

הלכות פסח שחל ביום א'

תוכן עניינים

ברכת האילנות | מקומות החייבים בבדיקה | הגעלת כלים | דרשת שבת הגדול | תענית בכורות | בדיקת חמץ וביעורו | דיני ערב שבת בשנה זו | דיני שבת ערב פסח | דיני יו"ט שחל במוצאי שבת | דיני ליל הסדר | שו"ת בדיני ליל הסדר, ובעניין ערב פסח שחל בשבת | תרופות בפסח | רשימת מוצרי מזון חמץ ושאינם חמץ | קטניות | שרויה | מזון בע"ח בפסח | סדר והלכות מכירת חמץ | חול המועד | דין השוכח לומר "מוריד הטל" | ותן ברכה" | שביעי של פסח שחל בשבת | הלכות יו"ט | רחיצה ביום טוב | שו"ת בהלכות פסח

ברכת האילנות

א. מברכים על פרח העשוי להצמיח פרי, אבל פרח שלא עשוי להצמיח פרי אין מברכים עליו.

ב. אף שיש הסוברים שצריך שני אילנות דווקא וא"א לברך על אילן אחד, ואף יש שנוהגים שצריך שיהיו מב' מינים - **העיקר להלכה שדי לברך על אילן אחד.**

ג. אף שיש המהדרין לברך על אילנות שבשדות או פרדסים - **העיקר להלכה שאפשר לברך אף על אילן שבחצר.**

ד. אפשר אף להקל לברך על אילן הנטוע בעציץ נקוב. **הגם אם כבר נפל הפרח והפרי התחיל לגדול כל עוד שהפרי בוסר ואינו ראוי לאכילה מברך עליו לכתחילה** [ולבני ספרד, אם כלל אין פרחים על האילן, אין לברך].

ו. אם ראה ולא ברך בפעם הראשונה שראה, יכול לברך בפעמים הבאות שרואה [את אותו אילן או אילן אחר] רק אם עדיין יש פרחים באילן, אבל אם כבר אין פרחים והתחיל לגדול הפרי, אינו יכול עוד לברך.

ז. אפשר לברך בין ביום ובין בלילה אם רואה את האילנות בביורו.

ח. מעיקר הדין אפשר לברך בשבת וביו"ט, ויש הסוברים שאין לברך.

ט. גם נשים מברכות ברכת האילנות [ואין זו מצוות שהזמן גרמא].

מקומות החייבים בבדיקה

היכן צריך לבדוק חמץ, ומה גודל הפירוורים החייבים בבדיקה וביעור [וראה 'אזמרה לשמך' פסח ב - הרחבה בדיני בדיקת חמץ]:

י. כל מקום שיכול להגיע אליו חמץ אפילו באקראי, חייב בבדיקה.

יא. מאחר וניקיון לבד אינו מועיל כבדיקה, וצריך לבדוק גם את החדרים שניקו אותם, ומאחר ובליל בדיקת חמץ קשה לבדוק את כל הבית כולו, לכן **העצה לכתחילה היא שכל ארון וכד' שניקו באותו יום, יעברו עליו בערב עם נר** [או פנס] **בחורים וסדקים.** וראה להלן סע' קכד, קל.

יב. פירורי חמץ פחות מכזית - אם הם מטונפים קצת, להלכה אין חייבים בביעור, ועל כן די לשים עליהם חומר ניקוי שיטנפם קצת [אע"פ שהם יישארו עדיין ראויים למאכל אדם].

יג. פירורי חמץ שבחריצים ובסדקים שקשה להגיע אליהם, וכן חתיכות שהגישה אליהם היא רק ע"י פתיחת הברגה וכד' - אינם חייבים בביעור, מפני שדינם כחמץ שנפלה עליו מפולת.

יד. פירורי חמץ שברצפה [פירורים הנדרסים] - אין עליהם חיוב בבדיקה וביעור, ועל כן **אין צורך לחפש חמץ על הרצפה.** אמנם החמץ שבזוויות הבית אינו נדרס, ויש לטנפו בחומר ניקוי, וראה להלן סע' עז.

המטבח

המטבח הוא מקומו הרגיל והמצוי של החמץ בכל בית, ועל כן יש להקדיש תשומת לב מיוחדת לניקיונו והכשרתו. עוד שונה המטבח משאר חדרי הבית, בכך שבכל החדרים אנו עסוקים רק בניקיונם, אך במטבח אנו עוסקים גם בהכשרת הכיורים, משטחי העבודה והכלים השונים שרצוננו להשתמש בהם בפסח.

מכשירי הבישול והאפייה

תנור אפיה (ראה אזמרה לשמך פסח ב בהרחבה)

טו. יש המקלים שניתן להכשיר תנור לפסח ע"י שימתין 24 שעות מהאפייה האחרונה, ויחממו בחום הגבוה ביותר למשך שעה, וישתמש בתבניות אחרות [ואם הדבר אפשרי, טוב יותר לחמם בו את המאכלים כשהם מכוסים].

טז. אמנם רבים מחמירים שאי אפשר להכשיר תנור רגיל, מכמה טעמים:

[א] כדי להכשירו יש ללבנו ליבון חמור של קרוב ל-500 מעלות, ותנור רגיל מגיע לכל היותר ל-250-300 מעלות.

[ב] לתנור דלת זכוכית שלדעת הרמ"א לא ניתן להכשירה (וראה הערה 2).

[ג] גומיות התנור דינם כפלסטיק, שמחמירים שלא מהני בו הגעלה וליבון קל.

[ד] דפנות תאי האפייה עשויות מאמייל שמחמירים שלא להכשירו לפסח (עיין שעה"צ סי' תנא ס"ק קצא).

יז. הנוהגים שלא להכשיר - יסגרו את התנור, וימכרו את החמץ הדבוק בו במכירת החמץ. הרוצה להדר, קודם המכירה יבדוק קלות את התנור מחמץ בעין העלול להימצא שם, או שיפעיל את התנור למשך זמן מה, כך שכל דבר שהיה עלול להיות שם, כבר נשרף ובטל.

יח. יש להזיז את התנור ממקומו ולבדוק את השטח שתחתיו, שמצוי שם חמץ.

תנור ניקוי עצמי [פירוליטי]

יט. קיימים תנורים בעלי מנגנון ניקוי עצמי המתחממים לרמת חום של 500 מעלות צלזיוס הנחשבת לליבון חמור. אמנם, לא כל החברות שוות בדבר, וישנם שאף שמרכז התנור מגיע לרמת חום זו, אך הדפנות אינן מתחממות עד כדי כך. לכן מי שברשותו תנור כזה לא יקל להשתמש בו בפסח עד שיוועץ עם מורה הוראה הבקי בפרטים האלו. **וראה בשו"ת שאלה צג.**

בירת הגז [משטחי זכוכית, מתכת, וחרסינה]

כ. יש מהדרין לייחד כירת גז מיוחדת לפסח, ולכל הפחות ישתמש בחצובות מיוחדות לפסח. את הכירה שמשתמש בה בחמץ, יעטוף וימכור [את החמץ הדבוק בה] לגוי.

כא. מי שאין לו כירה לפסח - עליו להכשיר את החצובה ע"י ניקוי יסודי עם חומרי ניקוי [ואין צורך בחומר ניקוי הפוגם מאכילת כלב, אלא די בחומר ניקוי שיטנף קצת את הפיפורים, אף שעדיין הם ראויים לאכילת אדם], ולאחר מכן **ילבן אותה** באש ע"י העברת ברנר על כל חלקי החצובה, כשבכל מקום מתעכב לכמה דקות כדי להגיע לדרגת 'ליבון חמור' [שהברזל מאדים], או שיניח את החצובה על גבי להבת הגז, וכשהמקום שעל האש הגיע לדרגת 'ליבון חמור' יזיז את החצובה [ע"י צבת וכדומה] עד שתעבור החצובה כולה באש¹. אחר הליבון **ראוי להחמיר ולעטוף את החצובה בנייר כסף עבה**, ומי שעוטף היטב בנייר כסף עבה את החצובה ואת המשטח יש להקל שאין צריך לעשות ליבון.

כב. **מבערים**, יש לנקותם עם חומרי ניקוי ולהדליק את האש למשך כמה דקות.

כג. **משטח הגז** יש לנקותו היטב ולכסותו בנייר כסף עבה, ועדיף להגעילו לפני כן ע"י עירוי מכלי ראשון [ואפשר מקומקום חמץ או פסח, ועדיף מקומקום חמץ].

כד. אם יש מכסה כיריים מלמעלה, יש לנקותו ולכסותו עם נייר כסף עבה.

כה. **הכפתורים שמדליקים את הגז** יש לנקותם היטב [קיימים מסירי שומנים עדינים שאינם הורסים את הכפתור ומנקים אותו כראוי]. יש מהדרים לכסותם בנייר כסף.

כיריים חשמליות ממשטח מתכת

כו. יש מהדרין להשתמש בכיריים מיוחדות לפסח.

כז. במידה ואין לו, **ינקה** את הכירה היטב בחומר ניקוי, **ידליק על החום הכי גבוה למשך שעה**. אם אפשר, יש לעוטפה בנייר כסף עבה.

כח. **הכפתורים שמדליקים בהם את הכירה** יש לנקותם היטב [קיימים מסירי שומנים עדינים שאינם הורסים את הכפתור ומנקים אותו היטב]. יש מהדרים לכסותם בנייר כסף.

כיריים חשמליות עם משטח זכוכית / כיריים קרמיות

כט. אין אפשרות להכשירם², אלא אפשר להשתמש רק ע"י שמכסה היטב את הכירה בנייר כסף עבה [100 מיקרון].

ל. יש מהדרין להשתמש בכיריים מיוחדות לפסח.

כיריים אינדוקציה

לא. אין אפשרות להכשירם, אלא אפשר להשתמש ע"י שינוי עליהם **משטח סיליקון**, ויקפיד שהמשטח יכסה היטב את כל הכיריים, וידביק היטב מסביב למשטח שלא יכנסו נוזלים תחתיו כלל.

לב. יש מהדרין להשתמש בכיריים מיוחדות לפסח.

ארון מעל כיריים וקולט אדים

לג. ארון מעל הכיריים במקום שעולים אדים מהתבשילים, יש לנקותו ולכסות את תחתית הארון [-] החיצונה, זו שפונה אל הכיריים] בנייר כסף.

לד. **קולט אדים**, יש לכסותו בנייר כסף.

פלטה חשמלית

לה. לכתחילה יש לייחד **פלטה חשמלית מיוחדת** לפסח.

לו. **מי שאין לו - ינקה** היטב עם חומר ניקוי, **ידליקה** למשך שעה [ויש מהדרין לשפוך עליה מים רותחים מכלי ראשון], ולאחר מכן **יכסנה עם נייר כסף עבה**.

קומקום ומיחם חשמליים

לז. **קומקום חשמלי** לכתחילה אין להשתמש בקומקום של כל השנה לפסח מהסיבות הבאות:

[א] לפעמים מניחים על מכסה הקומקום לחם ופיתות וכדו' לחימום, ויתכן שמכסה הקומקום צריך ליבון, ומכיוון שהליבון עשוי לקלקל את המכסה, הוא אינו מועיל [שדבר שההגעלה והליבון עלולים לקלקלו, הם אינם מועילים לו].

חצובה שאמרנו צריכה ליבון ולא הגעלה, מכיוון שבלעה ע"י אש ולא ע"י נוזל ולכן לא מהני לזה הגעלה. יש שהורו שניתן להניח פלטה פח על החצובות ולהדליק בו זמנית את כל הלהבות, ובזה מתלבנת כל החצובה כאחת.

2 לדעת הרמ"א (סימן תנא סעיף כו) לא מהני הכשרה לכלי זכוכית. ואף לדעת השו"ע שכלי זכוכית אפי' ל"צ הגעלה, ישנם הסבורים שכלי זכוכית של זמננו [כלי דורלקס ופיירקס] אינם כזכוכית רגילה, ודינה ככלי חרס.

1 **הליבון הנצרך** - כתב המשנה ברורה (סימן תנא ס"ק לד) שסגי בליבון קל שהוא לכל היותר 250 מעלות צלזיוס, ולפי זה ישנה אפשרות להכשיר את החצובה לאחר ניקיונה ע"י ששימה בתוך התנור ויפעיל את התנור על החום הכי גבוה למשך שעה. אך ישנם הטוענים שבחצובות שלנו שהאש אינה נוגעת בכל חלקי החצובה, החצובה צריכה ליבון חמור שהוא בערך 500 מעלות חום צלזיוס, ולפי זה אין אפשרות להכשירו בתנור רגיל רק בתנור פירוליטי (תנור עם מנגנון ניקוי עצמי) שמגיע ל 500 מעלות צלזיוס. חצובות הרגילות שמצופות אמילי יש לדון אם מהני בהם ליבון. עיין שעה"צ (סימן תנא ס"ק קצא).

מדיח כלים

מה. לכתחילה אין להשתמש בו, ואין להכשירו (וראה פרטים נוספים בשו"ת שאלה פג דעת המקלים).

משטחי העבודה

כיוור וברזים

מו. כיוור מחרס / חרסיה / פורצלן שלא ניתן להגעילם משום שאין הגעלה מועילה לכלי חרס, אם אינו משתמש בו, די בכך שינקה אותו. אולם אם משתמש בו, יש לנקותו היטב עם חומר ניקוי ולהניח בו כיוור המיוחד לפסח.

מז. כיוור נירוסטה - יש לנקותו היטב עם חומר ניקוי ולהניח בו כיוור המיוחד לפסח. הרוצה להשתמש בכיוור עצמו, עליו לנקותו היטב ולהמתין 24 שעות בלא שימוש בחם.

אופן ההכשרה - לדעת השו"ע די בעירוי מכלי ראשון. אך לדעת הרמ"א⁵ אין די בכך, כיוון שלפעמים שופכים לכיוור מאכל גוש חמץ חם כגון פסטות וכדו', והדבר מצריך הגעלה בכלי ראשון ממש, ולא בעירוי בלבד. הכשרה זו נעשית ע"י שמניח אבן מלובנת באש בכיוור, ומערה עליה מים רותחים מכלי ראשון, ועושה כך בכל שטח הכיוור. ניתן להשתמש במגהץ חשמלי [שאינו מחובר לשקע, אך עדיין רותח] כאבן מלובנת.

מח. ברז שבמטבח שלפעמים נוגעים בו אדים מסירים שיש בהם חמץ או שזרמו מים רותחים מהברז לתוך סירים שיש בהם חמץ - מן הדין לא צריך להכשירו (עי' אצמרה לשמך גיליון 100, וחשש רחוק הוא שיעלו אדים שהיד סולדת בהם, וירדו למטה בחזרה אל הכלים), ויש מחמירים להכשירו באופן הבא:

[א] להמתין 24 שעות בלא שימוש במים חמים.

[ב] להדליק את הבוילר, כדי שבשעת ההכשרה יהיו המים הזורמים חמים ככל האפשר.

[ג] לפתוח את ברז המים החמים ולהמתין עד שיזרמו בו מים החמים ביותר.

[ד] בזמן שהברז פתוח, לערות מים רותחים מקומקום או סיר על הברז מבחוץ.

שיש וקרמיקה

מט. לכתחילה יש להמתין 24 שעות בלא שימוש בחם, להגעיל את השיש⁶ ע"י עירוי מכלי ראשון [ואפשר

[ב] קומקום פלסטיק, כיוון ששופכים מהקומקום על אטריות, גריסים וכדו' והוא בולע טעם חמץ ע"י האדים, לכן צריך הגעלה, אך לא ניתן להגעילו, שלשיטות רבות לא מועילה הגעלה לפלסטיק.

[ג] ברוב המקרים מצטברת אבנית בקומקום, ויש הסוברים שלא מועילה הגעלה באופן כזה.

[ד] לפעמים נכנסים בקומקום פירורי חמץ שקשה לזהותם ולנקותם.

לח. מיחם חשמלי דינו כקומקום חשמלי כיון שיש בו חלק מהסיבות המנויות לעיל.

מיקרוגל

לט. יש המקלים שניתן להכשיר מיקרוגל לפסח באופן הבא:

לנקות היטב, להמתין 24 שעות שלא יהיה בשימוש, ולהניח בתוכו כוס עם מים חמים ויפעילו למשך רבע שעה. ואף המקלים הנ"ל, נכון שאף לאחר ההכשרה יחממו מאכלים רק כשהם מכוסים.

אמנם רבים מחמירים שלא ניתן להכשיר מיקרוגל לפסח, הן משום שאינו מתחמם לדרגת ליבון חמור, ועוד שיש בו חלקי זכוכית ופלסטיק שלדעות רבות לא ניתן להכשירם (וראה הערה 2).

מצנע וטוסטר לחיצה [ראה בשו"ת שאלה ק]

מ. לא ניתן להכשיר מצנע לפסח, הן משום שאינו מתחמם לדרגת ליבון חמור, והן משום שפירורי חמץ נמצאים בכל חוריו וסדקיו. **טוסטר לחיצה** - דפנותיו מצופות טפולן ולא ניתן להכשירם.

מקרר ומקפיא

מא. המקרר והמקפיא יש לפרק את חלקיהם ככל הניתן ולנקותם היטב, ואח"כ לבודקם מחמץ.

מב. גומיות המקרר [בפרט גומיות הדלת התחתונה] מועדים לפירורי חמץ, יש לנקותם היטב מכל חמץ, וראה הערה³.

מג. משטחים המוברגים בתוך המקרר, יש להקל שאין צריך לבודקם, דאפילו אם נכנס שם חמץ הוי כחמץ שנפלה עליו מפולת, ומוטב לשים קצת חומר ניקוי [אם הדבר לא יזיק למקרר או למקפיא וכדו'].

מד. עדיף לשים ניירות על המדפים לפני שמניח את מוצרי הפסח.

תשמישו ולכן אין צורך להגעיל בכלי ראשון [ולפי"ז אף בשיש וכיוור, כיון שרוב תשמישו בצונן, אין צורך בהכשרה. אולם נכון להדר ולהגעיל כפי שנתבאר בגוף ההלכה], ודעת הרמ"א שיש להכשירו בכלי ראשון משום אותם הפעמים שמשתמשים בכלי ככלי ראשון.

6 ישנם שלושה סוגי שיש: חברון, גרניט וקיסר. **שיש חברון** - הוא אבן רגילה שדינה ככלי אבן שאפשר להגעילו. **שיש גרניט** - מעיקר הדין אפשר להגעילו, ויש שחוששים שלא ניתן להגעילו, כי הבעלים חושש שמא יפקע השיש ע"י החום, והדין הוא שדבר שבעליו חושש שינזק בהגעלה 'דילמא חייס עליה' ולא יגעילו כראוי, לכן לא מהני בו הגעלה

3 החושש שאינו מצליח להגיע לכל הקפלים והחריצים של הגומיות יכול לשים חומר ניקוי שבמידה שיש שם פירור שלא מצליחים לנקות הוא ייפגם וימאס ושוב אין חייבים בביעורו. מאידך, אין לסמוך על פיגמת הפירורים ולוותר על הניקוי, היות ואנו חוששים שפירור יפול לתוך מזוננו, ואין הדבר ברור שבכל המצבים נפסל הפירור מאכילת כלב.

4 יש השופכים חומר פוגם בתוך צינור הביוב, אך מן הדין אין צורך בכך. **5** נחלקו השולחן ערוך והרמ"א (סי' תנא סעיף ו) בדיון כלי שרוב תשמישו הוא בכלי שני או שרוב תשמישו בעירוי מכלי ראשון, ולפעמים משתמשים בהם בכלי ראשון ממש: דעת השו"ע שהולכים אחר רוב

בקבוק תינוק

נח. בקבוק של תינוק המשמש לתחליפי חלב ודייסות, מוטב שלא לסמוך על ניקיונו והכשרתו, אלא ישתמש בבקבוק נקי המיוחד לפסח (ראה בשו"ת שאלה קא).

חדר שינה

מיטות

נט. יש לבדוק תחת המזרון ותחת המיטות.

שידות, ארונות בגדים

ס. בשידות וארונות בגדים יש לבדוק מדפים שיתכן שניגשים אליהם בשעה שעסוקים עם חמץ, כגון מדפי המגבות. דוגמא נוספת: מדפי הבגדים באדם שעשוי לגשת בשעת הסעודה להחליף בגד שהתלכלך [בבתים שיש לילדים גישה לארון, יש לבדוק כל מקום שהם מגיעים אליו].

סא. מקומות החייבים בבדיקה, די לראות שאין שם חמץ בעין, ולעבור עם סמרטוט וחומר ניקוי שיפגום כל פירור שיתכן ונמצא שם, וכיון שנפגם שוב אינו חייב בביעור.

סב. ארונות שאין גישה לרצפה שתחתם [אלא אם כן יזיז את הארון ממקומו] אין צריך לבדוק תחתם, אך ארונות שניתן לשלוף את המגירות התחתונות, צריך לשולפן ולנקות שם.

בגדים

סג. יש לבדוק את כיסי הבגדים ובפרט בגדי ילדים. עצה טובה היא לכבס את הבגדים לפני הפסח כשהכיסים כלפי חוץ, ושוב אין צריך לבדוקם [כשהכיסים בפנים, אין די בכביסה, שלפעמים נמצא בכיס חמץ עטוף באריזה או שקית].

תיקים

סד. תיקים יש לבדוקם, שמצוי מאוד שנותר בהם חמץ, ואם ניתן טוב לכבסם. אם מוכרם לגוי, טוב שיבדקם מחמץ בעין, ואין צריך לכבסם.

חדרי ילדים

מיטות

סה. יש לבדוק תחת המזרון ותחת המיטות.

ארונות ומגירות

סו. חובה לבדוק את הארונות והמגירות של חדרי ילדים בכל מקום שיד הילדים מגעת. שאר המדפים, אם אינו רגיל לגשת אליהם להוציא דברים בשעת הסעודה, אין צריך לבדוקם.

צעצועים

סז. אם מוכרים את המשחקים לגוי אין צריך לבדוק.

מקומות חמץ או פסח, ועדיף מקומות חמץ] וגם לכסותו בפי י סי (p.v.c.), או טפט או נייר כסף עבה. ואם אינו מכסהו, לכתחילה יש להגעילו ע"י עירוי מכלי ראשון על אבן מלובנת כפי שפירשנו.

נ. הקרמיקה שעל הקיר במקומות שמגיעים שם אדים מהסירים, ראוי לכסותה עם נייר כסף וכדו'.

מעמד ליבוש כלים

נא. מעמד ליבוש כלים די לו בניקוי היטב, ושטיפה, ובדיקה [ורבים נוהגים לייחד מעמד לפסח, היות וכלי האכילה באים איתו במגע].

רהיטי המטבח

ארונות מטבח

נב. ארונות ומדפים שמוכר לגוי, אם אין שם חמץ בעין, אין צריך לבדוקם.

נג. מדפים שרוצה להשתמש בהם בפסח, ינקם היטב [בפרט את פינות המדף] עם סמרטוט וחומר ניקוי [ודי בחומר ניקוי שיטנף קצת את הפירורים אף שעדיין הם יהיו ראויים לאכילת אדם, וראה בהרחבה 'אזמרה לשמך' פסח ב], ויבדקם, ויש עדיפות לכסותם בנייר.

שולחן וכסאות

נד. השולחן יש לנקותו היטב [יש להשגיח לנקות את פלטת השולחן מצידה התחתון, כאשר יש חשש שהגיע לשם חמץ], ולהשתמש בו כשמפה פרוסה על גביו. וראוי לכתחילה לצפות את הפלטה [בנייר כסף, גיליון נייר, מפת ניילון, פיו.י.סי או טפט] ועל זה לפרוס את המפה.

נה. כיסאות יש לנקותם היטב, ובפרט כיסא אוכל של תינוקות, שמצויים שאריות אוכל בכל סדקיו וחריציו.

כלי האוכל ומכשירי החשמל

נו. במטבח כלי אכילה ואחסון רבים, ומכשירי חשמל להכנת מזון כגון מיקסר, בלנדר, מעבד מזון ומטחנה. יש להרחיב באופן ניקיונם והכשרתם, אך לא עשינו זאת במסגרת זו, שכבר נהגו ישראל לייחד מערכות כלים ומכשירים מיוחדים לפסח [וכלי החמץ נסגרים בארון סגור ומסומן, ומוכרים (את החמץ הדבוק בהם) לגוי].

רצפת המטבח

נז. יש להזיז את התנור ואת המקרר ולנקות תחתם, ומאוד מצוי שם חמץ [וראה להלן סע' עז]. אמנם ישנה אפשרות למכור במכירת חמץ את המקום שתחת המקרר/התנור ומאחוריהם, ובכך לפטור את המקום מבדיקה. אם קשה להזיז את התנור/המקרר, יש לדון את המקום כחמץ שנפלה עליו מפולת שאין חיוב לבערו.

חלונות ותרסים, בידעם

עח. אין צורך לנקות חלונות ושלבי תרסים, אך במסילות חלונות מצוי חמץ, ויש לנקותן מחתיכות חמץ ניכרות, ולשפוך שם חומר ניקוי שיפגום את הפירורים שיתכן ונותרו.

עט. הבודעם בדרך כלל אין מכניסים בו חמץ, ואינו חייב בבדיקה אלא אם כן יודע שהשתמש בו לאכסן חמץ.

טלפון, מחשב

פ. מוצרי אלקטרוניקה שרגילים לאכול בעת שמשתמשים בהם, כמחשב וטלפון, יש לנקותם מחמץ העלול להיות דבוק בהם [לרוב מצוי פירורי חמץ בחריצי מקלדת המחשב, ודי לנערה היטב כשהיא הפוכה ללא צורך בפירוק. יש לשים לב לפירורי החמץ שבמגן הטלפון].

השטח המשותף

חדר מדרגות

פא. בנין שיש לו כניסה מרווחת [הול], יש לבדקה מחמץ. רצפת חדר המדרגות אינה צריכה בדיקה, חוץ מהפינות שלא דורכים בהם ששם יש לבדוק, אך אם שוטפים את כל הרצפות עם חומר ניקוי נפגמים גם הפירורים שבפינות ואין חייבים ביעור. ואם אוכלים בערב פסח בחדר המדרגות ולא שוטפים אחר כך, אז יש לבדוק את הפינות שלא דורכים בהם.

פב. ארונות השירות [חשמל, מוני גז ומים] צריכים בדיקה, שפעמים מכניסים שם דברים לזמן קצר ושוכחים אותם, וכן ילדי הבניין מאכסנים שם דברים [ומאחר שבדרך"כ הפירורים המצויים שם מטונפים, די שיבדוק שאין שם חתיכות חמץ גדולות].

פג. תיבות הדואר שנגישות לילדים צריכות בדיקה.

חדר אשפה

פד. זריקת חמץ למיכל האשפה הפרטי של הבניין אינה נחשבת לביעור חמץ, לכן אין להשליך חמץ לפח המשותף אחר פינוי האשפה האחרון שלפני זמן ביעור חמץ, ויש לכל אדם ליידע את שכניו מה שעת הפינוי האחרונה ולהזהירם שלא ישליכו חמץ לפח אחר זמן זה.

פה. מי שחושש שאחד השכנים לא יקפיד על האמור, עליו להפקיר בפני שלשה את חלקו בפח ובשטח המשותף [וישתמש בפסח בפח העירוני, מפני שאין איסור בחמץ הנמצא שם, וראה בשו"ת שאלה מ, ולענין השכרת חדר האשפה לגוי, ראה להלן עמ' כב סע' קכט].

החצר

פו. חצר פתוחה שמצויים שם בעלי חיים [יונים וכדו'] אינה צריכה בדיקה, אך אם ידוע שאכלו שם חמץ מליל בדיקת חמץ ואילך יש לבדקה. דין זה מצוי מאוד, שהדיירים שולחים את ילדיהם לאכול בחצר אחר

סח. משחקי קופסה: אלו שלא יבואו לשימוש בימי הפסח, מוטב למוכרם. אם רוצים להשתמש בהם בפסח - יש לבדוק את חלקי המשחק ואת הקופסה [וראו שלא לשחק בו בימי הפסח במקום שמניח עליו אוכל, כגון על השולחן או על משטחי השיש במטבח].

סט. משחקים העשויים פלסטיק שרוצים להשתמש בהם בפסח, יש לכבסם במכונה [ניתן להניח את החלקים בתוך רשת, סדין או ציפית], ואז אף אם יש בהם פירורי חמץ, הם פירורים מטונפים, שאין בהם חובת בדיקה וביעור.

ילקוטים ותיקי אוכל

ע. יש לבדוק ילקוטים ותיקי אוכל, כיוון שמצוי מאוד שנותר בהם חמץ, וטוב לכבסם. אם מוכרם לגוי, טוב שיבדקם מחמץ בעין, ואין צריך לכבסם.

הסלון

שולחן וכסאות

עא. השולחן יש לנקותו היטב, ולהשתמש בו כשמפה פרוסה על גביו. וראוי לכתחילה לצפות את הפלטה [בנייר כסף, גיליון נייר, מפת ניילון, פי.וי.סי או טפט] ועל זה לפרוש את המפה.

עב. כיסאות יש לנקותם היטב, ובפרט כיסאות אוכל של תינוקות, שמצויים שאריות אוכל בכל סדקיו וחריציו. חריצי כיסאות שיתכן שיש שם פירורי חמץ, ראוי במידת האפשר לפגום אותם ע"י חומר ניקוי.

ספות

עג. יש לנקות היטב בפרט ברווחים ובחריצים העמוקים שבין הכריות. אמנם מקום שקשה להגיע אליו, הוא כנפלה עליו מפולת ואינו צריך לבער.

ארונות הספרים

עד. ארונות ומדפי ספרים, שניגשים אליהם בשעת האוכל, יש להקפיד שלא לאכול איתם בפסח, ולא להניחם על מקומות שמניחים שם מזון כגון השולחן ומשטחי השיש. חייבים בבדיקה. בבית שמצויים בו ילדים קטנים יש לבדוק בכל המקומות שהילדים מגיעים אליהם, שמצוי שמכניסים שם חמץ.

ספרים

עה. אם אינו נזהר כל השנה שלא לאכול איתם, נחלקו הפוסקים אם חייבים בבדיקה, וגם לדעת המקלים

ברכונים

עו. ברכונים וזמירות קשה לנקותם, ויש למוכרם לגוי.

כללי

רצפה

עז. רצפה אינה צריכה בדיקה, היות ופירורי החמץ שעליה נדרסים ואינם חייבים ביעור, אכן בפינות הבית שאין דורסים שם יש לבדוק, אך כששוטפים את הרצפות עם חומר ניקוי נפגמים גם הפירורים שבפינות ואין חייבים בבדיקה וביעור.

צח. אין להגעיל כלי זכוכית – קריסטל [וראה בשו"ת שאלה עט לעניין שימוש בכוסות זכוכית של כל השנה].
צט. אם מגעילים כמה כלים ביחד, צריך שלא יהא נגיעה בין כלי לכלי וע"כ אין להרבות בכלים, וכשמגעילים כמה כלים צריך לנער היטב את הסל בתוך המים.

ק. כשמגעילים כלים מחמץ לפסח יש להגעילם בכלי הכשר לפסח, ולכן אם הכלי אינו כשר לפסח יש להגעיל קודם את הכלי שבו עושים את ההגעלה, אופן ההגעלה וכן אופני ההגעלה למי שרוצה להשתמש בפסח בכלי שבו הגעיל כלים אחרים יתבאר להלן סעיפים קב-קג.

פרטי דיני הגעלת הכלים וכלים שלא ניתן להגעילם קא. כאמור יש להגעיל את הכלים בכלי הכשר לפסח ולכן אם הכלי הוא כלי של חמץ יש להגעילו לפסח באופן זה - ימלא את הכלי במים ויניחו על האש⁷ עד שהמים ירתחו ויעלו בועות, ומכיון שצריך שהמים יגלושו קצת לצדדים ייקח קומקום חשמלי של חמץ שהוא רותח ומעלה בועות וישפוך לסיר עד שיגלושו המים קצת לצדדים, ובזה הוכשר הכלי לפסח, וישפוך את המים, ואז אפשר להגעיל בתוכו את כלי החמץ [במים חדשים], כמבואר בסעיף הבא.

קב. כשמגעיל את כלי החמץ בתוך כלי שהוכן לכך כנ"ל, יש להמתין עד שהמים ירתחו ויעלו בועות, ואז יכניס לתוכו את הכלים הטעונים הגעלה, ישהה אותם למשך שתי שניות בערך ויוציאם. אחר הגעלת כלי חמץ יש לשוטפם במים קרים, ואפשר לשטוף גם תחת הברז. השטיפה אינה מעכבת.

קג. אם ברצונו להשתמש בפסח בכלי שהגעיל בתוכו, אחר שהגעיל בתוכו את כל הכלים – יגעילנו שנית כמבואר לעיל סעיף קא, וכששופך לתוך הסיר מהקומקום החשמלי כמבואר בסעיף קא, יכול להשתמש בין בקומקום של חמץ ובין של פסח, אך עדיף מקומקום של חמץ.

דרשת שבת הגדול

קד. בשנה זו, מקדימים לדרוש את דרשת שבת הגדול בשבת ז' בניסן.

קה. במוצאי שבת זו, אומרים "ויהי נועם וכו' ואתה קדוש וכו'", כרגיל בכל השנה.

תענית בכורות

קו. הבכורות מתענים בערב פסח, בין בכור מאב, בין בכור מאם. ובשנה זו – מקדימים להתענות ביום חמישי (וראה להלן סע' קכ, בעניין אכילה בצאת התענית לפני בדיקת חמץ).

בדיקת חמץ או בבוקר קודם סוף זמן הביעור, ואז יש לשוב לבדוק את החצר.

פז. חורי החצר, שהם מקומות בחצר שהעופות אינם מגיעים לשם, צריכים בדיקה.

המקלט

פח. מקלט שמכניסים בו חמץ צריך לבודקו, או שישכירוהו לגוי בהסכמה של כל השכנים [שכן שותף אינו יכול להשכיר את חלקו ללא הסכמת כל השותפים, ראה להלן עמ' כב סע' קכט]. בנין שכל דייריו שומרי תורה ומצוות יוכל ועד הבית להשכיר את המקלט לגוי. במידה ולא ניתן להשכיר את המקלט יפקיר את חלקו בפני שלשה.

הגעלת כלים

הוראות למגעילים ולציבור

פט. מי שיש באפשרותו עדיף שיקנה כלים חדשים ולא יגעיל כלים ישנים מחמץ לפסח (עיין פסחים ל:, סי' תנא ס"ק יט).

צ. אין להגעיל כלי אם השתמשו בו בתוך 24 שעות שלפני ההגעלה, ולכתחילה צריך שגם הניקיון של הכלי יהיה 24 שעות לפני ההגעלה, ויש מקפידים שלא להשתמש בו 3 ימים לפני ההגעלה (משנ"ב סי' תנב ס"ק כ, ביה"ל שם).

צא. אין להגעיל כלי אם הוא לא נקי לגמרי, דהיינו שיש בו לכלוך או חלודה שיש בהם ממשות.

צב. כלים עם קפלים או חריצים, לא מועילה להם הגעלה וצריך ליבון קל במקום הקפלים או החריצים.

צג. סיר עם ידידות: אם הידידות ניתנות לפירוק, צריך לפרקן ולהגעיל את הסיר והידידות. ואם הידידות אינן ניתנות לפירוק, צריך ליבון קל במקום החריצים, וכיון שהרבה פעמים זה יכול להינזק בליבון, לכן אין לזה תקנה. כמו כן סכינים העשויים משני חלקים שיש בהם חריצים במקום החיבור, צריך ליבון קל, וכנ"ל, אם יכול להינזק, אין לזה תקנה.

צד. גביעים ששימושם בצונן, אף שיש בהם קפלים, אפשר להקל בהגעלה, ולדעת השו"ע כיון שרוב תשמישו בצונן די בשטיפה, ואף לאשכנזים, אם יודעים בוודאות שלא נגע בחמץ חם [ולא כבוס] בשום צורה – די בשטיפה.

צה. אין להגעיל כלי טפולון או ציפוי קרמי או כל ציפוי אחר.

צו. תבניות, אי אפשר להכשירן לפסח.

צז. אין להגעיל כלי פלסטיק שבלעו בכלי ראשון או בעירוי מכלי ראשון.

⁷ ונכון יותר לעשות זאת לפני שהכיריים הוכשרו לפסח. ובכל אופן נכון יותר לעטוף את הכיריים בנייר כסף.

קז. בכור פחות מגיל י"ג, אביו מתענה עבורו [ואם הוא תינוק פחות מגיל ל' יום, נחלקו הפוסקים, ודעת המשנ"ב שאביו אינו מתענה בעבורו. ואם יכול, ישמע סיום].

קח. נשים ובנות אינן צמות, ואף בנות ספרדיות נהגו כן.

קט. החש בראשו או בעיניו אינו צריך לצום.

קי. תענית בכורות אינה צריכה קבלה מבעוד יום מפני שהיא חובה.

קיא. נחלקו הפוסקים האם מועילה סעודת סיום להתיר לבכור לאכול, **והמנהג היום להקל לאכול ע"י סיום מסכת. ובשנה זו – עושים סיום מסכת ביום ה'**, ויש המדקדקים לעשות גם ביום ו', אך להלכה די ביום ה'.

קיב. גם מי שלא סיים בעצמו, אלא שמע את הסיום והשתתף בסעודת הסיום, נפטר מהצום.

קיד. מי שרק שמע את הסיום ולא אכל מסעודת הסיום, נראה שנפטר מהצום [ויש להסתפק בשומע דרך הטלפון].

קיד. מי שהשתתף בסעודת הסיום ולא שמע את הסיום, נראה להקל שיכול לאכול.

קטו. גדר סיום: סיום מסכת גמרא ואף מסכת כמסכת תמיד, או סדר משניות שלם. אך מסכת משניות אינה מספיקה.

בדיקת חמץ וביעורו

[ראה אזהרה לשמך פסח ב – הרחבה בדיני בדיקת חמץ]

בדיקת חמץ בשנה זו

קטז. השנה, שערב פסח חל בשבת, מקדימים ובודקים את החמץ ביום חמישי בלילה.

תפילה, מלאכה ואכילה לפני הבדיקה

קז. לאחר צאת הכוכבים יש להתפלל ערבית ולאחריה לבדוק את החמץ, מפני ש'תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם'. אמנם מי שבדעתו להתפלל ערבית בשעה מאוחרת יותר, יכול לבדוק ואחר כך להתפלל.

קיח. מחצי שעה לפני צאת הכוכבים [מהשקיעה] **אסור לעשות כל מלאכה שיש בה שיהוי** (ופרטיה מבוארים בס' רלב ס"ב), וכן אסור להיכנס למרחץ.

קיט. וכן אסור לאכול פת ומזונות יותר מכביצה וכן אסור לשתות משקה המשכר יותר מכביצה, אבל **טעימה – מותרת**. הגדרת 'טעימה' היא – אכילת פת ומזונות עד כביצה, ופירות וירקות וחסופים שאינם מיני דגן אפי' הרבה. שתיית משקאות שאינם אלוהוליים אפי' הרבה דינה כטעימה.

קכ. היתר טעימה נאמר דווקא בחצי שעה שלפני צאת הכוכבים, אבל **כשמגיע זמן הבדיקה** [דהיינו צאת הכוכבים] – **אין להקל אף בטעימה**, אם זה גורם

לעיכוב גדול. **ובשנה זו**, שהבכורות מתענים ביום חמישי, אם קשה לבדוק מבלי לאכול במוצאי התענית, מותר לטעום לפני הבדיקה, או שימנה שליח שיבדוק במקומו (כדלהלן ס' קכב).

קכא. מותר ללמוד תורה עד צאת הכוכבים אם התחיל ללמוד לפני השקיעה, **ובהגיע צאת הכוכבים צריך להפסיק ללמוד**, גם אם התחיל ללמוד לפני השקיעה. ולבני ספרד, אם התחיל לפני השקיעה, לא צריך להפסיק.

קכב. אם מינה שליח שיבדוק במקומו, המשלח מותר במלאכה, אכילה ולימוד תורה כרגיל.

דיני הבדיקה

קכג. צריך לכבד את הבית לפני הבדיקה.

קכד. נוהגים להטמין עשרה פתיתים כדי שימצא הבודק ויבערם. וכיוון שנתבאר לעיל (ס' יב) שכל מקום מטונף אינו טעון בדיקה וביעור, ומאחר ובזמננו כל הארונות כבר נוקו בחומרי ניקוי לפני הבדיקה, לכן כיום יש חובה מדינא להניח עשרה פתיתים, ויש לבדוק עם נר [פנס] בליל בדיקת חמץ את המקומות הללו, וראה להלן ס' קל.

קכה. נכון להיזהר שהפתיתים יהיו פחות משיעור כזית, מלבד פתית אחד שיהיה בו כזית, ויזכור היטב היכן הניחו [ויותר טוב לכתוב על דף את המקומות בהם הניחו את פתיתי החמץ].

קכו. טוב שייטול ידיו קודם הבדיקה משום נקיות.

קכז. יברך לפני הבדיקה "בא"י אמ"ה אקב"ו על ביעור חמץ", ויכוון בברכה גם על הביטול שלאחר הבדיקה, וגם על שריפת החמץ וביטולו מחר.

קכח. אין לדבר משעת הברכה עד סיום הבדיקה. לאחר שהתחיל לבדוק יכול לדבר לצורך הבדיקה בלבד.

קכט. יבדוק עם נר שעווה. ומקומות שקשה לבדוקם עם נר [כגון רכב וכד'], יבדוק עם פנס.

קל. אדם שכבר בדק חמץ במקומות שניקה בימים שלפני פסח, אזי בליל בדיקת חמץ עליו לבדוק את המקומות שטרם בדק, וכמו כן לעבור על כל הבית ולברר שאכן כבר ניקו ובדקו את כל הבית מחמץ.

קלא. לאחר שמסיים לבדוק את ביתו, ימשיך לבדוק את רכבו/משרדו וכו', וטוב שלא יפסיק בדיבור בינתיים. ואף אם הפסיק, לא יברך שנית.

קלב. לאחר הבדיקה יאמר נוסח ביטול חמץ [ואף בשנה זו], ויניח את החמץ שמשאיר במקום שמור.

שחרית בערב שבת בשנה זו

קלג. כתב המהרי"ל (והביאו המשנ"ב ס' תכט ס"ק יג) **שיש להקדים להתפלל שחרית בערב פסח כדי להספיק לאכול עד סוף זמן אכילת חמץ. ובשנה זו – דין זה לא נוהג ביום שישי, כיון שמותר לאכול חמץ במשך כל היום, אלא הוא נוהג ביום השבת.**

גם ליום טוב [הטובל בשבת אחה"צ, אינו עובר משום "הכנה משבת ליו"ט"].

הכנות לליל הסדר שיש לעשותן השנה בערב שבת

קמו. צליית הזרוע: יש לצלות את הזרוע של ליל הסדר בערב שבת. שכח לצלותה בערב שבת – יצלנה בליל יו"ט, ובתנאי שיאכלנה למחרת ליל הסדר [ביום טוב], אך בליל הסדר אין לאוכלה, מפני שלא אוכלים בשר צלי בליל הסדר.

קמז. בישול וצליית הביצה: יש לבשל ולצלות את הביצה בערב שבת [וישאירה עם הקליפה כדי שלא תיאסר בשהיית לילה]. שכח לעשות כן – יבשלנה ויצלנה בליל יו"ט, ויאכלנה בליל הסדר [דכל האיסור לאכול צלי בליל הסדר, הוא רק בצלי בשר ולא שאר דברים], או למחרת ביום טוב.

קמח. הכנת המרור והכרפס: יבדוק את עלי החסה מתולעים בערב שבת. וכדי שהעלים לא יכמשו, ישמרם בתוך מגבת רטובה, או בתוך המקרר [אך אין לשומרם בתוך מים, כדי שלא יהיה כבוש].

קמט. הכנת החרוסת: יש להכין את החרוסת בערב שבת, אך את היין יכול להכניס בליל יו"ט [מפני שלישה הותרה ביו"ט, ואין צביעה באוכלין]. שכח להכינה בערב שבת – או שיטחן בליל יו"ט בשינוי [כגון ע"ג שולחן], או שיחתוך בליל יו"ט בסכין דק דק בלי שינוי.

קנ. הכנת המי מלח: יש להכין בערב שבת את המי מלח. שכח להכין – יכין ביו"ט כמות מועטת, באופן שהרוב יהיה מים ומיעוט מלח.

קנא. הכנת החרין: מותר לפזר את החרין בליל יו"ט במגרדת, אך יעשה זאת בשינוי, וכגון שיעשה זאת ע"ג השולחן או השיש, או על צלחת הפוכה. **ורבים נוהגים להכינו בערב שבת**, ויסגרוהו היטב בכלי אטום כדי שלא תפוג חריפותו (עי' משנ"ב סי' תעג ס"ק לו שמבואר שיש חשש שהחריפות תפוג אם יכינו בער"ש, ולכן יעשה כנ"ל).

קנב. הכנות נוספות: יכין נר ליקנה"ז (ראה להלן סע' רא). יפתח מערב שבת את כל הבקבוקים הנצרכים לשבת ויו"ט, וכן את אריזות המצות. יפריש חלה ותרו"מ.

קנג. יביא את המחזור של פסח לבית הכנסת בערב שבת, או בצאת שבת (כמבואר להלן סע' קפו, עיי"ש).

קנד. כמו כן, יכין [ככל האפשר] את כל הנדרש לליל הסדר כבר בערב שבת (ראה להלן בדיני ליל הסדר סע' יד), מפני שבשבת אסור להכין ליו"ט, וכדי שלא יעכבוהו בתחילת ליל הסדר (וראה הכנות נוספות – לקמן סע' קסז, קצד).

לבישת בגדי יו"ט

קנה. את בגדי היו"ט [פראק] יש ללבוש כבר מערב שבת. ואם חושש שיתלכלכו מחמץ, יכול ללבשם בשבת בעוד היום גדול.

הדלקת נרות שבת

קנו. מדליקים נרות שבת כבכל שבת, ובנוסף יש

קלד. ביום שישי מתפללים שחרית כרגיל, ואומרים "מזמור לתודה" והאשכנזים אומרים גם "למנצח".

ביעור חמץ בערב פסח

קלה. ביום ו' בבוקר שורפים את כל החמץ [שאינו רוצה עוד לאכול], **ואף בשנה זו – טוב לבערו עד סוף זמן הביעור כבשאר שנים**, כדי שלא יבואו לטעות בשנה אחרת. וכבכל שנה, טוב שישרפנו כמות שהוא, מבלי לשפוך עליו חומר בעירה/אקונומיקה לפני השריפה.

קלו. בשנה זו – לא יאמר לאחר השריפה את נוסח ביטול חמץ, אלא יאמרנו בשבת לפני סוף זמן ביעור חמץ [והנוהגים לומר "יהי רצון" לאחר שריפת חמץ, יאמרוהו ביום ו'].

קלז. יש ליזהר שלא יתפזרו פירורי החמץ שמשאיר לשבת, ובפרט בבית עם ילדים קטנים. ולכן טוב ונכון שלא להשאיר כמות גדולה של חמץ, אלא רק את המעט הנצרך לקיום מצוות סעודות שבת (וכדלהלן סע' קנז).

דיני שביעית בפסח

קלח. יש להיזהר שלא להשתמש בין שנאסר מחמת שלא נתבער בזמן הביעור.

דיני ערב שבת (י"ג ניסן) בשנה זו

מלאכה, גילוח, נטילת ציפורניים, כיבוס ואכילה בערב שבת זו

קלט. השנה, שערב פסח חל בשבת, אין את האיסורים המיוחדים של ערב פסח רגיל, אלא דינו ככל ערב שבת, וכדלהלן:

קמ. עשיית מלאכה: מותר לעשות מלאכה הנצרכת לחג ולשבת עד כניסת שבת. ומלאכה שאינה נצרכת לחג ולשבת, נכון להימנע מלעשותה אחר חצות, והמיקל לעשותה עד שעת מנחה קטנה יש לו ע"מ לסמוך (וכדין כל פרטי המלאכות בערב שבת, סי' רנא).

קמא. תספורת, גילוח, נטילת ציפורניים וכיבוס: מותרים עד כניסת שבת.

קמב. אכילה: פרטי היתר אכילה בערב שבת זו, כבכל ערב שבת (כמבואר סי' רמט).

קמג. הנוהגים איסור אכילת מצה [וכן קניידלאך וכו'] בערב פסח בלבד, מותרים בערב שבת זו וכן בליל שבת באכילתה (וראה להלן סע' קעו זמן האיסור בשנה זו).

קמד. בשנה זו, מותר להגעיל כלים מחמץ לפסח, עד כניסת שבת (ואינו דומה למבואר בסי' תנב ס"א). אך יש ליזהר משום עשיית מלאכה כבכל ערב שבת.

טבילה בערב הרגל

קמה. יש לטבול בערב פסח אחר חצות, ואפשר להקדים הטבילה אף שעה קודם חצות (סי' תעא ס"ק כב, סי' קכח ס"ק קסה). **ובשנה זו – הטבילה בערב שבת מועילה**

קסד. פירורים שעל הרצפה: מעיקר הדין הרי הם בטלים ואין צריך לנקותם ולבערם, אך **טוב לנקותם, ואפשר לנקות ע"י מגב גומי/מטאטא וכף אשפה** [אמנם שטיפת הרצפה אסורה], ולאחמ"כ יניחם במקום המכור לגוי.

קסה. את נוסח הביטול יש לומר לפני סוף זמן ביעור חמץ, וטוב שאף אשתו ובני ביתו יאמרו את נוסח הביטול.

צחצוח שיניים ושטיפת הפה

קסו. אסור להשתמש במברשת שיניים רטובה בשבת, אמנם במברשת שיניים העשויה מסיליקון אין איסור סחיטה, ובתנאי שהיא מיועדת רק לשבת, וכן שהסיבים יהיו מופסקים ורחבים, וכן שישתמש בה ללא משחה. באופן שיש **פסיק רישא שיצא דם** מחמת הצחצוח, אסור בכל אופן.

קסז. ניתן לשטוף את הפה עם **מי פה** [ואם צריך למהול אותם במים, לכתחילה יש למהול בערב שבת].

סעודה שלישית

קסח. הקדמה: [א] לדעת רוב הראשונים צריך לאכול סעודה שלישית [בכל שבתות השנה] **לאחר זמן מנחה גדולה** (וכ"פ השו"ע סי' רצא ס"ב), אך ישנם הסוברים שאפשר לקיים סעודה שלישית בבוקר. [ב] כמו כן, לכתחילה [בכל שבתות השנה] יש לאכול בסעודה שלישית **פת**, ובשעת הדחק ניתן לעשותה בבשר ודגים, או לכל הפחות בפירות (שו"ע שם ס"ה).

קסט. בשבת זו, לא ניתן לקיים את ב' ההלכות הללו יחד, כיוון שאי אפשר לאכול סעודה שלישית בפת לאחר חצות [לא בלחם, מפני שכבר עבר סוף זמן אכילת חמץ, ולא במצה, מפני שאסור לאכול מצה בערב פסח], ולפיכך **טוב ונכון [לבני אשכנז] לחלק את סעודת יום השבת לשתיים,** באופן הבא:

קע. יקדים להתפלל שחרית ולאכול סעודת שבת מוקדם, יברך ברכת המזון, ולאחמ"כ **ילך כחצי שעה ללמוד או לטייל** (כדי שלא ייכשל בברכה שאינה צריכה, ושיעור "חצי שעה" הוא מאגרות חזו"א ח"א סי' קפח, ועי' משנ"ב (סי' רצא ס"ק יד, וסי' תמד ס"ק ח) שנראה מדבריו **שדי בפחות משיעור זה,** ובחמד משה שם סע' ו כתב "ויש שכתב וכו' ולשהות מעט כדי הילוך ד' אמות לפחות"), ואי ייטול ידיים שנית **ויאכל סעודה נוספת עם לחם, ויסיים את אכילת החמץ לפני סוף זמן אכילת חמץ** (והרוויח שלדעות הסוברים שאפשר לאכול סעודה שלישית גם בבוקר, אכל סעוד"ש עם פת).

קעא. את החמין [הצ'ולנט] יאכל [כנ"ל, בכלים חד פעמיים או בכלי פסח] באיזו סעודה שירצה (ראה אגמרה לשמך גיליון 155), ואפשר לברך ברכת המזון אף לאחר סוף זמן אכילת חמץ.

קעב. אף הנוהג כך, ואוכל בבוקר ב' סעודות – **צריך לאכול סעודה נוספת ללא פת לאחר זמן מנחה גדולה** (כדי לצאת יד"ח סעודה שלישית לדעות הסוברים שזמנה רק לאחר זמן מנח"ג, וכפסק השו"ע), ובאופן שיתבאר להלן בסע' הבא.

להדליק נר נשמה של 36 שעות, כדי שיוכלו להעביר ממנו אש ולהדליק נרות יו"ט למחרת [ואם מניח את הפמוטים על השולחן, ורוצה לטלטל את המפה בשבת, ראה בשו"ת בעמ' יח].

דיני שבת ערב פסח

סעודות ליל ויום שבת, ולחם משנה

קנז. רבים נוהגים לבשל עבור סעודות שבת זו רק **מאכלים הכשרים לפסח, בכלים הכשרים לפסח,** ויש ליהזר שלא לערות מכלי/לתוך כלי חמץ, אלא יאכלו את התבשילים **בכלים חד פעמיים, או בכלי פסח.**

[אמנם מדינא מותר לבשל גם מאכלי חמץ שאינם נדבקים לכלים, וכ"ש שמותר לבשל קטניות (אפי' לאשכנזים) בכלי חמץ, ולאחמ"כ להדיח את הכלים באופן המותר בשבת, אך לכתחילה יש לנהוג כאמור לעיל].

קנח. בסעודת ליל ויום שבת, רבים נוהגים לבצוע דווקא על פיתות [מפני שהן לא מתפוררות כחלה], ואוכלים אותן על מפה חד פעמית, ולאחר סיום אכילתן מנערים את הפירורים שעל המפה לבית הכסא או לאמבטיה, ולאחמ"כ ממשיכים את הסעודה בכלים חד פעמיים או בכלי פסח.

קנט. אפשר להשתמש במצה כלחם משנה, אע"פ שאסור לאוכלה בערב פסח [וייהזר שלא תיגע בחמץ, ויכול גם לעוטפה בשקית]. אמנם אם אלו מצות המיוחדות לליל הסדר, יש לחשוש שאסור לטלטלם משום "מוקצה מחמת חסרון כיס".

אופן ביעור החמץ שנשאר בשבת, וביטול חמץ

קס. אם נשאר חמץ בצלחות או במפה וכדו', יש לבערו וכדלהלן:

קסא. אם נשאר פירורים שאפשר לנערם לבית הכסא או לאמבטיה – יעשה כן, וכיון שהם נשטפים לגמרי, הוי ביעור לכולי עלמא. כמו כן **יכול לזרקו לפח אשפה ציבורי** [כאשר יש עירוב שאפשר לסמוך עליו]. **אבל לא יזרקנו כמות שהוא לפח האשפה שבבניין** (ראה בשו"ת שאלה מ).

קסב. אם אין כזית בכל פירור - די לשפוך על החמץ חומר ניקוי שיטנפם קצת [אע"פ שעדיין יהיו ראויים למאכל אדם], **ואם יש כזית בכל פירור - יתז עליהם חומר פוגם** [כגון אקונומיקה, אציטון או טינר, שאינם מוקצה (כמבואר באגמרה לשמך 253)] כדי שייפסלו מאכילת כלב. **לאחר שעשה כן - יכול להשליכם לפח האשפה הביתי או לפח האשפה שבבניין.**

קסג. אם מטלטל את החמץ בידיים, יקפיד לטלטלו לפני סוף זמן אכילת חמץ (מפני שלאחמ"כ הוא מוקצה, כי אין בו שום שימוש, אא"כ מצוי שם גוים או בע"ח שאוכלים את זה), אבל את הפירורים שעל המפה מותר לנער אף לאחר סופ"ז אכילת חמץ (מפני שהוא טלול מן הצד לצורך דבר המותר).

הכוכבים. אמנם אם אי סידור הבית והדחת הכלים מפריעים לו כעת, מותר לעשות זאת כיון שהוא לצורך יום זה.

קפד. בשעת הדחק, אם לא יספיקו לעשות את ההכנות הנ"ל (בסע' הקודם) בלילה לאחר צאת הכוכבים, ובלא שיעשו זאת בשבת, תתאחר מאד סעודת ליל יו"ט, אזי פעולות שהן בגדר "טרחה" מותרות (סי' תרסז סק"ה), ובתנאי שיעשה אותן בעוד היום גדול, שיהיה כבר ראוי לשימוש גם בשבת.

קפה. כמו כן אסור לסדר את השולחן ואת כסאות ההסיבה בשבת לצורך ליל הסדר, אלא יעשה את כל ההכנות רק לאחר צאת הכוכבים, ולאחר אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

קפו. יש להביא את המחזור של פסח לבית הכנסת בערב שבת, או במוצ"ש לאחר צאת הכוכבים, אך בשבת עצמה אין להביא, אא"כ משתמש וקורא בו גם בשבת [ובתנאי שיש שם עירוב שאפשר לסמוך עליו].

קפו. המתארח בליל הסדר, יכול להביא את כל הדרוש לו לסדר [כגון מצות, כריות, הגדות וכו'] רק לאחר צאה"כ של מוצ"ש, ולאחר אמירת "ותודיענו" או אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

הדלקת נרות יו"ט

קפח. מדליקים נרות יו"ט רק לאחר צאת הכוכבים, ולאחר אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש".

קפט. וידליקם ע"י העברת אש מנר לנר. אם קשה להעביר מנר לנר, יכול להעביר ע"י גפרור או נר אמצעי, ויניחנו לכבות מאליו.

קצ. ברכה לפני ההדלקה או לאחריה: נחלקו האחרונים האם הנוהגים בכל שבת להדליק לפני הברכה יעשו כן גם ביו"ט כדי שלא לחלק בין שבת ליו"ט, או שביו"ט יקדימו הברכה להדלקה כדי שיהיה עובר לעשייתו. **ולהלכה נראה שיברכו לפני ההדלקה** (עי' משנ"ב סי' רסג ס"ק כז).

קצא. ברכת שהחיינו: ישנן נשים הנוהגות לברך 'שהחיינו' בזמן הדלקת הנרות, ויש הנוהגות ששומעות [וכשמקדשות בעצמן, מברכות] 'שהחיינו' בעת הקידוש. **ומי שאין מנהג בידה תשמע** [וכשמקדשת בעצמה, תברך] 'שהחיינו' בשעת הקידוש.

קצב. אותן הנוהגות לברך 'שהחיינו' בזמן הדלקת הנרות, אם הן מקדשות, אין אומרות 'שהחיינו' בקידוש. **אולם אם הן שומעות קידוש מהבעל או מאחרים, יש להסתפק אם יכולות לענות אמן אחר ברכת 'שהחיינו' ולשתות מהכוס,** ויסוד הספק האם כיון שיצאו ידי חובת 'שהחיינו' נמצא שעניית אמן נחשב כהפסק וצריכות לברך על שתיית הכוס כדין המפסיק בין ברכת המקדש לשתיה, או שאין זה נחשב הפסק. **ולמעשה נראה שיענו 'אמן', ואינו נחשב להפסק** [ובפרט שבברכת 'שהחיינו' בקידוש מכוונים על כל מצוות הלילה].

קעג. הספרדים לא נהגו לחלק את הסעודה לשתיים כנ"ל, וכן האשכנזים שקשה להם לחלק את סעודת השבת באופן הנ"ל, יאכלו בבוקר סעודה אחת כרגיל [ויסיימו את אכילת החמץ עד סוף זמן אכילת חמץ, וכן יבערו את כל החמץ ויאמרו את נוסח הביטול לפני סופ"ז ביעור חמץ], יתפללו מנחה לאחר זמן מנחה גדולה, **ויאכלו סעודה שלישית בבשר ודגים עד שעה עשירית.** אם אין לו בשר ודגים - יאכל פירות עד שעה עשירית (וראה להלן סע' קעז לענין אכילת סעודה שלישית במצה מבושלת).

קעד. אם לא הספיק לאכול עד שעה עשירית, יאכל מעט בשר ודגים או פירות אבל **לא ימלא כריסו מהם** (וכבסע' הבא).

אכילה בערב פסח לאחר שעה עשירית

קעה. משעה עשירית, אסור לאכול תבשיל של מצה אפילו מעט כדי שיאכל מצה לתיאבון (וכבסע' הבא). אבל מותר לאכול מעט פירות, ירקות, תפוחי אדמה, בשר, דגים, ביצים, **ויקפיד שלא ימלא כריסו מהם.**

אכילת תבשילי מצה בערב פסח

קעו. מעיקר הדין מותר לאכול מצה מבושלת, קניידלאך או עוגיות שנילושו בקמח מצה עד שעה עשירית, ויש המחמירים בכך.

קעז. לנוהגים כעיקר הדין, אפשר לקיים סעודה שלישית גם במצה מבושלת וכד' עד שעה עשירית.

קעה. קטן שלא יודע מה שמספרים בלילה מסיפור יציאת מצרים [בערך עד גיל 5], מותר להאכילו מצה כל היום.

דיני יו"ט שחל במוצאי שבת

לבישת בגדי יו"ט

קעט. כאמור לעיל סע' קנה, יש ללבוש את בגדי היו"ט [פראק] כבר מערב שבת. ואם חושש שיתלכלכו מחמץ, יכול ללבשם בשבת בעוד היום גדול.

שינה בשבת ערב פסח

קפ. יש להסתפק האם מותר לומר בשבת שהולך לישון כדי שיהיה לו כח להיות ער בלילה (עיין משנ"ב סי' רצ סק"ד).

הכנה ליו"ט

קפא. אסור להכין משבת ליום טוב, עד צאת הכוכבים של מוצאי שבת, ורק לאחר תפילת ערבית ואמירת "ותודיענו" [ואם לא התפלל ערבית, אזי רק לאחר אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש"].

קפב. ואפי' טרחה בשבת עבור יו"ט אסורה. ולכן אין להוציא אוכל מבושל מההקפאה בשבת לצורך יו"ט עד צאת הכוכבים, וכן אין להכניס בקבוקי שתייה למקרר [אמנם החזרת אוכל למקרר או למקפיא מותרת, כיון שבהחזרת דבר למקומו אין איסור הכנה].

קפג. גם טאטוא וסידור הבית, וכן הדחת כלים [באופן המותר] לצורך הלילה אסורים עד צאת

קצג. אם נשארו פתילות, חתיכות פח, שיירי נרות, וכדו' מהנרות של היום הראשון - מעיקר הדין מותר להוציאם אפילו בידו לצורך הדלקת נרות יום טוב [ואין בכך משום איסור מוקצה, מפני שהדלקת הנר נחשבת לאוכל נפש, וטלטול מוקצה הותר לצורך אוכל נפש]. אך בזמננו שיש את אור החשמל, אינו מבורר כל כך להחשיבו כצורך אוכל נפש, ולכן **לכתחילה עדיף להוציא את הפתילה ע"י כפית או מזלג וכדומה. וכן ניתן להוסיף שמן ופתילה חדשה לכוסיות מבלי להוציא את הפתילה הישנה.**

קצד. יש המדקדקים לכוון את שעון השבת כך שבזמן הדלקת נרות יו"ט [או במשך זמן אחר שמשתמשים בנרות, ואפי' זמן קצר], התאורה תהא כבויה, ועי"כ יש תועלת בנרות. אמנם המנהג הנפוץ שלא לחוש לכך.

מלאכה ואכילה במוצ"ש ליל יו"ט

קצה. כאמור, ניתן לעשות מלאכות [המותרות ביו"ט] רק **לאחר צאת הכוכבים**, ורק **לאחר אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש"**. אולם **אכילה** אסורה עד לאחר הקידוש (משנ"ב סי' רצט ס"ק לו).

מעריב ליל יו"ט

קצו. אומרים "ותודיענו" במקום "אתה חוננתנו". שכן לומר "ותודיענו" - אם כבר הזכיר את שם השם שבסוף הברכה, אינו חוזר.

קצז. במוצ"ש זה לא אומרים "ויתן לך".

יקנה"ז

קצח. ביום טוב שחל במוצאי שבת, עושים קידוש והבדלה על כוס אחד, וסדר הברכות הם: **יקנה"ז** - "יין - בורא פרי הגפן", "קידוש", "נר - בורא מאורי האש", "הבדלה", "זמן - שהחיינו".

קצט. יש לדון בגדר "יקנה"ז", דהנה מצאנו כמה חילוקי דינים בין קידוש להבדלה (ויבארו להלן), ויש להסתפק האם נדון את ה'יקנה"ז', כקידוש או כהבדלה.

ונראה למעשה שיש לדון אותו כקידוש, וכמו שעולה מדברי המשנ"ב (המובאים בסמוך).

ויש לגדר זה כמה השלכות להלכה:

[א] הנוהגים לשבת בקידוש ולעמוד בהבדלה, **יאמרו יקנה"ז בישיבה** כיון שהוא נידון כקידוש ולא כהבדלה (סי' רצו סקכ"ח, סי' תעג סק"ג).

[ב] **נשים שותות מכוס יקנה"ז**, אף שאינן שותות מכוס הבדלה.

[ג] **ביקנה"ז ממלאים את הכוס כמו בקידוש**, ולא ממלאים אותו על גדותיו כדי שיישפך כבהבדלה.

[ד] אפשר לעשות יקנה"ז על פת כדין קידוש, ואף שאין מבדילים על הפת, מ"מ ביקנה"ז שעיקרו קידוש יכול לעשותו על הפת (ראה להלן בסמוך).

ויסוד הדבר שיקנה"ז נחשב לקידוש, נראה שיש ללמוד ממש"כ התוס' (פסחים קו: ד"ה מקדש) ונפסק בשו"ע (סי' רצו ס"ב) ובמשנ"ב (שם ס"ק יד), שאפשר לעשות יקנה"ז על הפת כדין קידוש אע"פ שאין מבדילים על הפת, וטעם הדבר הוא משום שכיון שיש בו קידוש [שיכול להיעשות על פת], אגב כן גם יכול להבדיל עליו.

ומבואר מזה לכאורה **שהקידוש עיקר**, שאם החשיבות של הבדלה ביקנה"ז היתה שווה לחשיבות של הקידוש, לא היה מועיל על כך סברא של "אגב", ורק משום שההבדלה ביקנה"ז נטפלת לקידוש, יש להבין סברת התוס' שההבדלה נטפלת גם לקידוש שעושהו על הפת.

אבוקה להבדלה ביקנה"ז

ר. הנה הדין ידוע שמצווה מן המובחר לברך 'בורא מאורי האש' בהבדלה על **אבוקה**, ורק אם אין לו אבוקה, מברך על נר יחיד (שו"ע סי' רחצ סע' ב).

ויש לדון כיצד לקיים את המצווה מן המובחר של אבוקה ביו"ט שחל במוצ"ש, דהנה הרבה נוהגים לעשות אבוקה ע"י **חיבור של שני נרות או של שני גפרורים**, ולכאורה ביו"ט יש לחוש לכך מג' טעמים:

[א] בשעה שמקרבים הנרות, נמס קצת מהחלב ויש לחוש בזה לגרם כיבוי [חשש זה לא קיים בחיבור גפרורים זה לזה].

[ב] עוד יש לחוש שהוא מוסיף הבערה שלא לצורך, דשמא אין היתר ליצור אבוקה ביו"ט בשביל קיום מצווה מן המובחר, ומטעם זה גם אין לחבר ב' גפרורים זה לזה.

[ג] יש לחוש בהפרדת הנרות או הגפרורים משום כיבוי בכך שממעט את אש האבוקה.

רא. ולכן למעשה, כדי לקיים את המצווה מן המובחר של אבוקה - **יש להדליק בנר הבדלה קטן, או ע"י נעיצת פתילה נוספת בנר קטן סמוך לפתילה הקיימת מערב שבת [וינעץ את הפתילה הנוספת בחור נפרד**, מפני שאם יצאו שתי הפתילות מאותו חור, הרי זה כפתילה אחת עבה ואין זה נחשב אבוקה, **ולפיכך צריך שיפריד בין הפתילות שעווה או חלב** (משנ"ב סי' רחצ סק"ח).

רב. אם אין אבוקה מוכנה - ידליק נר אחד במיוחד להבדלה ויברך עליו [וישאיירו דולק], ורבים נוהגים לברך על נרות החג ללא אבוקה (אמנם עי' שו"ע סי' רחצ ס"ב שאם אין אבוקה, ידליק נר לצורך הבדלה, חוץ מהנר המיוחד להאיר בבית, וא"כ צ"ע איך מברכים על נרות). **והמיקל לחבר שני נרות ולהפרידם** - יש לו על מה לסמוך.

מלווה מלכה

רג. יש אומרים שיש להרבות קצת בסעודת ליל הסדר לשם סעודת מלווה מלכה (הגדה חיים לראש להגר"ח פאלאג'י, הו"ד בויגד משה עמ' רכט), ולא נהגו כן.

דיני ליל הסדר

עריכת הסדר

א. בני אשכנז הנשואים נוהגים ללבוש בגד לבן [קיטל] בעת עריכת הסדר. ולענין חתן בשנה הראשונה **יש בזה מנהגים שונים**⁸. אָבֵל – המנהג שאינו לובש, ומי שלובש אין מוחין בידו.

ב. מביאים לשולחן את **קערת ליל הסדר** שבה יש את המרור, הכרפס, החרוסת, זרוע וביצה. ישנם מנהגים חלוקים **בזמן הבאת הקערה**: יש נוהגים להביאה אחר הקידוש קודם אכילת הכרפס⁹, ויש שנהגו להביאה קודם הקידוש¹⁰ ומנהג הגר"א להביאה אחר טיבול ראשון¹¹.

ג. כמו כן חלוקים המנהגים בענין **סידור הקערה**: יש המסדרים באופן שהכרפס והמי מלח יעמדו סמוך לבעל הבית ואחריהם שלש מצות ואחריהם מרור וחרוסת וזרוע וביצה כדי שלא יעבירו על המצוות¹², ויש המסדרים הזרוע מימין וביצה משמאל ומתחתיהם המרור באמצע, ואחר כך חרוסת מימין תחת הזרוע והכרפס משמאל תחת הביצה, והוא על פי קבלת האר"י¹³, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

הסיבה

ד. יסדר מקום מושבו כדי שיוכל לישב בהסיבה ולהישען על כרים וכסתות¹⁴.

ה. מסיבים תמיד לצד שמאל, בין לאדם ימני ובין לשמאל¹⁵. ואיטר שהיסיב על צד ימין יצא יד"ח.

ו. בעת ההסיבה יש לסובב את הכיסא באופן שהמשענת תהיה לצד שמאל ויטה את עצמו לצד שמאל וישען על המשענת¹⁶.

ז. אדם שיושב על כיסא ומשעין את גופו באוויר לצד שמאל לא יצא ידי חובת הסיבה.

ח. **צורת ההסיבה** צריכה להיות באופן שידו אינה משוחררת ואינו יכול להשתמש בה¹⁷.

ט. מי שיש לו מכה בצד שמאלו שההסיבה מכאיבה לו, אפשר שפטור מלהסב¹⁸.

י. מי שקשה לו להתחיל לשתות בהסיבה, יכול **להתחיל לשתות שלא בהסיבה וימשיך לשתות שיעור רביעית בהסיבה**.

יא. מנהג רוב האשכנזים **שאין הנשים מסיבות**¹⁹, אולם בנות ספרד צריכות להסב [וכן נוהגים קצת מבני אשכנז]²⁰. ובכל אופן, אם שכחו להסב אינן חוזרות.

יב. נשים שאינם מסיבות, יקפידו לאכול ולשתות [את הדברים הצריכים הסיבה] דווקא בישיבה.

יג. לכתחילה יש להסב בכל הסעודה²¹, **והיום רבים נוהגים שאין מסיבים במשך הסעודה** כי אין רגילים להסב במשך השנה (וראה בהמשך הדברים שיש מקומות בהם ההסיבה מעכבת אף בדיעבד, שאינו יוצא ידי חובתו אם לא היסב בהם, ואף במקומות בהם ההסיבה מעכבת יחזור ויאכל וישתה ללא ברכה).

קדש

יד. אין מקדשים אלא אחר צאת הכוכבים. ואמנם בהגיע הזמן, מיד אחר תפילת ערבית, יש למהר לעשות הקידוש כדי שלא ישנו התינוקות²². ולכן יערוך שולחנו מבעוד יום, ויכין את כל הנצרך לסדר מבעוד יום [וכגון בדיקת המצות, הכנת הקערה, הכלים, הכריות וכו'].

טו. נוהגים לחלק לתינוקות קליות ואגוזים ושאר מיני מתיקה כדי לעוררם שלא ישנו²³, וכן כדי שיראו שינוי מהמנהג בכל השנה שאין מחלקים אלא אחר הסעודה, ויבואו לשאול מה נשתנה²⁴.

¹⁷ ראה לכך מפסחים קח' ברשב"ם ד"ה הסיבת ימין ומ"ב (תעב ס"ק י)

¹⁸ ביאור הלכה (שם ס"ג).

¹⁹ שלחן ערוך ורמ"א (שם ס"ד).

²⁰ פסח מעובין (סימן קע), בן איש חי (פרשת צו אות כח), ומנהגי חתם סופר.

²¹ רמב"ם (חמץ ומצה פ"ז ה"ה).

²² שלחן ערוך (סימן תעב ס"א) בט"ז (שם סק"א) ובמשנה ברורה (שם סק"ה).

²³ גמרא (פסחים קח ע"ב) שלחן ערוך (סימן תעב' סע' ט"ז) ובמשנה ברורה (שם סק"ג).

²⁴ רמב"ם (חמץ ומצה פ"ז ה"ג) מנה חלוקת הקליות והאגוזים כחלק מהשינויים שעושים לעורר התינוקות לשאול. ובמאירי (פסחים קח ע"ב) מבואר דשניהם טעם אחד הוא.

⁸ עיין במהר"ם שיק (או"ח סימן כח) ובקצה המטה על מטה אפרים (סימן תרי" ס"ק טו'), וביגד משה (סי' יב).

⁹ רמב"ם (חמץ ומצה פ"ח ה"א) ושלחן ערוך (סימן תעג' ס"ד).

¹⁰ אבודרהם, פרי מגדים (סימן תפו מש"ז סק"א).

¹¹ מעשה רב (אות קצא).

¹² רמ"א (סימן תעג ס"ד).

¹³ חיי אדם (כלל קל ס"א) משנה ברורה (שם ס"ק כו) וראה בחק יעקב (שם ס"ק טז) הטעם שאין בזה משום אין מעבירין על המצוות.

¹⁴ גמרא (פסחים צט ע"ב) שלחן ערוך (סי' תעב ס"ב) ומשנה ברורה (שם סק"ז).

¹⁵ שלחן ערוך (שם ס"ג), רמ"א (שם ס"ג).

¹⁶ ובדיעבד יכול להישען על חבירו. מג"א (שם סק"ג), משנ"ב (שם סק"ח).

טז. קודם הקידוש יאמר עורך הסדר 'קדש', וקודם נטילת ידיים ראשונה יאמר 'ורחץ', וכן בכל עשיית הסדר יאמר קודם כל דבר מה הולך לעשות.²⁵

יז. כוס הקידוש ימזגו אחרים לבעל הבית ואינו מוזג לעצמו²⁶, ויש נוהגים שאף כל המסובים אינם מוזגים לעצמם, אלא כל אחד מוזג לחברו, דרך חירות.²⁷

יח. לכתחילה יש לשתות מכל כוס שיעור רביעית שלם [150 סמ"ק לשיעור הגדול, 86 סמ"ק לשיעור הקטן]²⁸, ובפרט יש להקפיד על שתית כל הרביעית בכוס ראשון ובכוס רביעי²⁹. אם שתה רוב רביעית [76 סמ"ק לשיעור הגדול, 44 סמ"ק לשיעור הקטן] - יצא ידי חובה.³⁰

יט. יש אומרים שהדין שהשותה רוב רביעית יצא, היינו בשותה כוס המחזקת שיעור רביעית, אבל **כוס שיש בה יותר מרביעית**, חובה לשתות לכל הפחות **רובה** אף שהוא יותר מרביעית³¹, ויש **מחמירים אף את כולה**³², וראוי לחוש לדעות אלו. ולכן **מי שקשה לו שתית יין מרובה**, ייקח כוס שאין בה יותר מרביעית.

כ. לכתחילה יש לשתות את הרוב רביעית **בבת אחת**³³, ועכ"פ לא יותר מהפסק אחד דהיינו שישתה **בשתי לגימות**. אם שהה בשתיית רוב רביעית מכוס ראשון יותר ממשך ארבע דקות, יחזור וישתה שנית. ואם שהה פחות מזמן זה אבל הפסיק באמצע שתייתו שתי

פעמים, אם נהג כמבואר בסעיף הבא וכיון לפטור כל שתייתו עד כוס שני, יחזור וישתה שנית. ואם לא כיון, לא יחזור לשתות³⁴ [אולם לעניין שאר הכוסות ראה לקמן במקומם].

כא. יש לשתות כל ארבע הכוסות בהסיבה.

כב. שכח ולא היסב: בן אשכנז אינו חוזר ושותה אלא בכוס שני, ובן ספרד חוזר ושותה בכל הכוסות. אם כיון מתחילה בברכת הגפן שישתה עוד יין, אף בן אשכנז יחזור וישתה בכוס ראשונה, **ולכן נכון לכתחילה לכוון לפני שתיית כוס ראשונה שישתה עוד יין עד זמן כוס שני**³⁵. וראה עוד לקמן בסעיף מא, שטוב לבני אשכנז לכוון שלא לפטור בברכת הגפן של הכוס הראשון את שתיית הכוס השני, ובני ספרד שלא מברכים על כוס שני, יכוונו בברכה על כוס ראשון לפטור את הכוס השני. **כג.** נשים חייבות בכל מצוות הסדר.

כד. לפני הקידוש יכוון לשם מצות קידוש יום טוב³⁶, ולשם מצות ארבע כוסות, ולשם מצות שמחת יו"ט³⁷.

כה. סדר הקידוש: ברכת בורא פרי הגפן, ברכת קידוש היום [בשנה זו, מברך כאן ברכת הנר וברכת הבדלה], וברכת שהחיינו. וי"א שיכוון בברכת שהחיינו על כל מצוות הלילה³⁸, וי"א שיכוון על מצות ספירת העומר³⁹ אך לא נהגו כן. וברכת שהחיינו יש המברכים בישיבה, ולדעת האר"י אף אותה יברך בעמידה.

32 ב"ח וגר"ז (סעיף יט) לדעה זו.

33 מ"א (סי' תעב ס"ק יא) ובגר"ז (שם ס"ע כ) ובמשנ"ב (שם ס"ק יא).

34 משנה ברורה (סי' תעב ס"ק לד).

35 השלחן ערוך (סימן תעב ס"ז) פסק כדעת הרא"ש (פסחים פ"י סימן א) שכל דבר שצריך הסיבה אם אכל או שתה שלא בהסיבה לא יצא ידי חובתו, ומטעם זה פסק שבכל ארבע כוסות אם שתאן שלא בהסיבה צריך לחזור ולשתות בהסיבה, אולם הרמ"א שם כתב שבשתי כוסות ראשונות אכן יחזור ויסב, אבל בשתי כוסות אחרונות לא יחזור ויסב, שכיון שיש חשש של נראה כמוסיף על הכוסות, יש לסמוך בזה על דעת הראב"ה שבזמן הזה אין דרך להסב ואין חובה להסב. וכתב המגן אברהם (שם ס"ז) שלפי המנהג שאף בין כוסות ראשונות אין שותים, הרי שאם יחזור וישתה יצטרך לברך עליו ברכת הגפן כיון שלא כיון בברכה ראשונה שבירך לפטור, ואם יברך יראה בזה כמוסיף על הכוסות, ומטעם זה אין לחזור אף בכוסות ראשונות, אמנם ראה בפרי מגדים שם שכתב שבכוס גדולה המחזקת שיעור שתי רביעיות, אם נשאר רביעית יכול לחזור ולשתות. וכמו כן מי שכיון לשתות עוד בין כוסות ראשונות יכול לשתות שנית.

36 וקידוש של יו"ט על היין אינו אלא מדרבנן כמו שכתב המגיד משנה (שבת פכ"ט) ומגן אברהם (סימן רעא).

37 יש אומרים שהוא מדרבנן ויש אומרים שהוא מן התורה עי' פסחים (עא' ובדף קח ע"ב) ובמג"א (סימן תקמו) ובשו"ת שאגת אריה (סימן סח').

38 עי' אבודרהם וברכי יוסף (סי' תעג) וביעב"ץ בסידורו.

39 עי' במאירי (פסחים דף ז) ובשיבולי הלקט (סי' רלד) ובאבודרהם.

25 יסוד ושורש העבודה (שער התשיעי פרק ו'), סידור בית יעקב ליעב"ץ.

26 רמ"א (תעג' ס"א).

27 ויגד משה (סי' ו) עפ"י לשון הקיצור שו"ע (סי' קיט ס"ב), ועי' לשון יוסף אומץ (אות תשנג).

28 ולכוס ראשון שהוא כוס הקידוש יש להחמיר לשתות כפי השיעור הגדול, כהכרעת המשנה ברורה (סימן תפו ס"א), שבדיני דאורייתא יש להחמיר לשער כפי שיעורו הגדול של הנודע ביהודה, וכיון שמצות הקידוש דאורייתא היא כמבואר בגמרא (ברכות כ"ב), ומצינו לכמה מהפוסקים (אור זרוע הלכות ערב שבת אות כה' מגן אברהם סימן תקצ"ג בשם מהר"ם) שאף קידוש על היין דאורייתא הוא [ועיין בהערה 36 שקידוש ביום טוב הוא מדרבנן אך יש אומרים שבליל פסח הוא מהתורה, עי' מדרש שכל טוב] משום כך יש להחמיר שכוס ראשון יהיה בשיעור הגדול של 150 סמ"ק.

29 שבכוס ראשון שיש בו רביעית מקיים קידוש במקום סעודה, שכיון שעריכת השלחן בשולחן ערוך היא זמן רב אחר הקידוש, הרי שבשתיית יין של כוס ראשון מקיים דין קידוש במקום סעודה, אשר פסק השלחן ערוך (סימן רעג' ס"ה) כדעת הגאונים ששתיית רביעית יין נחשבת סעודה לענין זה. ומשום כך ראוי להקפיד בכוס זו במיוחד שישתה רביעית כולה ולא רק רובה. ואף בכוס רביעי נכון להקפיד לשתות רביעית שלם כמבואר בט"ז (סימן תפו ס"א) שכיון שמברכים אחריו ברכה אחרונה, צריך שיהיה בו רביעית. וראה עוד להלן ס"ע עג, פז.

30 אדם שפיו גדול ומלא לוגמיו שלו מכיל יותר משיעור רוב רביעית, חייב לשתות כמלא לוגמיו [שלחן ערוך (סימן רעא ס"ק יג) משנה ברורה שם (ס"ק סח'). וביאור הלכה (סימן תעב ד"ה וישתה)].

31 שולחן ערוך (סימן תעב ס"ט), ובמשנה ברורה שם (ס"ק לג) שראוי לחוש לדעה זו.

כו. נשים שברכו שהחיינו בהדלקת הנרות, יש להסתפק אם יענו אמן, ונראה שיענו [ובפרט שי"א שיש לכוון על כל מצוות הלילה]. **אמנם נשים שאין להן מנהג לא יברכו שהחיינו בהדלקת נרות, אלא בקידוש**.⁴⁰

כז. אין מברכים ברכת מעין שלש אחר שתיית כוס ראשון, כיון שפוטרים אותה בברכת המזון. ומנהג העולם **שאין מברכים ברכה זו אף כאשר יעבור שיעור עיכול**, ויש שכתבו שיקפיד שלא יעבור שיעור זה ואם יעבור יברך ברכה אחרונה מיד אחרי שתיית הכוס.⁴¹

ורחץ

כח. נוטלים ידיים כדרך שנוטלים לאכילת לחם,⁴² אבל אין מברכים על נטילה זו.⁴³ שכח וברך על נטילה זו, יאכל כזית מהכרפס.⁴⁴

כרפס

כט. למצות כרפס יש נוהגים ליקח סלריו,⁴⁵ ויש נוהגים ליקח צנון,⁴⁶ ויש נוהגים ליקח תפוח אדמה,⁴⁷ ויש בזה עוד מנהגים.

ל. יש לאכול פחות משיעור כזית מהכרפס, ויברך עליו 'בורא פרי האדמה', **ויכוון לפטור בברכה זו את המרור**.⁴⁸ וראוי לכוון לפטור אף המרור שבכורך.⁴⁹

לא. נראה שיש להדר לטבול את הכרפס ולאכול בידיו ממש ולא בעזרת מזלג וכדו', שכיון שצריך להתחייב בנטילת ידיו משום דבר שטיבולו במשקה צריך שיטבלנו ויאכלנו בידיו.⁵⁰

לב. באכילת הכרפס אין חיוב להסב ואדרבה ע"פ סוד אין להסב,⁵¹ ויש אומרים שחייב להסב.⁵² ויש הנוהגים לאכול חצי מהכמות בהסיבה וחצי שלא בהסיבה, ובזה יוצאים ידי כל הדעות.

יחץ
לג. ייטול את המצה האמצעית שבקערה, ויבצענה בידו לשני חצאי מצה.⁵³ את החצי הגדול יוציא וישמור לאפיקומן, ואת החצי הקטן יותר יחזיר למקומו בין שתי המצות.

לד. יש להקפיד שאף בחצי הקטן יהיה לכל הפחות שיעור כזית, כדי שיוכל לברך עליו 'על אכילת מצה'.

מגיד

לה. לפני שמתחיל באמירת ההגדה יכוון לשם מצוה דאורייתא של סיפור יציאת מצרים.⁵⁴

לו. כשנמצאים אצל ההורים, יוצאים ידי חובה בסיפור של הסבא מדין שומע כעונה, וגם מפני שהסבא עושה זאת במקום האב, ואין צורך שהאב יספר בעצמו,⁵⁵ אך **לכתחילה עדיף שהאב גם יספר לבניו קצת מסיפור יצי"מ**.

לז. יגביה הקערה עם המצות ויתחיל באמירת 'הא לחמא עניא וכו' עד 'מה נשתנה',⁵⁶ ויש אומרים שיגביה את המצה הפרוסה בלבד.⁵⁷

לח. אחר שסיים אמירת 'הא לחמא עניא', יסלק הקערה לקצה השולחן כדי שיראו התינוקות וישאלו. ויש אומרים שאין צורך לסלק הקערה אלא די בכיסוי המצות.

לט. אחר סילוק הקערה, ימזוג כוס שני. ואף שאין שותים ממנו אלא אחר סיום אמירת ההגדה, מ"מ מוזגים כבר כעת, כדי שיראו התינוקות ויתמהו, ויבואו לשאול על כך.⁵⁸

מ. את ההגדה יש לומר באימה וביראה שלא בהסיבה.⁵⁹ ואין לאכול או לשנות בזמן אמירת ההגדה עד שיוסיים ברכת גאל ישראל [וראה בשו"ת שאלה נא].

50 ע"פ או"ח (קנח).

51 שבלי הלקט (סימן ריח), ומסקנת הברכי יוסף (סימן תעג ס"ק יד), בא"ח (פרשת צו).

52 אבודרהם (פירוש על ההגדה), סידור היעב"ץ, קיצור שו"ע (סי' קיט, ג), מאמר.

53 שהמצה לחם עוני היא ודרכו של עני בפרוסה.

54 משנ"ב (סי' תעג ס"ק א) שמצוות צריכות כוונה כמו שפסק השולחן ערוך (סימן ס"ד), ובפרט מצוות דאורייתא כמו שכתב האליה רבה (סימן תפט ס"ק יב) ועוד פוסקים שם.

55 פסחים קטז, שו"ע הגר"ז (תעג, כד), מעשה רב.

56 שלחן ערוך (סימן תעג ס"ו), מגן אברהם (שם ס"ק כג), ומשנה ברורה (שם ס"ק ס).

57 חק יעקב (סימן תעג ס"ק לא) בשם פסח מעובין, משום חשש שלא יהיה נראה כמקדיש הזרוע המוגבהת בהגבהת הקערה כולה.

58 שו"ע (סי' תעג סע' ז) ומשנ"ב שם.

59 של"ה (פסחים ב.), חק יעקב (סימן תעה ס"ק יד), ופרי מגדים (מש"ז סימן תפו), משנ"ב (סי' תעג ס"ק עא)

40 משנ"ב (רסג' ס"ק כג)

41 על פי מהר"ח אור זרוע (סימן רעג'), ועיין אשל אברהם (בוטשאטש, סימן תעד').

42 בדיני הכלי ונטילת הידיים עד הזרוע, ואיסור הפסק והיסח הדעת כמבואר כל זה בשולחן ערוך (סימן קנח ס"ז) ובמשנה ברורה (שם ס"ק כ).

43 שלחן ערוך (שם ס"ד), ודעת הגר"א (שם) שמברכים על נטילה זו, אמנם רק כשאוכל כזית מהכרפס.

44 כמבואר בהערה לעיל דעת הגר"א שמברכים אף נטילת ידיים לדבר שטיבולו במשקה, אמנם אין זה אלא כשאוכל ממנו שיעור כזית, ומטעם זה אם טעה וברך על נטילה זו, יאכל כזית ויציא דעת הגר"א, ולא תהיה ברכתו לבטלה לדעת הגר"א.

45 מחצית השקל (סימן תעג) וחתם סופר (שו"ת סימן קלב).

46 קיצור שו"ע (סימן קיח).

47 ערוך השולחן (סימן תעג), וכן נהג הח"ח.

48 משנ"ב (תעג ס"ק נה).

49 סידור יעב"ץ.

מא. כוס שני: בני ספרד אינם מברכים עליו 'בורא פרי הגפן', מפני שכבר נפטר בברכת הגפן של כוס ראשון.⁶⁰ ובני אשכנז מברכים עליו בורא פרי הגפן,⁶¹ **וטוב שיכונו בברכת כוס ראשון שאינם רוצים לפטור בו כוס שני, וראה עוד בהערה⁶².**

מב. שכח ולא היסב בכוס שני חוזר ושותה בהסיבה.⁶³
מג. אם הפסיק באמצע שתיית כוס שני שתי פעמים, יחזור וישתה שנית.⁶⁴

רחצה

מד. מי שברור לו ששמר ידיו היטב ולא נגע בדבר המטמא את הידיים, נכון שיטמא את ידיו על ידי שיגע במקום מטונף או במקומות המכוסים, כיון שעל נטילה זו מברכים על נטילת ידיים.⁶⁵

מוציא מצה

מה. יש שכתבו שראוי להקנות המצות לכל המסובים [אשתו ובני ביתו וכיוצ"ב], אבל מנהג העולם שלא להקנות ויש להם על מה לסמוך.⁶⁶

מו. יש לכוון באכילת המצה לשם מצות אכילת מצה.⁶⁷
מז. אופן הבציעה: ייקח את שלוש המצות [שתי השלימות והפרוסה שביניהן] ויברך המוציא, אחר כך יעזוב את המצה התחתונה ויברך על השתיים שנותרו בידיו על אכילת מצה,⁶⁸ ויכוון בברכה זו לפטור גם

מצות של כורך ושל אפיקומן⁶⁹, ויאכל כזית ממצה העליונה וכזית ממצה הפרוסה.⁷⁰

מח. שיעור המצה שנצרך לאכול הוא 30 גרם⁷¹, שבזה נמצא אוכל כזית משיעור הגדול לקיום הדין דאורייתא של כזית אחד, ושני כזיתים משיעור הקטן לקיום הדין דרבנן לאכול משני המצות⁷² **[וראה עוד בהרחבה להלן סעי' עח].**

מט. מותר לשקול [במשקל מכני] את המצה בשבת ויום טוב, ואין בזה משום איסור מדידה בשבת כיון שהוא לצורך מצוה.⁷³

נ. המנהג הנפוץ הוא לאכול את ב' הכזיתים מעט מעט בלא הפסק עד השלמת השיעור בפחות מכדי אכילת פרס⁷⁴, [לכתחילה 2 דקות, ובדיעבד 4 דקות]⁷⁵.

נא. מנהג בני ספרד שאף בליל פסח טובלים המצה במלח⁷⁶, ומנהג בני אשכנז שבילל פסח אין טובלים המצה במלח⁷⁷. **ונראה שאף לבני אשכנז יש להביא מלח לשולחן אף שאין טובלים במלח⁷⁸.**

מרור

נב. ייקח כזית מרור, חזרת או חסה, יטבלנו בחרוסת ומיד ינער החרוסת, ואף כשחל בשבת יכול לנער החרוסת ואין בכך משום מלאכת בורר, שהרי אינו מפריד בניעורו את החרוסת כולה.⁷⁹

ברורה שם שביאור הדברים הוא על פי דברי המגיד משנה (שם) בשם הר"ן ר"ה שבמצוות שקיומם באכילה אין הכוונה מעכבת משום שכן נהנה, והנהגה במקום הכוונה, אמנם הביא המשנה ברורה שדעת הרא"ש (ר"ה פ"ג) שאף במצוות שקיומם באכילה הכוונה מעכבת, ויש לחוש לדעות אלו, ומכל מקום לכתחילה לדעת הכל יש לכוון לשם מצוה אף במצוות שקיומם באכילה.

68 שלחן ערוך (סימן תעה ס"א) ומשנה ברורה (סק"ג).

69 פרי חדש (שם ס"א).

70 שלחן ערוך (שם), ומשנה ברורה (סק"ט).

71 שהם נפח 55 סמ"ק בקירוב.

72 שלחן ערוך (סימן תפ"א) ומשנה ברורה (שם סק"א). ומי שקשה עליו לאכול מצה בשיעור זה יכול להקל בפחות מזה, וישאל חכם, ולקטנים עד בר מצוה אפשר להקל לכתחילה בשיעור של 15 גרם.

73 שאין לחלק כלל בין מדידה לשקילה.

74 עי' או"ח (סימן תעה).

75 ויש מקלים ביותר מזה וחולה וכיוצ"ב ישאל חכם, ובפרט שבזמנינו כיון שאם התקטנו השיעורים אז גם שיעור אכילת פרס הוא כפול זמן.

76 טור (סימן תעה בשם הירושלמי), שלחן ערוך (שם ס"א), ובאר היטב (סק"ג) מדברי האר"י בזה.

77 רמ"א (שם), ומקורו מלקט יושר (ח"י) בשם מהרי"ל.

78 עי' ברכות (דף מ) בתוספות שם, ואו"ח קס"ז.

79 כמבואר בט"ז (סימן שי"ט ס"ק ג'), ובמשנה ברורה (שם ס"ק סא) שמותר להוציא זבוב ממשקה כשמעורב בו מעט מהמשקה, שאין בורר אלא כשמפריד לגמרי, וכמו כן בניעור החרוסת כיון שאף אחר הניעור נשאר מעט מהחרוסת דבוק במרור אין כאן מלאכת בורר.

60 שלחן ערוך (סימן תעד ס"א) ויכונו בני ספרד בברכת כוס ראשון לפטור את הכוס השני.

61 רמ"א (שם), מגן אברהם וט"ז (שם סק"א).

62 פרי מגדים (מש"ז שם) וטעמו כדי שיתחייב בברכה על כוס שני לכל הדעות, אולם מאידך מצינו במשנה ברורה (שם ס"ק כא) שכתב שהנכון שקודם שמברך על כוס ראשון יהיה בדעתו לשתות עוד כוסות כדי שאם ישכח ולא יסב בכוס ראשון יוכל לחזור ולשתות כוס נוספת בלא חיוב ברכת הגפן ולא יהיה בזה כמוסיף על הכוסות, ועל כן הנכון שיקיים עצה זו של הפרי מגדים באופן זה שיכוין שפוטור כל הכוסות שישתה עד כוס שני בלבד, אבל כוס שני אינו פוטור בברכה זו, ונמצא שמחד אם ישכח להסב בכוס ראשון יכול לחזור ולשתות בלא ברכה, ומאידך על כוס שני כבר חייב לברך לכל הדעות, שלא נפטר בברכת כוס ראשון.

63 לבני ספרד פשוט כמבואר לעיל סעיף יח, ולבני אשכנז כתב המשנה ברורה (סימן תעב ס"ק כא) שכיון שאין מברכים על יין שבתוך הסעודה שברכת כוס שני פוטרת כל היין ששייך לסעודה, משום כך יכול לחזור ולשתות שהרי אינו מברך על כוס זו שיחזור וישתה, ואין בכך משום מוסיף על הכוסות, אולם לפי המבואר בשער הציון (אות לא) שאם אין דעתו לשתות יין בתוך הסעודה עליו לברך שנית, משום כך ראוי שיכוין בברכת כוס שני לפטור כל יין שישתה בתוך הסעודה.

64 משנה ברורה (סימן תעב ס"ק לד).

65 פרי מגדים (סימן תעג מש"ז סק"א) וביאור הלכה (תעה).

66 שפת אמת (סוכה לה ע"א) אמרי בינה (או"ח פסח סימן כג).

67 כמבואר בשלחן ערוך (סימן ס"ד) שהלכה שמצוות צריכות כוונה, ואמנם בסימן תעה (ס"ד) פסק השלחן ערוך כדעת הרמב"ם (חמץ ומצה פ"ו ה"ג) שאם אכל מצה בלא כוונה יצא ידי חובה, כתב המשנה

נג. יברך על אכילת מרור ויכוון בברכתו לפטור אף המרור שיאכל בכורך.

נד. באכילת מרור אין צורך להסב.

נה. שיעור המרור: עלי חסה קלים קצת מהמים ואפשר לשער את נפחו במשקל המים וכיון שכזית במרור דרבנן אפשר להקל כשיעור שכזית הוא שליש מביצה של זמנינו שהיא 17 סמ"ק - גרם, אך כל זה רק אם הוא שומע את הברכה של המרור מאחר אבל המברך על המרור כתב המשנ"ב שכיון שמברך צריך לאכול כשיעור הגדול של כזית שהוא חצי ביצה של זמננו והוא 50 סמ"ק/גרם, והוא בערך 2 עלי חסה גדולים [וראה להלן סע' צג-צד].

נור

נו. ייקח כזית מהמצה השלישית וכזית מרור, ונוהגים שמניח המרור בין שני חלקי המצה⁸⁰, ושיעור המצה לכורך 10 גרם⁸¹, ואחר כך יטבלם בחרוסת, והמקפידים שלא לאכול שרויה לא יטבלו את המצה אלא רק את המרור. ויאמר זכר למקדש כהלל, ואחר כך יאכל הכורך⁸², ויש אומרים שרק לאחר אכילת הכורך יאמר זכר למקדש כהלל⁸³.

נולחן עורך

נז. לאחר הכורך אוכלים סעודה, ויש לאכול בה ביצים⁸⁴, ויהדר לאכול מהביצה שבקערה⁸⁵. אין אוכלים מהזרוע שבקערה כיון שלא אוכלים בשר צלוי בלילה זה.

נח. יזהר שלא יאכל בסעודה זו הרבה כדי שיוכל לאכול את האפיקומן לתאבון, ושלא תהיה אכילת האפיקומן אכילה גסה שאינה נחשבת אכילה.

נצפון

נט. לאחר גמר הסעודה יאכל כזית ממצת האפיקומן⁸⁶, ולכתחילה **ראוי שיאכל שני כזיתים ממצת**

האפיקומן⁸⁷. ושיעורם 30 גרם, ולקטנים עד בר מצוה אפשר להקל לכתחילה בשיעור של 15 גרם⁸⁸.

ס. שאר המסובים יאכלו מעט ממצת האפיקומן, ואת החסר לשיעור כזית ישלימו משאר המצות.

סא. את האפיקומן יש לאכול בהסיבה, שכח ולא היסב, אם נזכר קודם ברכת המזון ראוי שיחזור ויאכל בהסיבה, אבל אם קשה עליו האכילה יכול להקל בכך ואין צריך לאכול שנית⁸⁹.

סב. אחר אכילת אפיקומן אסור לאכול ולשתות מלבד מים ותה, עד עלות השחר⁹⁰, ואם ישן והשכים קודם עלות השחר מן הדין רשאי לאכול ולשתות⁹¹.

סג. יש להקפיד לאכול האפיקומן קודם חצות הלילה⁹², ולצורך זה יש להזדרז בסעודה.

סד. ובשעת הדחק אם רואה שזמן חצות מתקרב ורוצה להמשיך לאכול, יש מקילים שיעשה באופן הבא: יאכל כעת [לפני חצות] כזית ויתנה שאם הלכה כרבי אלעזר בן עזריה דזמן אפיקומן הוא עד חצות, אזי יצא יד"ח אפיקומן במה שאוכל כעת, ולאחר חצות יכול להמשיך לאכול⁹³. אך אם הלכה כר"ע שזמן אפיקומן עד עלות השחר, אזי הכזית שאוכל כעת לפני חצות יהיה בתורת מצה סתם, ובסוף סעודתו יאכל כזית לשם אפיקומן לדעת ר"ע.

בר

סה. יברך ברכת המזון על הכוס, וישטפנה וידיחנה קודם הברכה⁹⁴.

סו. יזכיר בברכת המזון 'יעלה ויבוא'. ואם שכח - יחזור ויברך שנית⁹⁵. אולם אם נזכר אחר שכבר שתה מכוס של ברכת המזון, יברך ברכת המזון שנית בלא כוס⁹⁶.

סז. כוס שלישי: טוב לבני אשכנז לכוון בברכת הכוס השלישי שאינו רוצה לפטור את הכוס הרביעי.

האפיקומן שם לעצמו ונחשב שתי פעמים אפיקומן כלשונו שם, מה שאין כן קודם ברכה וסילוק סעודה שנחשב אכילת אפיקומן אחת ארוכה.

90 שלחן ערוך (סימן תע"א) ומשנה ברורה (שם סק"ב).

91 חק יעקב (סימן תפ"א סק"א), ופרי מגדים (שם אש"א סק"א). ואולם על פי המבואר בזוהר לעולם הניעור משינתו אסור באכילה אף קודם עלות השחר, משנה ברורה (סימן פט). אולם שתיה שרי לכו"ע.

92 שלחן ערוך שם.

93 אבני נזר (סימן שפ"א), על פי מה שחידש שם שאיסור אכילה אחר אפיקומן אינו נוהג לרבי אלעזר אלא עד חצות, שכיון שזמן אכילת אפיקומן עד חצות גם חיוב השארת טעם אפיקומן אינו אלא עד זמן זה, אמנם רבים מהפוסקים פקפקו בחידוש זה, וכן פקפקו בעצם התנאי אם מועיל, ולכן יש להקפיד לאכול האפיקומן קודם חצות.

94 פרי מגדים (מש"ז סי' תפ"ו), משנה ברורה סימן תע"א סק"א.

95 שו"ע (סי' קפ"ט סע' ו'), משנה ברורה (שם סק"ט). ואף נשים צריכות לחזור, עי' רע"א (שו"ת סימן א).

96 שאין להוסיף על הכוסות, וברכה שבירך אף בלא הזכרת רצה ויעלה ויבוא נחשבת ברכה כמבואר בסימן קפ"ט (ס"ט) [ותלוי בדעות בסימן ק"ח ס"א] וממילא קיים בברכת המזון הראשונה שבירך מצות כוס שלישי על סדר הברכות.

80 קיצור שלחן ערוך (סימן קי"ט ס"ז), ערוך השלחן (סימן תע"א ס"ו).

81 שלענין דרבנן סומכים על השיעור הקטן. משנה ברורה סימן תפ"ו סק"א.

82 משמעות לשון השלחן ערוך (סימן תע"א ס"א), שלחן ערוך הגר"ז (שם סי"ח), קיצור שלחן ערוך (סימן קי"ט ס"ז).

83 ביאור הלכה (שם ד"ה ואומר), משום חשש הפסק בין ברכת המרור לאכילת הכורך.

84 רמ"א (סימן תע"ב ס"ב), וראה חק יעקב (שם סק"ו) בטעמים לכך, והנפקא מינה לענין יום טוב שני.

85 (משנ"ב תע"ב ס"ק יא) ויש שאין אוכלים מהביצה שבקערה כדי שהקערה תשאר שלימה עד סוף הסדר (מאמ"ר סי' תע"ג סק"ח).

86 שלחן ערוך (סימן תע"א ס"א). ושיעורו 15 גרם.

87 מגן אברהם (שם סק"א), ומשנה ברורה (שם סק"א).

88 כפי שנתבאר לעיל שמי שקשה לו יכול לאכול שיעור של 15 גרם, ומי שחולה יכול להקל אף בפחות מזה וישאל חכם.

89 משנה ברורה (סימן תע"ז סק"ד), ודבריו בסימן תע"ב (ס"ק כב) יש לומר שאמורים הם כשנזכר אחר ברכת המזון שבאופן זה חלק

סח. ישתה כוס שלישי בהסיבה. שכח ולא היסב, בן ספרד יחזור וישתה שנית בהסיבה, ובן אשכנז לא ישתה, שלא יוסיף על הכוסות.

סט. הפסיק באמצע שתיית כוס שלישי באופן ששתה אותו במשך זמן רב יותר מארבע דקות, יחזור וישתה שנית⁹⁷.

הלל

ע.אחר שתיית כוס של ברכת המזון ימזוג כוס רביעית ויאמר שפוך חמתך וכו', ויש מוזגים כוס רביעית אחר האמירה⁹⁸.

עא. המנהג לפתוח דלת הבית קודם אמירת שפוך חמתך וכו'.

עב. לכתחילה יאמר ההלל קודם חצות⁹⁹.

עג. אומר מ'לא לנו' עד סוף ההלל וברכת השיר על כוס רביעית, ואחר כך שותה ממנה, ויש לשתות ממנה שיעור רביעית כדי שיוכל לברך אחריה ברכה אחרונה.

עד. מן הראוי להקפיד לשתות מכוס רביעית קודם חצות¹⁰⁰.

עה. כוס רביעית: על שתית הכוס הרביעית בני ספרד אינם מברכים בורא פרי הגפן שכבר נפטר בברכת הגפן של הכוס השלישית, ובני אשכנז מברכים עליו בורא פרי הגפן.

עו. יש להסב בשתיית כוס רביעי, שכח ולא היסב: בן ספרד יחזור וישתה שנית בהסיבה [ולא יברך 'הגפן' שנית], ובן אשכנז אינו חוזר לשתות.

עז. הפסיק באמצע שתיית כוס רביעי באופן ששתה אותו במשך זמן רב יותר מארבע דקות, יחזור וישתה שנית.

הלכות נוספות הנוגעות לליל הסדר

שיעור אכילת מצה [וראה אזמרה לשמך פסח ב]

עח. עורך הסדר צריך לאכול לכתחילה בליל הסדר שני כזיתים והמסובים צריכים לאכול כזית אחד.

וישנה מחלוקת מהו שיעור כזית. השיעור הגדול [55 סמ"ק] שקול לשיעור שני כזיתים לפי השיעור הקטן [27 סמ"ק].

ולכן הלכה למעשה צריכים כל המסובים ועורך הסדר לאכול מצה בשיעור משקל 30 גרם שיש בה 55 סמ"ק, ושיעור זה כולל בתוכו כזית אחד גדול שהם שני כזיתים קטנים [וכיון שהדין שעורך הסדר צריך לאכול שני כזיתים הוא מדרבנן מספיק לאכול שיעור כזית גדול אחד שכולל בתוכו שיעור שני כזיתים קטנים].

בדר"כ במצת מכונה אחת מרובעת יש משקל 30 גרם, ובמצות יד הוא בערך חצי מצה [תלוי בגודל המצה, שישנן מצות גדולות שקילו אחד שווה לשש עשרה מצות, וישנן מצות שקילו אחד שווה 222 מצות].

וכן **באפיקומן** שצריך לאכול 2 כזיתים, לכתחילה יש לאכול **מצת מכונה אחת שלימה או חצי מצת יד** [תלוי בגודל כנ"ל].

בכורך די ב10 גרם מצה שזה **שליש מצת מכונה וחמישית מצת יד.** זהו השיעור לכתחילה.

עט. מי שקשה לו - יכול להקל אף ב17 גרם מצה בין בהתחלה ובין באפיקומן, וכן הדין לילדים מתחת לגיל בר מצווה שדי להם בשיעור זה. מי שאסור לו לאכול את כמות זו, ישאל חכם אף על כמות פחותה מזו **[וראה מה שנכתב בעניין זה בשו"ת שאלה מז].**

ארבע כוסות

פ.טוב יותר להשתמש ביין לא מבושל אלא אם כן היין המבושל טוב יותר.

פא. יין מפוסטר אינו נחשב יין מבושל ואפשר אפי' לכתחילה לצאת בו.

פב. לכתחילה יש לשתות יין המשכר שזהו דרך חירות, ולכן לכתחילה ישתה יין **ולא מיץ ענבים**, ולפחות שליש יין ושני שליש מיץ ענבים [או עכ"פ שיטת יין] אם מורגש בו היטב טעם היין. **מי שקשה לו - יכול לצאת יד"ח במיץ ענבים.**

פג. חמר מדינה כשר לארבע כוסות אם אין לו יין, ולא פשוט מה נקרא בזמנינו חמר מדינה ויש לומר שיוצאים יד"ח בדיעבד בתה או קפה או קוקה-קולה, וכיון שדבר זה אינו ברור דיש חמר מדינה בזמנינו לכן נכון לעשות גם **שומע כעונה** כדלהלן.

פד. כיון שחמר מדינה ברכתו שהכל, לא יברך על הכוס השניה והרביעית, כי הם נפטרים בברכה הראשונה והשלישית.

פה. חולה סכרת שאינו יכול לשתות כלל יין או מיץ ענבים ואפי' לא יין יבש, יצא י"ח בחמר מדינה וגם ע"י שומע כעונה כדלהלן **[וראה מה שנכתב בעניין זה בשו"ת שאלה מז].**

פו. נסתפקו התוס' (פסחים צט:) אם יוצאים יד"ח ארבע כוסות ע"י שומע כעונה כמו בקידוש שהמקדש מקדש על הכוס ואחרים יוצאים ממנו גם בשתייה והכא נמי בארבע כוסות יוצאים הציבור ע"י ברכת בעל הבית, וביאר בחידושי מרן הגרי"ז הלוי (הל' חמץ ומצה פ"ז) משום שאין עיקר מצות ארבע כוסות בשתיית הכוסות אלא בברכה על הכוס.

¹⁰⁰ ביאור הגר"א (סימן תעז אות ו) בביאור טעם הרמ"א שהצריך לומר הלל קודם חצות. ואולם במעשה רב הובא שהגר"א נהג להקל בזה, וסיים ההלל אחר חצות.

⁹⁷ משנה ברורה (סימן תעב ס"ק לד).

⁹⁸ יוגד משה (סימן ל).

⁹⁹ תוספות ור"ן (מגילה כא ע"א) רמ"א (סימן תעז) וראה בהערה הבאה.

פז. לכתחילה יש להשתמש בכוס המחזיקה רביעית
[150 סמ"ק] ולשתות את כולה בכל ארבע הכוסות.

פח. חולים וקטנים שאינם יכולים לשתות שיעור זה –
ישתו מכוס המכילה 86 סמ"ק (רביעית לפי השיעור הקטן),
ואם אינם יכולים לשתות את כולה, ישתו **לפחות רוב רביעית** שהוא 44 סמ"ק (וראה עוד לעיל סעיף יח).

פט. חולה שיכול לשתות 86 סמ"ק [ולא הרבה יותר],
יש להסתפק אם ייקח כוס גדולה המכילה 150 סמ"ק
וישתה את רובה או שייקח כוס של 86 סמ"ק וישתה את
כולה. ונראה שיותר טוב שייקח כוס המכילה 150 סמ"ק
וישתה את רובה [76 סמ"ק].

דיני אכילת מצה בחולה

צ. בריא יכול לפזר את המצה לפירורים דקים
ולאכלם, או לטבול את המצה במים בלי לשרותה [אם
לא נוהג בכך איסור מצד שרויה], או לשתות קצת מים
תוך כדי הבליעה.

צא. חולה יכול לשרות את המצה במים עד שתתרכך
ואח"כ לאוכלה, אבל שלא תהא נימוחה.

צב. אכל מצה או מרור והקיא - יצא ידי חובה, אבל לא
יברך ברכה אחרונה [על המצה] אם הקיא כל מה
שאכל ולא נשאר כזית במעיו.

שיעור המרור

צג. חסה קרובה למשקל המים, ולכן כשמברכים על
אכילת מרור: **המברך** יאכל 50 גרם חסה [וי"א שדי ב-
27 גרם (ראה במקור לשאלה קכח)], והשומעים די להם ב- 17
גרם חסה. לאכילת **כורך** די ב- 17 גרם בין למברך ובין
למסובים (וראה לעיל סע' נה).

צד. חריין הוא כמשקל המים. ולכן **המברך** יאכל 50
גרם למרור [וי"א שדי ב- 27 גרם]. **ובכורך** 17 גרם,
והשומעים בכל האכילות 17 גרם.

שו"ת בדיני ליל הסדר

צה. שאלה: האם מבשלים או צולים את הביצה
שבקערה.

תשובה: קודם מבשלים את הביצה ואחר כך צולים
אותה על האש.

צו. שאלה: איזה חלק בעוף/בבהמה לוקחים לזרוע.

תשובה: זרוע הוא הרגל הקדמית של הבהמה, אולם
רבים נוהגים לקחת את הכנף של העוף, ויש הנוהגים
לקחת את השוק [ירך/פולקע], ויש להקפיד שיהיה עליו
מעט בשר [ויש שהקפידו שיהיה דווקא מעט ולא הרבה
(כדי שלא יהיה דומה ממש לקרבן פסח, עי' יגד משה סי' ג). מי שאין לו
כנף, ייקח שאר בשר עוף אפי' בלי עצם].

צז. שאלה: איך הדרך לצלות את הזרוע.

תשובה: צולים ע"ג האש או גחלים (סי' תעג, ועי' פסחים עה),
ואפשר אף לצלות על הגז (ואף שאין צולין את הפסח על שיפוד של
מתכת (פסחים עד, רמב"ם הל' קרבן פסח פ"ח), והרי הגז הוא ממתכת והבשר

נוגע בגז, אעפ"כ כיון שהוא רק זכר לקרבן פסח, די בכך). כמו כן אפשר
אף לצלות ע"ג **מנגל חשמלי** (ואף שאין צולין את הפסח ע"ג חום
חשמל (עי' פסחים עה בעניין גחלת של מתכת), כיון שהוא רק זכר לקרבן פסח,
די בכך וכדלעיל. ובדעת הרמב"ם (שם) יש הסוברים שאפשר לצלות את הפסח
על גחלת של מתכת). ורבים נוהגים לבשל את הזרוע ואח"כ
לצלותה, ואז הצלייה יותר בקלות.

צח. שאלה: איך מכינים את החרוסת שבקערה.

תשובה: עשויה מתפוחים חמוצים, תמרים, אגוזים
ושקדים. עושים בלילה עבה זכר לטיט. ונותנים יין
אדום, זכר לדם, ותבלינים [קינמון וזנגוויל] מפני
שדומים לתבן.

צט. שאלה: האם מותר לאכול בליל הסדר צלי.

תשובה: בשר ועוף צלי אסור, אבל דגים וביצה ושאר
מאכלים צלויים מותר.

ק. שאלה: האם אפשר לאכול בליל הסדר בשר
שבושל ואח"כ נצלה ולהיפך.

תשובה: הולכים לפי אחרון, אם הבשר נצלה לבסוף
אסור לאוכלו, ואם בסוף נתבשל - אחרי הצלייה -
מותר.

קא. שאלה: האם אומרים קריאת שמע שעל
המיטה לאחר ליל הסדר.

תשובה: קורא רק את פרשיות קריאת שמע כדרכו בכל
יום, אך אין אומר את שאר ההוספות, ואומר רק 'בידך
אפקיד רוחי וכו', וברכת המפיל.

שו"ת בעניין ערב פסח שחל בשבת

קב. שאלה: הרגילים להניח את הפמוטים על
שולחן האכילה, האם יכולים לעשות כן גם בערב
שבת זו.

תשובה: כיון שבשבת זו יש לנער את המפה מפירורי
החמץ שעליה, ואם יניח את הפמוטים על המפה לא
יוכל לטלטל את המפה, מפני שהיא בסיס לדבר
האסור, לפיכך יש להניח את הפמוטים במקום אחר
[ובלבד שיאיר למקום האכילה].

אם אין מקום אחר – יניח מתחת לפמוטים מגש שאינו
מיוחד לפמוטים, ויניח על המגש לפני השקיעה
תכשיטים היקרים יותר מהפמוטים, ובכך המגש נעשה
בסיס לדבר האסור והמותר, שמותר לטלטלו
כשהיתר חשוב יותר, וכך יכול לטלטל את המגש
להיכן שירצה [ולאחר שמניחו, יכול ליטול משם את
התכשיטים].

קג. שאלה: הנוהגים לאפות מצות מצוה בערב
פסח, מה יעשו השנה.

תשובה: יאפו השנה בערב שבת לאחר חצות (סי' תנח
ס"א), והמנהג הנפוץ שלא לומר הלל בשעת האפייה,
ולא צריך לבטל את פירורי החמץ לאחר האפייה. יש
לזכור להפריש חלה מהמצות.

תרופות בפסח [וראה הרחבה בעניין באזמרה לשמך פסח ב]

כללים

קד. תרופות הבאות בשימוש חיצוני [כגון נרות, טיפות אף/עיניים/אוזניים, משחות, משאפים וכדומה] מותר להשתמש בהן בפסח.

קה. תרופות שאין בהן טעם מותר להשתמש בהן בפסח, אפילו אם יודע שמכילות חמץ.

קו. תרופות שיש בהן טעם חייבים לברר כשרותן [ואם הן מכילות קטניות, מותר לצורך חולה].

תרופות עם טעם טעים

קז. תרופות שיש בהן טעם טעים, ויש בהן חמץ או חשש תערובת חמץ וזקוקים ליטול באופן שמותר ליטול בפסח (כדלהלן סעי' קי-קיב) - אם הן ברשותו לפני פסח, יניח במקום שמכור לגוי, וכל פעם שצריך יוציאן מרשות הגוי ויכוון מפורש שאינו רוצה לזכות בהן, וישתמש ויחזיר לרשות הגוי.

קח. אם קונה בבית מרקחת [שעשו מכירת חמץ] יכוון שאינו רוצה לקנותו לעצמו, ובאופן זה אף שהתרופה נמצאת בביתו, היא נשארת בבעלות הגוי, ויניח בביתו במקום שמכור לגוי.

תרופות עם טעם לא טעים

קט. תרופות בחשש חמץ עם טעם לא טעים [ורוב האנשים לא אוהבים אותן], מותר ליטול בפסח, אך יש להניח במקום שמכור לגוי (כדלהלן סעי' קז), ואם קונה בבית מרקחת, ראה לעיל סעי' קח.

אופן נטילת התרופה בתינוק או בילד

קי. תינוק או ילד הנצרך לתרופה [עם טעם טוב] - ייקחו ילד מתחת לגיל מצוות שייתן לתינוק את התרופה, ואם הנצרך לכך הוא ילד גדול אך מתחת לגיל מצוות, ייקח זאת בעצמו.

אופן נטילת התרופה למבוגר [באופן המותר ליטול בפסח]

קיא. גדול שצריך לשתות סירופ עם טעם - צריך שהתרופה תהיה ברשות הגוי וכן"ל, ויוציא מרשות הגוי בכל פעם שצריך, וימרר את התרופה [ע"י מלח או כמה שקיות תה קמומיל ללא סוכר].

קיב. גדול שצריך ליטול כדור בליעה עם טעם: אם ניתן להמיס את הכדור [עפ"י הוראת הרופא], ימיסו במים וימרר את המים. אם לא ניתן להמיסו - יבלע את הכדור עם מים מרים. ובכל אופן צריך שהתרופה תהיה ברשות הגוי, וכן"ל.

רשימת תרופות נפוצות – מאושרות לפסח ושאינן מאושרות

ישר כח לבד"צ עדה"ח על הסיוע ונתינת המידע

צרכות לא מאושר:

- טמס
- מלוקס, מלוקס פלוס
- גביסקון מנטה (טבל).

צרכות מאושר:

- אומפרדקס קפל.
- גאסטרוטבל.
- נקסיום טבל.
- פמוטידין (טבע, טבל, 20/40 מ"ג)
- גביסקון מנטה (נוזל)

כדורים הורמונליים רובם המוחלט מאושר לפסח ואלו הם (טבליות):

- מיקרולוט
- נורידיי
- סרזט
- פומיניק
- דיאמילה
- פמולן
- אוטרוגסטן (קפסולות)
- דיאנה
- הרמונט
- יאז, יאז פלוס
- יסמין, יסמין פלוס
- מינס
- מיקרוגינון
- איקאקלומין (50 מ"ג)
- לטרוזול (רגיל, דקסל, ופרמז 2.5 מ"ג)
- אסטורופם
- ויאגרה (כל המינונים)
- סיאליס

• ולחברת אלטמן יש B12 ללא טעם]

משככי כאבים למבוגרים מאושרים:

- אקמול (כדורים)
- נורופן (טבליות, לא ליקוי ג'ל)
- אופטלגין (קפל / טבל / טיפ, בלי טעם)
- אדויל [אם אין בו טעם]
- אדקס, אדקס פורטה [קפליות, לא ליקוי ג'ל]
- אתופן - משכך כאבים [דלקתיים]

משככי כאבים לילדים מאושרים:

- סירופ אקמולי בטעם פירות 125 מ"ג
- סירופ אקמולי פורטה בטעם טוטי פרוטי 250 מ"ג
- נרות נורופן
- טיפות אופטלגין (ללא טעמים)

משככי כאבים לילדים שאינם מאושרים לפסח:

- סירופ נורופן
- סירופ נובימול
- סירופ אייבו
- סירופ אקמול בטעם פטל
- סירופ אקמול בטעם שוקולד עם סוכר
- ילדים גדולים בטעם תות שדה ללא סוכר

ברזל לילדים מאושר:

- פריפל טיפטיפות [שאר תוספי הברזל רובם לא מאושרים לפסח, בדר"כ אפשר לדלג שבוע]

ברזל לנשים מאושר:

- פריפול כדורים
- פרנטל אף כשיש בהם חמץ, כיון שאין בהם טעם מותר לקחת
- פרנטל של חברת מקסי הלט [יצור מיוחד]
- פולקס 400 (סם און, פורמולציה חדשה)
- פולקס 400 (רפא)
- פוריק הריון
- פוליק 400 [פוליק אסיד, טבליות של רקח, 5 מ"ג]

ויטמין D (די) לילדים מאושר:

- טיפטיפות חברת כצט

ויטמין D למבוגרים מאושר:

- ויטמין די 3 (1000) (סם און, טבל)
- ויטמין די 3 (1000) (גילקו פארם, טיפות)

חומצה פולית:

- אם אינו מכיל B12 - של כל החברות כשל"פ

בי B12:

- יש בו טעם ואינו כשל"פ ואפשר שבוע אחד לדלגו

רשימת מוצרי מזון חמץ ושאינם חמץ

ברשימה זו מופיעים מוצרי מזון חמץ ממש או שיש בהם תערובת חמץ לפי מה שמקפידים שלא למכור מוצרים אלו.

מוצר שכתוב עליו '**מכיל גלוטן**' – הרי הוא חמץ. מוצר שכתוב עליו '**עלול להכיל גלוטן**' – אינו חמץ.

מוצרים שאינם חמץ ולא מופיע ברשימת הרכיבים שלהם שהם מכילים גלוטן – מעיקר הדין אפשר להשאיר בבית ולא למכור, אף שאין להם כשרות לפסח, כיון שאין בהם אף תערובת חמץ. אמנם בכל אופן אין להשתמש בהם בפסח ולכתחילה ראוי למכרם.

שמרים לחים - לא חמץ שניצל סויה - חמץ שקדי מרק - חמץ תבלינים – בדרכי אינו חמץ, חוץ ממכון תה – אינו חמץ תחליב חלב (מלבין לקפה) - חמץ תחליף קפה ציקו - חמץ רשימת מוצרים שצריכים ושאינם צריכים כשרות לפסח דבק נייר / סלוטייף / דבק חם – אינם צריכים כשרות טפט – לא צריך כשרות כוסות נייר (קרטון) - צריך כשרות לפסח כוסות פלסטיק - לא צריך כשרות לפסח כפפות חד פעמיות לטקס - שיש בהם אבקה צריכים כשרות לפסח נייר אפיה - צריך כשרות לפסח מגבונים וממחטות לחות – אם אינם נוגעים באוכל אינם צריכים כשרות מגבות נייר - צריך כשרות לפסח מי פה - ראוי שיהיה כשר לפסח מנג'טים - צריך כשרות לפסח מפות ניילון - לא צריך כשרות לפסח מפות ומפיות נייר - לא צריך כשרות לפסח (כשאינו נוגע באוכל) מפות פלסטיק - לא צריך כשרות לפסח משחת שיניים - ראוי שיהיה כשל"פ ניילון נצמד - ראוי שיהיה כשר לפסח נייר לעטיפת מצות - צריך כשל"פ נייר עטיפה לציפוי ארונות - לא צריך כשרות לפסח (רק כשנשאר יבש) סבון כלים - ראוי שיהיה כשר לפסח סירים חד פעמיים - ראה תבניות אלומיניום סכו"ם פלסטיק - לא צריך כשרות לפסח פחמים – אינם צריכים כשרות, ואת השיפודים יש להניח על האש לכמה שניות לפני שנוגעים באוכל. צלחות מנייר - צריך כשרות לפסח קיסמי שיניים (פלסטיק ועץ) – אם אין טעם ל"צ כשרות רדיד אלומיניום - ראה תבניות אלומיניום שמן זית למאור – לא צריך כשרות לפסח שקיות ניילון - לא צריך כשרות לפסח תבניות אפיה מקרטון / נייר - צריך כשל"פ תבניות ורדידי אלומיניום חד פעמי עם כשרות לכל השנה – ראוי שיהיו כשרים לפסח מחשש שמן קטניות	ממרח חרובים - לא חמץ ממרח אגוזים - לא חמץ מצות חמץ - חמץ משפרי האפיה - רובם חמץ, יש לבדוק ברכיבים אם מכילים גלוטן משקאות חריפים - אפשר למכור (למעט בירה וויסקי. וראה לעיל דין וודקה). נקניקיות בשרי - לבדוק ברכיבים אם מכילים גלוטן נקניקיות סויה - חמץ סובין - חמץ סוכר - לא חמץ סוכר וניל - לא חמץ סוכריות וממתקים מחו"ל - תערובת חמץ, עדיף לא למכור סולת - חשש חמץ, עדיף לא למכור עמילן - רוב העמילן אינו חמץ, מצוי שהוא מקטניות פודינג - לא חמץ. פיצוחים בהכשר עד"ח - קלויים כל השנה בקמח תפוז"א [וראה לעיל דין בוטנים אמריקאים] פיצוחים קלויים - המצופים בקמח חיטה ולא בקמח תפוחי אדמה הרי הם חמץ פסטה - חמץ פצפוצי אורז - תלוי במרכיבים צריך לבדוק ברכיבים אם מכילים גלוטן פריכיות אורז – אין בהם חמץ, אך אם הם מכילים חיטה או שיבולת שועל, הם בחשש חמץ צ'יטוס - אם מכיל גלוטן - חמץ צ'יפס מתובל - חמץ קוואקר - חמץ קורנפלקס - חמץ חוץ מ B&D שלא חמץ קטשופ - לא חמץ קמח/קמח מלא רגיל – חשש חמץ קמח מלא מטחינה ללא תולעים – פעמים רבות הוא מטחינה יבשה ואינו חמץ קמח כוסמין – בדרך כלל מטחינה יבשה ואינו חמץ קפה – לא חמץ רטבים למיניהם - אם ברכיבים כתוב מכיל גלוטן חמץ, אבל אם כתוב עלול להכיל או שלא כתוב - לא חמץ שוקולד – אינו חמץ, אא"כ כתוב מכיל גלוטן שיבולת שועל - חמץ שלווה – חמץ חוץ משל חברת 'אשכול' שמרים יבשים - חשש חמץ בציפוי, אא"כ בהכשר בד"ץ עדה"ח	אבקת אפיה - לא חמץ אבקת בצל - לא חמץ אבקת ג'לי - לא חמץ אבקת מרק ללא גלוטן - לא חמץ אבקת מרק רגילה - יש בה גלוטן, אבל אם כתוב רק עמילן אינו חמץ אבקת סוכר - לא חמץ אבקת פלאפל - מכיל קמח אבקת קצפת - לא חמץ אבקת שום - לא חמץ אלכוהול (שמויצר בארץ) - לא חמץ בוטנים אמריקאים לסוגיהם - חמץ [אא"כ ידוע שעשויים מקמח תירס] בורגול - חמץ במבה - לא חמץ בצל מטוגן - לא חמץ ברנדי ליקרים (המיוצר בארץ) - לא חמץ גבינות לבן וכו' - לא חמץ גלידות ושלגונים - לא חמץ אם אין בהם שברי עוגיות וכדו' גפילטע פיש - צריך לבדוק אם יש קמח, בדרך כלל אינו חמץ גריסים לסוגיהם - כל עוד שלא בושלו או נשרו במים בבית אינם חמץ גריסים מחיטה שלמה - לא חמץ ג'ריש (בורגול דק) - חמץ גרנולה - חמץ דגים - לא חמץ דגני בוקר - רובם חמץ, לבדוק ברכיבים אם מכילים גלוטן דוריטוס - אם מכיל גלוטן - חמץ וודקה - חמץ [חוץ מהכשר בד"ץ עדה"ח] ויסקי - חמץ זעתר - לא חמץ חומץ סינטטי - לא חמץ חיטה - כל עוד שלא בושלה או נשרתה במים בבית אינה חמץ חלב - לא חמץ חלב סויה - לא חמץ חלווה - לא חמץ חמאת בוטנים - לא חמץ חרדל (תוצרת הארץ) - לא חמץ חרדל (תוצרת חו"ל) – תערובת חמץ ירקות קפואים - לא חמץ כוסמין – אם בא במגע עם מים, חמץ כוסמת - לא חמץ ליקר - אפשר למכור לתת ותמצית לתת - חמץ מיונז - לא חמץ מלבין קפה - חמץ
---	---	---

קטניות

קיג. דין קטניות: השו"ע (סי' תנג) מתיר לאכול קטניות וכן נהגו חלק מבני ספרד, אך הרמ"א אוסר, וכן נהגו בני אשכנז.

קיד. טעם האיסור: כתב הטור (סי' תנג) "יש אוסרין לאכול אורז וכל מיני קטניות בתבשיל לפי שמיני חטין מתערבין בהן". ובסמ"ק כתב הטעם "כיון שראוי לעשות עיסה מהן אתי לאחלופי בשאר עיסה של חמץ" (הביאו הט"ז סי' תנג ס"ק א).

קטו. גדר הנכנס בכלל קטניות: כתב הרמב"ם (הלכות כלאים פרק א הלכה ח): "הזרעונים נחלקין לשלשה חלקים... והשני מהן הוא הנקרא קטנית, והן כל זרעים הנאכל לאדם חוץ מן התבואה, כגון הפול והאפונים והעדשים והדוחן והאורז והשומשמן והפרגין והספיר וכיוצא בהן". ומבאר ברמב"ם שגדר קטנית הוא שאוכלים את הזרע שאותו זורעים. עוד כתב הט"ז (שם) "ונראה הטעם לפי שגידול החרדל הוא בשרביטי דומה לגידול קטניות ע"כ הוי בכלל איסור קטניות".

קטז. רשימת מיני הקטניות המצויים:

הקטניות המוקפות בסוגריים יש בהן נידונים הלכתיים. תבלינים – רובם אינם קטניות ולא מופיעים ברשימה. ידיעה כללית – ישנם מוצרים הנחשבים קטניות בגלל שמן קטניות המעורב בהם. **גריסים אינם קטניות [וראה דינים לעיל ערך גריסים, האם הם חמץ].**

אפונה, אורז, [בוטנים], גרעיני חמניות [ודלעת], דוחן, חומוס, חרדל, חילבה (כיון שגדל בשרביט), **כוסמת** [לא כוסמין שהוא מין דגן], **כמון** [גם לאוכלי קטניות יש בעיה בזה מפני ששיבולת שועל דומה לכמון], **לפתית** [וכן שמן קנולה המופק מלפתית (עי' שו"ת אבני נזר או"ח שעג)], **סויה** (ראה להלן מש"כ בענין תירס), **עדשים, פול, פרג, פשתן, קינואה, שומשום, שעועית, תורמוס, תירס** (למרות שהוא מין חדש שלא היה ידוע בזמן הגזירה, משנ"ב סי' תנג ס"ק ד, וכן פופקורן העשוי מתירס).

שרויה

קiz. דין שרויה: יש מחמירים שלא לאכול מצה שרויה במים וכל דבר שמכיל תערובת מים.

קיא. שרויה בחלב: חלב ומוצריו (כדלהלן) אין בהם תערובת מים, אך יש חשש לטיפות מים בודדות שנשארו משטיפת הצינורות של החלב. ונראה שאף שלעניין קמח במי פירות, יש להחמיר אפי' בתערובת קטנה של מים (סי' תסב ס"ק י), לעניין מצה [אפויה] במי פירות אין חשש בשרויה, באופן הנ"ל שיש רק חשש תערובת טיפות מים בודדות. אמנם יש שמחמירים אף בכך.

קית. שרויה במי פירות: מצה שרויה במי פירות ולא במים, מותרת [ויש שמנהגם להחמיר אף בכך, ומקילים רק באבוקדו, ביצים שקליפתן יבשה וכד'].

קכ. שרוי בדבר קרוש: במצה שרויה בדבר קרוש יש פחות חשש (עי' סי' תסו ס"ק כו).

קכא. בישול מצה במים, ומריחת מוצרים המכילים מים על המצה: המחמירים בשרויה לא מבשלים מצה

ופירורי מצה במים. אמנם במריחת דברים המכילים מים על המצה יש פחות חשש, מפני שאוכלים את זה מיד, וזה לא מספיק להחמיץ. אך למעשה גם בזה נהגו להחמיר.

קכב. רשימת מוצרים ללא חשש שרויה: על פי האמור לעיל, יובאו להלן כמה מוצרים שאין בהם חשש שרויה ["אין חשש" – הכוונה למנהג הנפוץ באלו שמחמירים שלא לאכול שרויה, שאינם חוששים לשרויה במי פירות, כנ"ל]:

חלב - אין חשש [ויש שמחמירים]

לבן לסוגיו - אין חשש [ויש שמחמירים]

שמנת - אין חשש [ויש שמחמירים]

מעדנים לסוגיהם - אין חשש [ויש שמחמירים]

גבינות רכות - אין חשש [ויש שמחמירים]

חמאה - אין חשש

שמן - אין חשש

ביצים - אין חשש [ויש להקפיד שהקליפה תהיה יבשה]

אבוקדו - אין חשש

שוקולד - אין חשש

מיוז - אין חשש [א"כ ידוע שמעורב בו מים]

קכג. בגבינות דלהלן יש חשש של תערובת אבקת חלב המומסת במים:

גבינה מלוחה

קוטג' [גרגרי הקוטג' עוברים שטיפה במים]

גבינות צהובות

חמאה מלוחה או עם תוספות

חריין - [כיון שמבשלים אותו במים]

יין - מעורב בו מים, א"כ ידוע שהוא מייצור ביתי שאין בו תערובת מים כלל.

מיץ ענבים - יש בו תערובת מים, א"כ מופיע "100% מיץ" [ויש שמחמירים אף בזה, מחמת מי שטיפת הצינורות כמו בחלב כנ"ל]

הלכות מכירת חמץ

קכד. יש מקפידים שלא למכור חמץ גמור בעין אלא במקום הפסד מרובה.

קכה. הרב אינו קונה את החמץ, אלא הוא נעשה שליח של כותב ההרשאה למכור את החמץ לגוי.

קכו. נוהגים לעשות קנין בין הרב לבין נותן ההרשאה, ואין הקנין מעכב כיון שמעיקר הדין מינוי שליחות אין צריך קנין, וכאן הרב רק נעשה שליח למכירה כנ"ל.

קכז. הקנין נעשה ע"י שכותב ההרשאה מגביה את הסודר וע"י זה הרב נעשה שליח למכור את החמץ.

קכח. במכירת חמץ נעשים שני דברים: דבר אחד מוכרים את החמץ לגוי, ודבר שני משכירים את המקומות שבהם מונחים דברי החמץ.

[יש שתי סיבות מדוע צריך להשכיר את מקום החמץ: האחת - שלא יצטרך לעשות מחיצה בפני החמץ, שהרי הלכה היא בגמ' בפסחים (י.) ובשו"ע (או"ח סי' תמ) דצריך לעשות מחיצה עשרה טפחים בפני חמץ של גוי, וכיון שמשכירים את מקום החמץ לגוי נמצא שהחמץ ברשות הגוי ואין צריך מחיצה. **והסיבה השניה** להשכרת מקום החמץ היא - כדי שהגוי יקנה את החמץ בקנין חצר.]

שיסומנו לאחר מכן, עד סוף זמן ביעור חמץ, יושכרו ב"ד ניסן, וממילא יתחייבו בבדיקה בליל י"ד [לדעת האחרונים המחמירים כנ"ל].

אמנם אם ישנם מקומות מסוימים שאינו רוצה לבדקם [וכגון שהם מקומות גדולים שהבדיקה בהם קשה וכד'], אך ברצונו להשתמש בהם במהלך ליל יום י"ד [וכגון משרד/ארון שמשמש בהם בליל/ביום י"ד ולא רוצה לבדקם], עליו לסמנם רק לאחר השקיעה, ולסמוך על הדעות המקלות שאף מקומות שמשכיר ב"ד פטורים מבדיקה.

קלה. דין היוצא מדירתו לכל ימי החג [לפי האמור בסע' הקודם]:

אם יוצא לפני ליל בדיקת חמץ – ימלא שטר מכירת חמץ, וישכיר את כל דירתו לגוי ב"ג ניסן **(ראה בהקדמה לסע' יא, שבשנה זו ימכור ב"ב ניסן)**, ע"י שיכתוב בשטר [בשורה השנייה מתחת לטבלה, במקום המיועד] 'ו-כל הדירה מושכרת לגוי ב"ג', [ואם לא ציין זאת בשטר, די שיסמן לפני השקיעה על דלת ביתו מבפנים 'כל הדירה מושכרת לגוי']. [ולפי מה שמחמירים שלא למכור חמץ בעין, יוציא מביתו את כל החמץ לפני שיוצא].

את מצות בדיקת חמץ יקיים ע"י שיבדוק את הדירה/חדר ששוהה בו בימי החג [לפני הבדיקה, יקנה את המקום בקנין שאילה, ע"י שיאמר לו בעל הבית או אחראי מטעמו 'לך חזק וקני', וינעל ויחזור ויפתח]. ולעניין ברכת הבדיקה – אם שם עשרה פתיתים, יכול לברך. אמנם אם זהו חדר בדירת הוריו/חמיו, עדיף שישמע את הברכה מבעל הבית (ועי' בשו"ת שאלה קלד).

אם יוצא לאחר השקיעה של ליל בדיקת חמץ [ואינו רוצה לבדוק את ביתו] – יסמוך על הדעות המקלות שאף מקומות שמשכיר ב"ד פטורים מבדיקה, ויקיים מצות בדיקת חמץ ע"י שישאיר מקום אחד [כגון הכניסה לבית] שאותו יבדוק. ולפיכך יכתוב בשטר [בשורה השנייה מתחת לטבלה, במקום המיועד] 'ו-כל הדירה מושכרת לגוי, חוץ מהכניסה לבית'.

יש להעיר שאם עדיין לא בדקו חמץ במקום בו הוא ישהה בחג, חובה עליו לבדוק גם את הדירה/חדר הנ"ל כשיגיע לשם [ואם המקום כבר נקי היטב, ואינו מחביא פתיתי חמץ לפני הבדיקה, יבדוק ללא ברכה]. ובאופן שמגיע לשם לפני עלות השחר, יכול להשכיר את כל דירתו לגוי [ואינו צריך לשייר חדר אחד], כי מקיים מצות בדיקת חמץ במקום ההוא.

קלו. קטניות, ממרחים, חטיפים, שאין בהם דגן, אף אם השתמשו בהם במשך השנה, אפשר למכור לגוי.

קלז. מי שרוצה להחמיר למכור תמרוקים, חומרי ניקוי, סבונים וכד' – יפרטם [וראה בגיליון 'אזמרה לשמך' פסח ב'].

קלח. יש לבדוק בדיקת חמץ בשטח שמאחורי המקרר או שינקה לפני כן כדי שיהיה בדוק לפסח, כיון שאנו משכירים אותו רק ב"ד בבוקר לצורך קנין אגב, לכן לפי מה שמחמירים לעשות מכירת י"ג, יש לבדוק שם את החמץ ללא ברכה.

קכט. חמץ שנמצא בפחי אשפה יש לפנותו [וראה בשו"ת שאלה מ]. ויש לדאוג שבערב פסח לאחר פינוי האשפה ע"י העיריה לא יניחו שום חמץ בפח האשפה. ולא פשוט כ"כ להקל ע"י שישכיר לגוי את חלקו שבפח, מכיון שהפח הוא רכוש משותף, ואין שותף רשאי להשכיר את חלקו ברכוש משותף ללא הסכמת שותפו [עיין שו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' ריז) ושו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' רג), ועי' שו"ע (ח"מ סי' שטז וסי' קנד ס"ב) ובסמ"ע (סק"ח), וכן בשו"ע (סי' שסג ס"ו) ובסמ"ע (סק"ה) ובביאור הגר"א (ס"ק לג)]. אולם אם כל השכנים שומרי תורה ומצוות, אפשר להשכיר, כיון שמסתמא אינם מקפידים על כך. ונכון שוועד הבית ישכיר את כל חדר האשפה.

קל. חמץ בחצר, אם היא חצר פתוחה ויש עופות ואין ידוע שנכנס שם חמץ מליל בדיקת חמץ, יש לסמוך שעופות אכלוהו, ולכן סגי בבדיקה בצידי החצר מקומות שהעופות לא מגיעים. אבל אם ידוע שאכלו שם חמץ מליל בדיקת חמץ, יש לבדוק חמץ בחצר. ולענין להשכיר את חלקו בחצר אינו פשוט כ"כ דמהני וכנ"ל (בסע' הקודם).

קלא. יש לבדוק את החמץ בארונות החשמל וכדו' משום שפעמים מכניסים שם חמץ, ולא לסמוך על המכירה וכנ"ל.

קלב. יש לבדוק את תיבות הדואר – אם משתמש בהן בפסח, משום שפעמים מכניסים שם חמץ, וכן כל מקום שמכניסים בו חמץ ומשתמש בו בפסח, אין להשכירו לגוי וצריך לבדוקו מחמץ.

קלג. יש לזכור להוציא או לרוקן את השקית של השואב אבק שיתכן ויש בה חמץ, ואין לכתחילה לסמוך על המכירה בזה.

קלד. הקדמה למכירת י"ג וי"ד בשנה זו: השנה, מכירת החמץ הרגילה נעשית ב"ג ניסן [במקום י"ד ניסן], והמכירה המוקדמת נעשית ב"ב ניסן [במקום י"ג ניסן].

ולכן בכל המקומות להלן שמצוין "מכירת י"ד" – בשנה זו הכוונה למכירת י"ג, ובכל המקומות שמצוין "מכירת י"ג" – בשנה זו הכוונה למכירת י"ב.

מכירת י"ג וי"ד: נחלקו האחרונים האם כדי להיפטר מבדיקת חמץ, צריך להשכיר את מקומות החמץ לפני זמן חובת בדיקת החמץ, היינו להשכירם ב"ג ניסן, או שמא די בכך שמשכירם ב"ד ניסן. וכתב המשנ"ב (סי' תלו ס"ק לב) שאף שאין למחות ביד המקלים למכור ב"ד ולא לבדוק, אך המוכר ביום י"ג שפיר עביד טפי.

ולפיכך אנו עושים מכירת י"ג לאותם המעוניינים שלא לבדוק חמץ במקומות מסוימים, ולהשכיר את אותם המקומות כבר ב"ג ניסן, וכדברי המשנ"ב. **אין צורך למלא שטר נפרד עבור מכירת י"ג,** ודי למלא שטר אחד עבור שתי המכירות. ובכדי להבדיל בין המקומות שמשכיר ב"ד למקומות שמשכיר ב"ג, סוכם עם הגוי [ונכתב בשטר] כי **כל המקומות שיסומנו עד השקיעה של יום י"ג** [לפני זמן חובת בדיקת חמץ] **יושכרו ב"ג ניסן, וייפטרו מבדיקה.** וכל המקומות

שטר הרשאה [מכירת י"ב וי"ג]

אני החתום מטה _____ הגר ברחוב _____ מס' _____ עיר _____ נותן כוח רשות והרשאה להרב עמרם פריד שליט"א או לאחד מבאי כוחו לעשות בימים י"ב וי"ג ניסן תשפ"ה עם כל מיני חמץ, ותערובת חמץ, וחמץ נוקשה, וכל חשש חמץ הידועים לי ושאינם ידועים לי הן שלי המונחים ברשותי או ברשות אחרים, והן של אחרים שברשותי או באחריותי, והן אלו שייפו את כוחי למכור את חמצם, ואף מה שעתיד לבוא לרשותי עד מועד ביצוע המכירה. כאדם העושה בתוך שלו כולל מכירה מתנה הפקר וביטול כרצונו וכראות עיניו, דברי החמץ כוללים את החמץ הדבוק לכלים. וכן בהמות ועופות ושאר בעלי חיים הניזונים גם היום ממיני דגן ואת הדגן המיועד להאכיל ממנו את בעלי החיים

מחיר	כמות	סוגי החמץ (אם לא ידוע שיש חמץ ממש - אין צריך לפרט)
		לחם / חלות / פיתות
		פירורי לחם / צנימים
		וופלים / עוגיות / ביסקוויטים / מיני מאפה
		דייסות / קווקר / קמח / סולת-ממיני דגן / מטרנה
		בורגול / אטריות / פתיתים / פסטות לסוגיהם
		חטיפים: שלוח / ביסלי וכדומה
		וויסקי / שכר / משקאות חריפים
		מניות..... מס' חשבון.....
תרופות / ויטמינים / נבט חיטה / שימורים / ממרחים / ממתקים / תבלינים וכן כל דבר שיש בו חשש חמץ ואף מה שלא מפורט כאן וכנ"ל		

כל החמץ הכלול בהרשאה זו מונח בעיר _____ ברחוב _____ קומה _____ דירה _____ בכל המקומות המסומנים ו _____ ובכל מקום שנמצא.

וכן הנני מיפה את כוחו של הרב הנ"ל או באי כוחו בתאריכים הנ"ל להשכיר בי"ב ניסן את כל המקומות המסומנים, וכן להשכיר בי"ג ניסן את כל המקומות שעליהם ובהם נמצאים דברי החמץ כולל הקרקע, הארונות, המדפים, הכלים, וכל המקומות שמונחים שם מן המוצרים הנזכרים לעיל שנכללים בהרשאה זו. וגם להשכיר את הכלים וכדו' שדבוק ו/או מונח בהם חמץ, וכן את המקומות שמתחת לכלים הנ"ל. שכירות כל הנ"ל היא עד כ"ה ניסן. וחוץ מזה להשכיר בי"ג ניסן עד כ"ה ניסן את השטח שמאחורי המקרר לצורך קנין אגב. המפתחות של החדרים/הבתים/המחסנים/החנויות/המפעלים ניתן להשיגם בטלפון _____

והנני ממנה את הרב הנ"ל או באי כוחו, כשליח וכמורשה לבצע את הפעולות הנ"ל לעשות בימים י"ב וי"ג ניסן תשפ"ה את כולן או חלק מהן על ידי עצמו או על ידי אחרים ובאיזה תנאים ואופנים שירצה, הן מדין שליחות והן מדין זכיה, וכן לעשות את כל סוגי הקניינים עם הקונה, כל מה שדרוש לצורך המכירה כדת וכדין, כאדם העושה בתוך שלו, ופיו יהא כפי וידו כידי והודאתו כהודאתי, ולא אוכל לטעון כנגדו לתקוני שדרתיך ולא לעוותי, הכסף שיקבל כדמי קדימה יהא שייך לו אם ירצה, ואני מתחייב למסור לקונה את מפתחות החדרים והמקומות הנ"ל בזמן שיידרש ממני, וכן לאפשר לו את המעבר אל החמץ והמקומות השכורים. ושטר הרשאה זה לא יפסל בקני את וחמור, ולא בחסר ויתר, ולא בטשטוש ומחק וספק בלשון, הכל יהיה לטובת המוכר ולתועלתו ותוקפו ככל חומר שטרות העשוין כתיקון חז"ל דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי, בביטול כל המודעות, וכתוקף יפיו כוח בלתי חוזר לפי חוקי הממשלה. ולא אוכל לטעון שההרשאה והקניינים נעשו לצרכים דתיים בלבד ולא יגרע כוחו בשום פסול בעולם. כל דין ודברים לגבי שטר הרשאה זו והמכירה לגוי הנובעת מזה יתקיים בפני הבורר הרב הנ"ל, חתימתי על שטר זה מהווה חתימה על הסכם בוררות הנהוג אצל הרב הנ"ל.

וליתר תוקף ועוז נעשה כל הנזכר לעיל בקנין אגב סודר במנא דכשר למקניא ביה, בפני ב"ד חשוב ומעכשיו, באופן שאין בו אסמכתא והכל נעשה באופן המועיל ביותר והכל שריר וקיים

ועל זה באתי על החתום _____

מזון בעלי חיים בפסח

קלט. בפשוטו כיון שנפסק להלכה (פסחים מה: וש"ע סי' תמב סעיפים ב, ט) שמזון שנפסל מאכילת אדם וראוי למאכל כלב יש בו חיוב ביעור, א"כ **מזון בעלי חיים שיש בו חמץ צריך לבערו כיון שראוי למאכל כלב** [ונראה שמה שנקטו כלב לאו דוקא אלא כל בע"ח].

ואמנם הטעם שחמץ שנפסל מאכילת אדם וראוי למאכל כלב חייב לבערו, הוא מכיון שראוי לחמץ בו עיסות אחרות, וכדעת הרמב"ם (הל' חמץ ומצה פ"א ה"ב) שחמץ שנפסל מאכילת אדם, אם ראוי להחמיץ עיסות אחרות הרי הוא בכלל שאור, אבל אם אינו ראוי להחמיץ עיסות אחרות, כיון שאינו ראוי לאכילת אדם, לא חל עליו איסור חמץ כלל.

קמ. למעשה: אם יש במזון של הבע"ח תערובת חמץ באופן שנשתנה צורתו של החמץ, וכיון שהוא מרוסק ומעורב בדברים אחרים אינו ראוי להחמיץ עיסות אחרות (עיין חזו"א סימן קטז ס"ק ח), **אין בו חובת ביעור ומותר להשהותו ולהשתמש בו.**

אולם אם החמץ המעורב במזון לבע"ח אינו מרוסק כגון חיטים ושעורים, אף אם אינו ראוי למאכל אדם - כיון שראוי למאכל בע"ח [כלב] ולהחמיץ בו עיסות אחרות **חייב ביעור.**

קמא. אפשר לתת לבע"ח **מזון חליפי** בפסח שאינו חמץ, כגון **לתוכים - דוחן, לדגים - תולעים, לחתולים וכלבים** - בשר עוף וכדו' [ואם אפשרות זו אינה קיימת, ישנה אפשרות למכור את הבעל חי עם החמץ ומקומם לגוי בנוסח מיוחד, וישאל חכם].

הלכות חול המועד

קמב. סעודת אסתר: כתב המשנ"ב (סי' תצ ס"ק ב) "כתבו הספרים דטוב לעשות ביום שני [היינו, א' דחזה"מ בא"י] בסעודה איזה דבר לזכר סעודת אסתר, שביום ההוא נתלה המן"

דיני יעלה ויבוא

קמג. השוכח יעלה ויבוא בברכת המזון:

בליל הסדר - בין איש ובין אישה חוזרים.

ביו"ט ראשון של פסח [ביום] ובשביעי של פסח: לבני אשכנז - איש חוזר ואישה אינה חוזרת, ולבני ספרד אף איש אינו חוזר.

בשאר ימי חוה"מ ואפילו בשבת חוה"מ - בין איש ובין אישה אינם חוזרים.

קמד. השוכח יעלה ויבוא בתפילות חול המועד:

בכל תפילות חוה"מ, השוכח יעלה ויבוא, חוזר לראש.

אם נזכר לפני שהתחיל מודים, יאמר יעלה ויבוא וימשיך מודים מבלי לחזור על 'ותחזינה עינינו'.

אם נזכר לאחר שהתחיל מודים, כל שלא סיים תפילתו חוזר לרצה.

אם סיים תפילתו, אף שלא עקר רגליו, אם אינו רגיל לומר תחנונים אחר התפילה, חוזר לראש.

נזכר לאחר תפילת מוסף שלא אמר יעלה ויבוא בשחרית, יחזור ויתפלל שחרית ויתנה שאם אינו מחויב לחזור ולהתפלל, תהא תפילתו נדבה. ובשבת, שאין תפילות נדבה, יחזור ויתפלל ללא תנאי.

קמה. המסופק אם אמר יעלה ויבוא (לבני אשכנז בלבד):

אם בשעת התפילה או לפנייה היה בדעתו לומר, והספק נתעורר לו זמן רב לאחר התפילה, אינו חוזר.

אם בשעת התפילה או לפנייה לא היה בדעתו לומר, והספק נתעורר לו מיד לאחר התפילה, חוזר לראש.

אך אם היה בדעתו לומר והספק נתעורר מיד לאחר התפילה, או שלא היה בדעתו לומר והספק נתעורר לו זמן רב אחרי התפילה, יחזור ויתפלל ויתנה שאם אינו מחויב לחזור ולהתפלל, תהא תפילתו נדבה. בשבת, שאין תפילות נדבה, אינו חוזר ומתפלל.

שמחה בחול המועד

קמו. מצווה לאכול סעודת פת אחת ביום ואחת בלילה, אך אין חובה בכך.

קמז. חובה לשתות יין שישפיע עליו או בלילה או ביום, ולכתחילה יש לשתות בין ביום ובין בלילה [ודי בפחות מרביעית, ואפשר לשתות שליש יין ושני שליש מיץ ענבים, או עכ"פ שישית יין אם מורגש בו היטב טעם היין].

קמח. מצווה לאכול בשר או בלילה או ביום, ואם אין לו בשר יאכל עוף.

כללי חול המועד ועשיית מלאכות

קמט. חוה"מ מותר בעשיית מלאכה, בתנאי שהיא גם מעשה הדיוט וגם לצורך המועד. אך מעשה אומן אסור אפי' לצורך המועד, ומעשה שלא לצורך המועד אסור אפי' מעשה הדיוט.

קנ. לצורך אוכל נפש ומכשיריו, וכן לצורך דבר האבד, וכן לצורכי רבים - הותר מעשה אומן.

קנא. טבילת כלים בחול המועד - מותרת.

קנב. תיקון טלפון בחוה"מ מותר אם הוא מעשה הדיוט [דהיינו שכל אחד יודע לעשות אותו], אך מעשה אומן - אסור.

קנג. מותר לקשור ציציות בחוה"מ, אף שלא לצורך המועד, ואף לצורך אחרים [בתנאי שלא לוקח שכר].

קנד. מותר לנקות רכב ללא עשיית מלאכות אסורות בחוה"מ, כגון פעולות חשמליות, סחיטה וכדו'. אם הפעולות הן חשמליות, מותר לנקות רק אם הרכב מלוכלך ולא כיוון מלאכתו למועד (עי' סי' תקלו ס"ב).

כתיבה בחול המועד

קנה. אסור לכתוב או למחוק שלא לצורך המועד אפילו אות אחת או ספרה אחת.

קנו. הקלדה במחשב או בטלפון דינה ככתיבה, אך לצורך המועד מותר מפני שהוא מעשה הדיוט.

קנז. מותר לילדים עד גיל מצוות **לצייר, להדביק מדבקות ולשחק בפלסטלינה.**

קנח. מותר לכתוב דברי תורה בין ביד ובין במחשב, מפני שנחשב כדבר האבד. כמו כן מותר לענות תשובות למבחנים בלימוד.

קנט. מותר לכתוב אגרות שלום, וכן מותר לדרוש בשלום חברו בין בכתב ובין בכל אמצעי שהוא, וכן מותר לכתוב מכתבים בין החתן וכלה. אמנם יש לכתוב את השורה הראשונה עקומה מעט.

קס. צילום בחול המועד אסור, אא"כ זהו אירוע שלא יחזור על עצמו לאחר המועד. אך במצלמה דיגיטלית מותר, אא"כ מתכנן לפתח את התמונה, ועיקר הנאתו מהתמונה המפותחת.

תספורת ונטילת ציפורניים

קסא. אסור להסתפר ולהתגלח בחול המועד, אך שפם מותר לגלח אם לא השאירו בכוונה לגלחו במועד.

קסב. מותר לאישה לספר את שיער גופה ואפי' ע"י אישה המומחית לכך.

קסג. אסור לאשה לספר שיער ראשה אלא לצורך צניעות או לצורך טבילה.

קסד. לדעת השו"ע מותר ליטול ציפורניים בחוה"מ, אך לדעת הרמ"א אסור לגדולים ליטול ציפורניים בחול המועד, בין ציפורני הידיים ובין ציפורני הרגליים, אך מותר לחתוך אותן בשיניים או בידים [ובמקום הצורך, אפשר להתחיל עם כלי ולהמשיך בשיניים או בידים]. ציפורני קטנים מותר אך לדעת הרמ"א.

קסה. דין נטילת ציפורניים בערב שבת חול המועד [לגדולים מבני אשכנז]: מי שנטל ציפורניו בערב פסח [או בערב שבת שלפני פסח, בשנים שפסח חל ביום א'], יכול ליטול ציפורניו בימי חול המועד עם כלי. אם לא נטל ציפורניו בערב פסח, מותר ליטול בערב שבת חוה"מ רק אם רגיל ליטול בכל ערב שבת.

תפירה

קסו. אסור לתפור בחוה"מ, אך תפירה שאינה מעשה אומן, דהיינו תפירה ביד באופן שמשאיר רווח בין תפר לתפר, ואחד למעלה אחד למטה, אחד למעלה אחד למטה וכך לכל אורך מקום התפר – **מותרת לצורך המועד.** וכן מותרת **הדבקת הבגד** לצורך המועד.

קסז. תפירת כפתור לצורך המועד מותרת, אך יתפור בצורה רפויה [דהיינו, הרגיל לתפור ב-4 חורים – יתפור ב-2, והרגיל ב-2 יתפור ב-1, והרגיל ב-1 יתפור בצורה רפויה].

ביבוס

קסח. אסור לכבס בגדים, ואפי' את מקצת הבגד, אך **מותר לנקות כתם מקומי לצורך המועד** [ובכל

המקומות דלהלן שמצוין שמותר לכבס, היינו רק לצורך המועד].

קסט. איסור כיבוס כולל מפות וסדינים, אבל אם המפה מלוכלכת לגמרי באופן שא"א להשתמש בה כלל – מותר לכבסה.

קע. בגדי קטנים בגיל שעדיין מלכלכים בגדיהם [בערך עד גיל 8-9] **מותרים בכיבוס** [ואפי' אם יש להם בגדים אחרים, אך הם פחות נאים], ומותר לכבס [במכונת כביסה] אף כמות גדולה, אם יש סבירות שיצטרכו בגדים אלו לחוה"מ.

קעא. מי שהזיע הרבה, ובגדיו [לבנים, גרביים או חולצות] אינם ראויים ללבישה – **בשעת הדחק יש להקל לכבס את בגדיו,** אם אין לו חולצות אחרות המתאימות ללבישה בחג (וראה עוד בשו"ת שאלה ב).

קעב. מותר לכבס מגבות שדרך להחליפן כל יום.

קעג. בגד העלול להיהרס אם לא יכובס – מותר לכבסו אפי' אם לא נצרך למועד.

קעד. סמרטוטים מותר לכבסם, כיון שרגילים להתלכלך.

קעה. בכל המקרים הנ"ל שמותר לכבס – אסור לצרף לאותה מכונה בגדים האסורים בכיבוס (וראה בשו"ת שאלה ג).

קעו. מותר לגהץ בגדים בחול המועד [אא"כ יש מנהג אחר], אך אין ליצור קפלים חדשים.

קעז. מותר לייבש בגדים במכונת ייבוש, וכן מותר לתלות בגדי קטנים בחוץ אך ייבוש בגדי גדולים מותר רק בתוך הבית.

קעת. צחצוח נעליים והברשת כובע מותרים.

קעט. מותר לנקות כלי כסף שדרך לנקותם לעיתים קרובות.

קפ. מותר לשטוף את רצפת הבית כרגיל בכל שבוע.

מסחר בחול המועד

קפא. מותר לפתוח כרגיל חנות מוצרי מזון שאינו מתקיים כגון חלב וירקות, ומותר למכור בחנות זו אף מוצרים המתקיימים לזמן רב, ומותר לקנותם **רק לצורך המועד.**

קפב. אסור לפתוח חנות משחקים, אופניים, תכשיטים ובגדים בצורה רגילה, אלא רק בשינוי כגון, שאם יש שתי דלתות – יפתח רק דלת אחת, ואם יש דלת אחת – יפתח רק את חלקה.

קפג. מותר לקנות משחקים, אופניים, תכשיטים ובגדים לצורך המועד, אך אם החנות אינה פתוחה כדין כאמור לעיל – אסור לקנות בה, אלא יש לקנות במכירות ביתיות או בחנויות מזון המוכרות גם את המוצרים הנ"ל.

קפד. כמו כן מותר לקנות מוצרים [אפי' שלא לצורך המועד] אם הם במבצעים מיוחדים שלא יחזרו על

עצמם לאחר חול המועד, ודווקא בחנויות הפתוחות כדין כנ"ל.

הבדלה במוצאי יו"ט א'

קפה. מברכים רק "הגפן", ו"המבדיל בין קודש לחול", מבלי לומר את הפסוקים שקודם הבדלה "הנה ק-ל ישועתי וכו'", ובלי בשמים ונר.

דין השוכח לומר "מוריד הטל", "ותן ברכה" קפ. דין האומר בקיץ "משיב הרוח ומוריד הגשם":

[א] צריך לחזור לתחילת הברכה, ולא מועיל בזה תיקון תוך כדי דיבור.

[ב] אם נזכר לאחר שאמר את שם השם שבחתימת ברכת 'מחיה המתים' - יסיים 'למדני חוקיך' ויחזור לראש הברכה.

[ג] אם אמר 'ברוך אתה השם מחיה' - יסיים את הברכה, ויחזור לראש התפילה, אך אינו חוזר לומר 'השם שפתי תפתח'.

קפז. דין אשכנזי שאמר בקיץ "ותן טל ומטר", או ספרדי שאמר "ברך עלינו":

[א] צריך לחזור לתחילת הברכה, ולא מועיל בזה תיקון תוך כדי דיבור.

[ב] אם נזכר לאחר שאמר את שם השם שבחתימת הברכה - יסיים 'למדני חוקיך' ויחזור לראש הברכה.

[ג] אם נזכר לאחר שאמר 'ברוך אתה השם מברך' - יסיים את הברכה, ויחזור לראש הברכה.

[ד] אם סיים את תפילתו, אף שלא עקר רגליו - אם אינו רגיל לומר תחנונים אחר התפילה, חוזר לראש.

קפח. דין המסופק אם אמר 'מוריד הטל', וכן המסופק אם אמר 'ותן ברכה' [ולבני ספרד היינו שמסופק אם אמר ברכנו] - תוך ל' יום:

[א] אם בשעת התפילה או לפנייה היה בדעתו לומר, והספק נתעורר לו זמן רב לאחר התפילה - אינו חוזר.

[ב] אם בשעת התפילה או לפנייה לא היה בדעתו לומר, והספק נתעורר לו מיד לאחר התפילה - חוזר לראש.

[ג] אך אם היה בדעתו לומר והספק נתעורר מיד לאחר התפילה, או שלא היה בדעתו לומר והספק נתעורר לו זמן רב אחרי התפילה - יחזור ויתפלל ויתנה שאם אינו מחויב לחזור ולהתפלל, תהא תפילתו נדבה. בשבת, שאין תפילות נדבה, אינו חוזר ומתפלל.

שביעי של פסח שחל בשבת

קפט. בערב שבת - מותר לשטוף את הבית כרגיל, וכן מותר להבריש כובע ולצחצח נעליים. כמו כן מותר לגהץ בגדים [א"כ יש מנהג אחר], אך אסור ליצור קפלים חדשים.

קצ. בעניין נטילת ציפורניים - ראה לעיל בדיני חוה"מ.
קצא. יש להיזהר להוציא קודם כניסת שבת את כל המוקצה שהכניס לבגדיו במשך ימי חול המועד.

קצב. לכו"ע יש להדליק נרות מבעוד יום, ולברך "להדליק נר של שבת ושל יום טוב", ואין מברכים "שהחיינו" [לא בנרות ולא בקידוש]. כמו כן, מי שהוריו נפטרו, ידליק **נר נשמה בערב החג** [מספיק נר אחד לשני ההורים].

קצג. בקבלת שבת, המנהג הנפוץ הוא לומר רק "מזמור שיר ליום השבת".

קצד. המנהג הנפוץ הוא לומר "שלום עליכם" בליל שבת זו, ויש שאינם אומרים.

קצה. במוצ"ש מבדילים כרגיל.

קצו. מנהגי האבילות של ספירת העומר מתחילים בצאת החג, ולכן אסור לשמוע שירים וכו' [ובני ספרד שיש להם מנהג אבות שונה, ינהגו כמנהגם].

הלכות יום טוב

להלכות יו"ט בהרחבה - ראה גיליון 249

בישול ואפיה ביו"ט

קצז. מלאכות לישה, בישול ואפיה מותרות ביו"ט, כיון שמלאכות אלו אינן נעשות לימים הרבה (סי' תצה).

קצח. גם דברים שנשמרים בקירור מותר לבשלם ביו"ט, אם התבשיל כשהוא טרי טעמו משובח יותר (שם).

קצט. קומפוט [לפתן] שלא מפיג טעמו אם מבשלים אותו מבעוד יום, וכן כל דבר שרגילים לאוכלו צונן - לדעת השו"ע מותר לבשלו ביו"ט, ולדעת הרמ"א אסור לבשלו כדרכו אלא ע"י שינוי (שם), ואף לבני ספרד יש להחמיר בזה (כנה"ג, מאמר מרדכי, ברכי יוסף שם).

ר. אם לא הייתה אפשרות לבשל בערב יו"ט כי היו טרודים, דינו כאונס ומותר לבשלו ביו"ט ללא שינוי (מ"ב סי' תצה ס"ק ת, י).

רא. מאכל המפיג טעמו מותר להכינו, אף אם לא יפיג טעמו עד שיאכלנו, וכגון שדעתו להכינו לליל יו"ט, ועד אז לא יפוג טעמו.

רב. אף שאפשר להדליק גז מערב יו"ט ולהניח עליו את הסירים שיתבשלו ביו"ט, אין צורך לעשות כן כיון שיש הפסד ממון של הגז הבוער בינתיים ללא צורך (פמ"ג בראש יוסף ביצה לג, ובסי' תקב משב"ז א).

מבעיר (סי' תקב)

רג. אסור להדליק אש חדשה ביו"ט, אבל מותר להעביר אש מאש דולקת.

רד. להעביר אש ממקום למקום ע"י גפרור או נר אמצעי - אם יש טרחה להעביר ישירות - מותר (פמ"ג מ"ז תקיד ס"ק ח).

רה. מותר להעביר אש ממקום למקום לצורך אור או לצורך הדלקת נרות יו"ט או ביהכנ"ס או ברית מילה (סי' תקיד).

רו. כירות גז הישנות שאין בהן מפסק ביטחון, מותר להדליקן ביו"ט, וכן מותר להגדיל את להבת הגז. **ובחדשות** [שיש בהן מפסק ביטחון] - יש מחמירים.

רז. כיריים עם מצת אלקטרוני אסור להדליק, ולכן אם הלחצן של הגז הוא גם המצת יש לנתק את הכיריים מערב יו"ט. ואם שכח לנתקו אפשר לעשות זאת ע"י גוי.

מכבה (סי' תקיד)

רח. אסור לכבות אש ביו"ט, ואף אם האור מפריע לו לישון, וכן כאשר מעביר אש ע"י גפרור לא יכבה אותו אלא יניחנו שיכבה מאליו, **וכן אין לכבות או להנמיך גז ביו"ט**.

רט. כיריים של גז - אם האוכל יישרף אם לא ינמיך את הלהבה, ידליק אש אחרת קטנה יותר, או שיעבירו את הסיר אל שכן שיש אצלו אש קטנה יותר. ואם לא יכול להדליק אש קטנה יותר (ויש לדון כשיש לו כיריים מהדגמים החדשים שיש בהן מפסק ביטחון) - כיון שאם לא ינמיך את האש יישרף האוכל - הוי צורך אוכל נפש ומותר להנמיך.

רי. המניח סיר ובו מים על גבי האש כדי שירתחו המים ויגלשו, וכוונתו לגרום כיבוי האש - אם אינו משתמש במים שמרתיח לדבר אחר - אסור לעשות זאת, ואף אם משתמש במים אין לעשות כן.

בורר (סי' תקד בבה"ל ד"ה 'משום', סי' תקו סע' ב, סי' תקי)

ריא. הוצאת עצמות מדגים או בשר: יש להקל כיון שאין דרך להוציא מבעוד יום.

ריב. שימוש במקלף ובמצקת מחוררת - כיון שאין דרך לעשות כן מערב יו"ט - מותר.

ריג. שריית חסה במים ביו"ט לנקותה מתולעים אסורה (מג"א סי' תקי ס"ק ד בשם הי"ש וצ"ב).

טחינה ביו"ט (סי' תקד מ"ב ס"ק יא, יט, ושעה"צ יח, לו)

ריז. מותר לחתוך ביו"ט ירקות לסלט בלי שינוי כיון שהוא כמו שום בצל ושחלים שא"צ שינוי.

רטו. מותר לרסק ירקות במזלג אף ללא שינוי כלל.

רטז. מותר לגרד במגרדת (פומפייה) פירות וירקות ביו"ט, **ונכון לשנות** ע"י שיעשה זאת על השולחן וכדו' או שישתמש במגרדת מצידה השני.

ריז. מותר לחתוך פירות וירקות לחתיכות גדולות קצת כדרכו בסלייסר, ואם חותך לחתיכות קטנות דינו כמגרדת שנכון לעשותו בשינוי.

ריח. מותר לכתוש שום בכותש שום כדרכו, ונכון גם בזה לשנות, וכן מותר **למעוך תפוז"א במועך תפוז"א**, ונכון לעשות כן בשינוי כגון על שולחן וכדו'.

דישה וסחיטה

ריט. ביו"ט אסור לסחוט פירות מכיון שמלאכת דש לא הותרה ביו"ט. ומותר **לסחוט לתוך אוכל** כמו בשבת (סי' תצה).

רכ. דין שימוש במגבונים לחים ביו"ט הוא כבשבת, וכן לגבי שטיפת כלים בסקוטש - דין יו"ט כבשבת.

רכא. שאיבת חלב ביו"ט דינה כבשבת (עי' סי' תקה).

לש (סי' תקו)

רכב. לישה הותרה ביו"ט ולכן מותר להכין סלט ביצים עם מיונז כרגיל בלי שינוי.

רכג. ג'לי יש להכינו מערב יום טוב כיון שטעמו טוב כשנעשה מבעו"י ואולי טוב אף יותר (עי' סי' תצה' מ"ב ס"ק ח').

רכד. לש עיסה ביו"ט **מותר להפריש ממנה חלה** ביו"ט, ואם לש בערב יו"ט אסור להפריש ביו"ט (סי' תקו).

עיבוד באוכלין

רכה. לכתחילה יש למלוח ירקות רק בצורה המותרת בשבת ע"י נתינת שמן וכדו'. ואם אין לו אפשרות מותר למלוח כרגיל. אבל **כבישת ירקות ביו"ט** אסורה כיון שהדרך לעשותה לימים רבים (סי' תק סע' ה).

דיני מוקצה ביו"ט

רכו. איסור מוקצה נוהג ביו"ט, וכל מוקצה האסור בשבת, אסור ביו"ט.

רכז. כלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו ומקומו, וכן מוקצה מחמת חסרון כיס ומוקצה מחמת גופו ובסיס לדבר האסור - אסור לטלטלם ביו"ט.

רכח. מותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש (סי' תקט וסי' תקיח).

רכט. קמח ותפוחי אדמה אינם מוקצה ביו"ט כיון שמותר לבשל ולאפות ביו"ט.

רל. נרות וגפרורים אינם מוקצה ביו"ט כיון שאפשר להשתמש בהם.

דינים כלליים ליו"ט

רלא. שימוש בבושם ביו"ט דינו כשבת שעל הגוף מותר ועל הבגד אסור (סי' תקיא וסי' תרנח).

רלב. אסור למדוד ולשקול ביו"ט כמו בשבת (סי' תק).

רלג. אמירה לנכרי ביו"ט דינה כבשבת - מה שאסור לישראל לעשות אסור לומר לגוי לעשותו (תצה' מ"ב ס"ק א).

רלד. דין נטילת תרופות ביו"ט כדין נטילת תרופות בשבת.

רלה. דין פתיחת בקבוקים וקופסאות ביו"ט כדין פתיחתם בשבת (ועי' סי' תקט ס"ו).

רחיצה ביום טוב

א. רחיצה במים קרים

לבני ספרד מותרת, ולבני אשכנז מעיקר הדין מותרת, אך נהגו שלא לרחוץ את כל הגוף אלא במקום צער [ומיעוט הגוף מותרת אף שלא במקום צער].

ב. רחיצה במים חמים

גם באופנים דלהלן בהם הרחיצה מותרת ברוב הגוף - לבני אשכנז הוא רק במקום צער.

• רחיצה במים חמים:

[א] רחיצת כל הגוף יחד – אסורה לבני אשכנז בכל מקרה, ולבני ספרד מותרת רק במים שהוחמו מערב יו"ט (עי' לעיל אות ד, מה נחשב מים שהוחמו מערב יו"ט).

[ב] רחיצת גופו אבר אבר [דהיינו עם ניגוב לאחר כל אבר שרוחץ] – במים שהוחמו ביו"ט אסורה, ובמים שהוחמו מערב יו"ט מותרת, ולבני אשכנז רק במקום צער **[ולכן, יכול להניח מערב יו"ט סיר מים על האש, וביו"ט ישפכם לגיגית אמבטיה, ויכול להוסיף מים קרים, ולהתרחץ בהם]**.

[ג] רחיצת פנים, וכפות ידיים ורגליים – מותרת אפילו במים שהוחמו ביו"ט [ולכן, יכול להניח ביו"ט סיר מים על האש, וישפכם לגיגית אמבטיה, ויכול להוסיף להם מים קרים. אך רחיצה במים מדוד השמש [מבלי לסגור את ברז המים הקרים הנכנסים לדוד] אינה לכתחילה, וכבסע' הבא].

[ד] רחיצת מיעוט הגוף – מותרת במים שהוחמו מערב יו"ט, והמיקל לרחוץ במים שהוחמו ביו"ט ע"י סיר על האש או ע"י בוילר חשמלי [שדולק מערב החג או ע"י שעון שבת], יש לו על מי לסמוך [ואם רוצה לרחוץ במים חמים מהדוד שמש, צריך לכתחילה לסגור את ברז המים הקרים הנכנסים לדוד, אך אין למחות במיקל בכך אף ללא סגירת ברז המים הקרים של הדוד].

• רחיצת תינוק:

[א] תינוק שלא רגילים לרחצו בכל יום, דינו כגדול.

[ב] **דין רחיצת כל גוף התינוק שרגילים לרחצו בכל יום, וכן רחיצת לכלוך מתינוק** [אף שלא רגילים לרחצו בכל יום]:

מותרת במים שהוחמו מערב יו"ט, ואף במים שהוחמו ביו"ט ע"י סיר על האש מותרת, ובתנאי שהמים חוממו לצורך שתיה או שטיפת כלים [כלומר, **יניח סיר מים על האש, בחלק מהמים החמים ישטוף כלים, ואת שאר המים ישפוך לגיגית האמבטיה, ויוסיף מים קרים וירחץ בהם את התינוק**].

רחיצתו במים חמים מהדוד שמש [מבלי לסגור את ברז המים הקרים הנכנסים לדוד], אינה לכתחילה, והמיקל בזה ע"י שפותח את הברז לצורך שתיה או שטיפת כלים [כגון שלאחר פתיחת הברז, ישטוף מעט כלים באמבטיה, ולאחמ"כ ירחץ את התינוק], אין למחות בידו.

ו. דיני חפיפת השיער, וניגוב

• **חפיפה:** אף באופנים שהותרה רחיצה ביו"ט, אסור לחפוף את השיער, משום איסור סחיטה, ומותר רק להניח סבון נוזלי ממש [שאינו סמך יותר מסמיכות השמן, כדי שלא יהיה ממרח, וכן גזירה שמא ימרח] על השיער, ולשטפו עם הזרם ללא מגע בשערות כלל [ולבני אשכנז רחיצה זו הותרה במקום צער בלבד, כאמור].

• **ניגוב:** אסור לנגב כל מקום שיש בו ריבוי שיער משום סחיטה, ומותר רק להניח בעדינות [מבלי ללחוץ] את המגבת על הגוף על מנת שתספוג את המים.

א. רחיצה במים חמים שהוחמו ביו"ט – אסורה, בין רחיצת כל גופו יחד ובין רחיצת אבר אבר. אך רחיצת פנים וכפות הידיים והרגליים, וכן רחיצת מיעוט הגוף [עכ"פ שהוחמו בחמה, כדלהלן] – מותרת.

ב. רחיצה במים חמים שהוחמו מערב יו"ט – לבני ספרד מותרת, ולבני אשכנז רחיצת כל הגוף יחד אסורה, אך רחיצת פנים וכפות הידיים והרגליים וכן רחיצת מיעוט הגוף, וכן רחיצת אבר אבר [היינו עם ניגוב בין כל אבר ואבר שרוחצים], מותרת.

ג. דיני חימום מים ביו"ט לרחיצה

א. אסור לחמם מים ביו"ט לצורך רחיצת כל הגוף, אפילו אם כוונתו לרחוץ אבר אבר.

ב. מותר לחמם מים ביו"ט לצורך רחיצת פנים וידיים.

ג. נחלקו הראשונים האם מותר לחמם מים ביו"ט לצורך רחיצת מיעוט הגוף, ולהלכה בחימום מים ע"י דוד שמש ניתן להקל לכתחילה [ובתנאי שלא נכנסים מים קרים לדוד, אך אם נכנסים מים קרים, ראה בסע' ה]. וחימום מים על ידי בוילר חשמלי [הדולק מערב החג או ע"י שעון שבת] וכן חימום מים על האש – המיקל יש לו על מי לסמוך.

ד. אין להשתמש ביונקרס, ואפי' לרחיצת מיעוט הגוף.

ה. דוד שמש – בעקבות פתיחת ברז המים החמים בבית שמוחקן בו דוד שמש, נכנסים מים קרים לדוד, ולכאורה יש איסור בדבר מפני שהמים הקרים מתבשלים בדוד שלא לצורך [שהרי לא משתמשים בכל המים שבדוד]. אמנם פתיחת הברז לצורך רחיצה באופנים המותרים [לצורך רחיצת פנים וכפות הידיים והרגליים, מיעוט הגוף, או לצורך שטיפת כלים], אין להקל בה לכתחילה, אך אין למחות במיקל בכך.

ד. גדרי 'הוחמו מערב יו"ט' - וביו"ט'

א. אם הניח את סיר המים על האש ביו"ט עצמו – המים נחשבים 'הוחמו ביו"ט'.

ב. אם הניח את סיר המים על האש בערב ביו"ט, והסירו מהאש לפני כניסת יו"ט – המים נחשבים 'הוחמו מערב יו"ט'.

ג. אם הניח את סיר המים על האש בערב ביו"ט, והשאירו שם ביו"ט – נחלקו הפוסקים האם נחשב 'הוחמו מערב יו"ט' או 'הוחמו ביו"ט', ולהלכה דינם 'הוחמו מערב יו"ט'.

ד. המערב מים קרים במים חמים שהוחמו מערב יו"ט, נחלקו הפוסקים האם דינם כמים שהוחמו מערב יו"ט, או שהדבר תלוי במטרת עירוב המים – שאם עירב לצורך קירור המים החמים – דינם כ'הוחמו מערב יו"ט', ואם עירב כדי להרבות מים חמים דינם כ'הוחמו ביו"ט'. ולהלכה אין לחלק, ובכל אופן דינם כמים שהוחמו מערב יו"ט.

ה. קיצור אופני הרחיצה המותרים

• **רחיצת כל הגוף במים קרים** [לבני אשכנז דווקא במקום צער] – מותרת כרגיל.

ז. שימוש בדאודורנט בשבת ויו"ט

- אין איסור הולדת ריח על גוף ושיער.
- אך מצד איסור ממרח, מותר להשתמש רק בדאודורנט רול [מיימי] שהוא נשפך או בספריי, אך בסטיק או בג'ל אסור משום ממרח.

שו"ת בהלכות פסח

א. שאלה: בן א"י הנמצא בחו"ל בפסח, כיצד ינהג בליל יו"ט שני.

תשובה: יש לחלק בין מקרה בו הוא אוכל בבית לבדו, לבין מקרה בו הוא מתארח אצל משפחה מקומית.

אם הוא אוכל בבית לבדו וכן אם נמצא בחדר פנימי ואין חשש שאנשים מבני המקום רואים אותו – לא יערוך סדר, אבל אם הוא מתארח אצל משפחה מקומית – ישתתף עימם בעריכת הסדר ובמצוות הלילה, ויאמר עמם את ההגדה, ויזהר שלא לברך את הברכות שמברכים בעת ההגדה [קידוש, 'על אכילת מצה/מרור', ברכת אשר גאלנו, ברכת כוס שני ורביעי (לבני אשכנז)] אלא יבקש מבן חו"ל שיוציאו. אך על כוס ראשון ושלישי יכול לברך]. מקור: חיי אדם כלל קג ס"ד, וראה בהרחבה אדמרה לשמך פסח ב, דיני יו"ט שני

ב. שאלה: האם מותר בחול המועד לכבס חולצות או מכנסיים לאדם שהזיע בהם הרבה, ואינם ראויים ללבישה.

תשובה: בשעת הדחק, אם אין לו חולצות אחרות המתאימות ללבישה בחג, מותר לכבס [ויותר טוב לקנות באופן המותר (ראה לעיל סע' קפג) מאשר לכבס].

מקור: עי' שו"ע (סי' תקלד) ומשנ"ב (ס"ק ט), ותוס' (מו"ק יד. ד"ה שאין). ויש לדון להתיר מדין מטפחות הידיים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג (סי' תקלד ס"א), אך יש להסתפק האם ההיתר הוא רק בבגדים אלו, כיון שאצל רוב האנשים דרכם להתכבס תדיר, או שתלוי בכל אדם לפי רגילותו [אמנם יתכן שבזמננו, גם בגדים אלו נחשבים שדרך בני אדם לכבסם תדיר]. ופעמים שיש לדון משום כבוד הבריות.

ג. שאלה: האם מותר להוסיף בגדי גדולים לתוך מכונת כביסה של בגדי קטנים.

תשובה: אסור להוסיף בגדי גדולים למכונת הכביסה.

מקור: כיון שאיסור הכיבוס אינו מחמת איסור מלאכה, אלא כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול (מו"ק יד. תוד"ה ושאר, ותוד"ה ומנוודה), לכן לא שייך בזה היתר של ריבוי בשיעורים. אך אם בגדי הגדולים אינם ראויים ללבישה, מותר לכבסם וכדלעיל.

ד. שאלה: משרד שנשאר סגור כל הפסח האם אפשר להשאיר שם דברי חמץ ולמכור את המקום לגוי.

תשובה: נוהגים שלא להשאיר שם חמץ ממש [וכגון אטריות, פתיתים, עוגיות, ביסקוויטים וכו']. וממרחים, שימורים ותבלינים אפשר למכור. מקור: סי' תמח

ה. שאלה: נוסע לפני יום בדיקת חמץ למלון בחו"ל, כיצד ינהג.

תשובה: ישכיר את ביתו לגוי [לכתחילה במכירת י"ג] ויעשה מכירת חמץ, ויוציא מהבית את החמץ בעין, ויעשה בדיקת חמץ בברכה במלון בו הוא שוהה, וראה בהרחבה לעיל בהלכות מכירת חמץ. מקור: סי' תלו ס"ק לב, סי' תלז

ו. שאלה: כיצד ינהג אדם המשכיר את דירתו לחילוני, לעניין מכירת חמץ.

תשובה: מעיקר הדין אין בזה איסור, והרוצה להחמיר יפקיר את חלקו בפני ג'.

ז. שאלה: האם אפשר לשלוח אדם אחר במקומי למכור את החמץ ולמנות אותו לשליח בטלפון.

תשובה: לכתחילה ראוי שאדם ימכור בעצמו אך אם אין אפשרות - אפשר אפילו למנות שליח בטלפון. מקור: סי' תמח, חו"מ סי' קפב

ח. שאלה: המוכר תנור אפיה במכירת חמץ, האם אפשר לכסותו ולהניח מעליו את כירת הגז של פסח.

תשובה: יש לציין בשטר המכירה שמוכר את התנור 'פרט לרשות להשתמש מעליו'. מקור: סי' תמח

ט. שאלה: האם צריך לכסות את הדברים שמוכרים לגוי לפסח.

תשובה: אם זה לא חמץ גמור מספיק להדביק מדבקה שכתוב עליה 'מכור לגוי', ולא צריך לכסות. אך אם זה חמץ גמור חייב לכסות. מקור: או"ח סי' תמ, וסי' תנא סעיף א

י. שאלה: האם צריך לנקות סירים משיירי לכלוך ושומן לפני מכירתם לנכרי לפסח.

תשובה: אין צורך.

יא. שאלה: ארון בגדים שנמכר במכירת חמץ ואחר כך נזכר ששכח להוציא ממנו בגד שאין בו חשש חמץ, האם יכול לפתחו בפסח.

תשובה: במכירת חמץ משכירים לגוי את כל הארון, כי מטרת המכירה לא רק למכור את החמץ הממשי, אלא לפטור את המקום מבדיקה, ואם כן כיון שהמקום מושכר לנכרי אי אפשר לפותחו. ומכל מקום באופן חד פעמי אפשר להוציא כי הגוי לא מקפיד. מקור: סי' תמח

יב. שאלה: אדם המוכר חמץ ומשכיר את מקומו לגוי, עד מתי יכול להכניס ולהוציא דברים מהמקומות שציין בשטר המכירה.

תשובה: עד שהרב עושה את המכירה [עד זמן שהמכירה חלה]. מקור: סי' תמח

יג. שאלה: האם אדם שיודע על יהודי שלא מכר את החמץ, יכול למכור עבורו בלי ידיעתו.

תשובה: יכול לעשות כן רק אם חברו לא משתמש בחמץ בפסח. מקור: או"ח סי' תמח, שו"ת חת"ס אבהע"ז סי' יא, קצוה"ח סי' רמג ס"ק ח

יד. שאלה: אם חלק מן החמץ המכור נמצא במחסן בקומה הראשונה של הבניין. צריך למכור את המחסן בנפרד או שדי במכירת הבית.

תשובה: יש לציין זאת בשטר המכירה. מקור: או"ח סי' תמח

טו. שאלה: אדם שהשכיר ביתו לגוי, אך לא מכר חמץ. האם נהג כהלכה.

תשובה: כתב החיי אדם (כלל קיט סע' יח) שצריך לבדוק את החמץ ולבער אף שהוא ברשות הגוי [ורק אם השכיר גם את המקום לגוי אז פטור מבדיקה בטרחה מרובה (כמשנ"ב סי' תלג ס"ק כג)]. מקור: סי' תלז

טז. שאלה: האם אפשר למכור לגוי תבלינים.

תשובה: אפשר, כיון שאין בזה חמץ כלל, ולכל היותר הוא חשש תערובת חמץ. מקור: סי' תמח

יז. שאלה: האם אפשר למכור חבילת חיטה סגורה או גריסים במכירת חמץ.

תשובה: אם החיטה או הגריסים לא באו בבית במגע עם מים, זה עדיין לא חמץ ואפשר למכור. מקור: סי' תמח

יח. שאלה: האם בני אשכנז צריכים/מותרים למכור את הקטניות לגוי או שצריך לזורקם.

תשובה: מעיקר הדין מותר להשאירם מבלי למכור, אך נהגו למכור קטניות שאין עליהם כשרות לפסח. מקור: סי' תנג

יט. שאלה: האם מותר למכור במכירת חמץ דייסת דגנים, שאחרי פסח יהיה קשה להשיג אותה, והילד מעדיף דווקא אותה.

תשובה: יש להשתדל מאד לא למכור חמץ בעין. אבל אם לאחר הפסח לא יהיה ניתן להשיג את זה, מכיוון שהילד צריך דווקא את זה, אפשר להקל. ולכתחילה יש לציין עם פירוט המחיר בשטר מכירת החמץ.

כ. שאלה: שיבולת צבועה בירוק המשמשת לקישוט בזר פרחים האם צריך לבערה לפני פסח.

תשובה: אפשר למכור אותה לנכרי. מקור: או"ח סי' תמב סעיף ט

כא. שאלה: האם יש דעה הסוברת שאין לסמוך על מכירת חמץ בעין.

תשובה: האליה רבה (סי' תמח) כתב לא למכור חמץ, וכן הרעק"א (במכתבים) כתב שלא למכור, ויש טעמים נוספים מדוע לא למכור, ואחד מהם הוא מפני שהגוי לוקח אחריות, וברוב המקרים אם יינזק החמץ לא מתכוון וגם לא יוכל לשלם [ואף שהחמץ מבוטח, מאחר ואין הגוי משלם על הביטוח, הוא לא יוכל להשתמש בו]. וטעם נוסף הוא מפני שיש מחלוקת איך לעשות את המכירה, האם דווקא עם ערב קבלן או דווקא בלי ערב קבלן. ולענין תערובת חמץ, ראה אזמרה לשמך פסח ב.

כב. שאלה: האם יש חשש באכילת חמץ בעין שנמכר לגוי

תשובה: חמץ שנמכר לגוי, מעיקר הדין מותר (כמבואר בתוספתא פסחים פ"ב ה"ו, ושו"ע סי' תמח ס"ג). אך דעת הגר"א (מעשה רב סי' קפא) להחמיר ולא לסמוך על מכירת החמץ. ולכן למעשה מעיקר הדין מותר, ויש מחמירים.

קמח: בזמננו הוא נחשב לפחות כספק חמץ, ולכן למעשה למחמירים שלא לאכול חמץ שנמכר, יש מקום להחמיר אף בקמח שנמכר [אף שקמח יותר קל מחמץ גמור, כיון שהוא רק ספק].

אנשים שקשה להם להקפיד שלא להשתמש בחמץ שנמכר לגוי [ובפרט בקמח, שפעמים רבות קשה להחמיר שלא לסמוך על מכירתו], יכולים לסמוך על עיקר הדין שמותר. אך אם יכול להשיג בקלות מאפים מקמח שנטחן לאחר הפסח או מטחינה יבשה, יש מקום להחמיר בזה.

קמח יבש או קמח מטחינה יבשה: פעמים רבות משפרי האפייה או חומרים אחרים שיש בהם חמץ נמכרו לגוי, ולפעמים דינם כמעמיד או כדבר שעביד לטעמא, שיש בהם איסור אף שהם בתערובת, ואף אם יש שישים נגדם – ולפיכך יש מקום להחמיר אף בהם.

כאמור, בשעת הצורך יש לסמוך על עיקר הדין שהמכירה מועילה. ויש לדעת שעדיף לקנות אחר הפסח חמץ בעין שנמכר, מאשר למכור בעצמו חמץ בעין בפסח. טעם הדבר הוא משום שאם המכירה לא

טובה, אזי אחר הפסח הוא נדון דרבנן, ובפסח הוא נדון דאורייתא.

מוצרים סגורים בהשגחת העדה החרדית, שמופיע עליהם שעשויים מקמח יבש, או מקמח שנטחן לאחר הפסח – הכוונה לכל הרכיבים, ומותר להשתמש לכתחילה.

כג. שאלה: מוצרים שכתוב שמכיל עמילן שנמכרו לגוי. האם יש ענין להחמיר ולא לקנותם אחר הפסח.

תשובה: בד"כ עמילן אינו חמץ, רק עשוי מקטניות או שמיוצר מתפוז"א, ואפשר לקנותו [אא"כ כתוב שמכיל גלוטן].

כד. שאלה: מינימרקט שעשו מכירת חמץ אבל מכרו בפסח חמץ ללקוחות כגון בירות וכדו' רח"ל. האם מותר לקנות שם אחרי פסח.

תשובה: אסור לקנות שם, והחמץ שבחנות זו אסור באכילה ובהנאה. מקור: סי' תמח

כה. שאלה: האם אפשר לקנות גלידות לאחר הפסח מסוכן מכירות שספק אם עשה מכירת חמץ.

תשובה: כשיש בזה ודאי חמץ לא יקנה עד שיברר, ואם אינו מכיל חמץ – מותר אע"פ שכתוב 'עלול להכיל גלוטן'. מקור: סי' תמט

כו. שאלה: הסומכים לקנות אחר הפסח דברי חמץ שנמכרו לגוי, האם יכולים לקנות חמץ שאי אפשר לדעת אם נמכר לגוי, כגון חמץ הנמצא בחנות שעשתה מכירת חמץ, אך ייתכן שהגיע לחנות לאחר פסח מסוכן שלא עשה מכירת חמץ.

תשובה: אפשר להקל בזה. מקור: עי' תמט ס"ק ה

כז. שאלה: מצאו לאחר הפסח חטיף חמץ שנשאר במעיל מלפני פסח. האם אפשר לאוכלו.

תשובה: אם עשו מכירת חמץ, מותר לאוכלו [לאלו שאינם מקפידים שלא לאכול חמץ שנמכר], ואף אם אותו מקום לא סומן. מקור: או"ח סי' תמח

כח. שאלה: סיגריות שלא נמכרו לפסח. האם יש בהם בעיה אחר הפסח.

תשובה: אין בזה איסור חמץ שעבר עליו הפסח. מקור: משנ"ב סי' תסז ס"ק לג

כט. שאלה: האם מותר להשאיר סלטים המכילים קטניות כחומס וכד' בפסח במקרה.

תשובה: אם הקופסא סגורה – מותר להשאיר במקרה. אך אם הקופסא כבר פתוחה וייתכן

שהשתמשו בה בחמץ, עדיף לזרוקה. מקור: סי' תנג, וסי' תמז סע' ד וסע' ה

ל. שאלה: קופסת טחינה שנשארה בארון שלא נכתב עליו שנמכר לגוי, האם מותר לאוכלה לאחר הפסח.

תשובה: טחינה אינה חמץ, ולכן אין בכך בעיה. מקור: סי' תמח

לא. שאלה: האם יין שהיה בארון שנמכר לפסח הפך ליין נסך.

תשובה: אין בזה שום חשש. מקור: משנה ע"ז סא, יו"ד סי' קכט

לב. שאלה: בטעות קניתי מיד אחרי פסח בקבוק ויסקי בחנות בבעלות יהודית, שלא עשתה מכירת חמץ. האם אפשר לתת את הבקבוק לגוי שעשה אצלי עבודה, או שזה נחשב הנאה מחמץ שעבר עליו הפסח.

תשובה: אסור ליהנות ממנו ואסור אף לתת אותו לגוי, כיון שגם זה נחשב להנאה. מקור: עירובין סד, תוס' פסחים כב:

לג. שאלה: חמץ שהיה בפסח במקפיא בגלל ששכחו לזרקו לפח, האם מותר להשתמש בו לאחר הפסח.

תשובה: אם עשו מכירת חמץ בבית, אפילו שלא התכוונו למכור את החמץ שנמצא במקפיא כי לא ידעו על קיומו, מותר ודינו ככל חמץ הנמכר לגוי. מקור: סי' תמח

לד. שאלה: בית המשמש לשינה בלבד בפסח [או בחלק ממנו]. כיצד יש לנהוג בבדיקת חמץ.

תשובה: רצפת הבית אינה טעונה בדיקה וביעור כיון שהפירורים נדרסים ברגל, ורק זוויות הבית טעונות בדיקה וביעור, ואם שוטפים את הרצפה במים אף הזוויות אינן טעונות בדיקה וביעור. את הארונות בשאר המקומות שיודעים שישתמשו בהם בפסח צריך לבדוק, ואת שאר הארונות ימכרו. מקור: סי' תמח

לה. שאלה: האם נכון להדר לפטור את ברכת שהחיינו על בדיקת חמץ ע"י פרי או בגד חדש.

תשובה: אין מברכים שהחיינו על בדיקת חמץ, ויש הנוהגים לפטור ע"י פרי או בגד חדש, אך המנהג הנפוץ שלא לחשוש לזה. מקור: דעת הראשונים שלא לברך (טור סי' תלב), ודעת בעל העיטור ור' ירוחם לברך, ועי' בא"ח (שנה א פרשת צו ס"ה)

לו. שאלה: האם צריך לכבות את תאורת החשמל בשעת בדיקת חמץ.

תשובה: כל אחד יבדוק באופן שהוא מרגיש שיבדוק בצורה הטובה ביותר – עם אור דולק או כבוי.

לז.שאלה: מי שאינו בכור, ויש לו בן בכור פחות מגיל י"ג, האם צריך להתענות עבורו.

תשובה: צריך להתענות, ויתענה עד הלילה [עד קידוש החג] אם אינו מסיים מסכת או משתתף בסיום. מקור: סימן תע

לח.שאלה: כאשר אדם מבער חמץ עבור אדם אחר. האם צריך לומר את שמו של המשלח כשאומר את הנוסח של ביעור חמץ.

תשובה: השליח רק מבער ושורף את החמץ עבור משלחו, אבל אין השליח אומר את נוסח הביטול עבור משלחו, אלא המשלח עצמו צריך לאומרו, ואפילו שלא נמצא במקום הביעור. אם המשלח אינו יכול לומר את נוסח הביטול, יאמר השליח 'כל חמירא דאיכא ברשותיה דפלוני וכו'.

לט.שאלה: אשה הגרה לבדה האם חייבת בשריפת חמץ, או שיכולה לבערו בהשלכה לפח.

תשובה: עדיף שתשרוף מעט מהחמץ בעצמה, ואם אינה יכולה לשרוף תעשה שליח ואם אי אפשר לה לשרוף כלל, יכולה להשליך כל החמץ בפח אשפה ציבורי הנמצא ברשות הרבים לפני זמן האיסור. מקור:

או"ח סי' תלד וסי' תמה, מנח"ח (מצוה ט)

מ.שאלה: חמץ שנשאר בביתו אחר ששרף החמץ, האם ניתן להשליכו לפח האשפה בערב פסח לפני זמן ביעור חמץ.

תשובה: לפח אשפה ציבורי הנמצא ברשות הרבים אפשר להשליך, ולפח אשפה של בנין פרטי אין להשליך אלא אם כן יודע שיפנו את האשפה קודם סוף זמן ביעור חמץ, שכיון שהפח של דיירי הבנין, אסור שיישאר בו חמץ אחר זמן איסורו [וראה לעיל עמ' כב סע' קכט]. מקור: סי' תמה סעיף ג

מא.שאלה: האם מותר לאכול קניידלך העשויים מקמח מצה שלושים יום קודם החג.

תשובה: מותר לכולם לאוכלם עד ערב פסח, ובערב פסח מעיקר הדין מותר עד שעה עשירית, ויש מחמירים.

מב.שאלה: האם מותר לבן אשכנז לאכול קטניות אחר שעה שישיית בערב פסח.

תשובה: אסור מסוף זמן אכילת חמץ, ולילדים עד בר מצווה אפשר להקל במקום הצורך עד כניסת החג.

מקור: מח' פמ"ג (סי' תמד) וחק יעקב (סי' תעא)

מג.שאלה: האם במעריב בליל פסח, המתפלל ביחידות יברך על ההלל או לא.

תשובה: גם ביחידות יש לומר הלל בברכה. מקור: כף החיים סי' תפז אותיות לח-לט, וברכי יוסף שם אות ח.

מד.שאלה: האם רק בעל הבית שעורך הסדר לובש קיטל או גם כל הגברים הנשואים

תשובה: המנהג שכל אדם נשוי לובש קיטל.

מה.שאלה: האם יש חיוב לעשות סדר פסח עם ההורים מדין 'והגדת לבנך'.

תשובה: אין חיוב. מקור: סי' תעא

מו.שאלה: האם אפשר לצאת ידי חובת ארבע כוסות ביין 'מוסקטו' [לבן מוגז].

תשובה: יוצאים ידי חובה אף ביין לבן, אבל לכתחילה יש לקחת יין אדום. וביין אדום מוגז – יוצאים יד"ח לכתחילה. מקור: סי' תעב סע' יא, וסי' ערב

מז.שאלה: חולה סכרת נעורים. כיצד ינהג לגבי אכילת מצה ושתיית ד' כוסות, וכן לגבי החרוסת.

תשובה: אכילת מצה – אם באפשרותו יאכל רבע מצת יד, ואם זה קשה יש מקום להקל גם בפחות מזה. אם ביכולתו לאכול חצי מצה, אז יאכל רבע מצה בתחילת ליל הסדר בכזית הראשון ורבע נוסף באפיקומן. אך אם יכול לאכול רק רבע אחד בכל ליל הסדר, יאכל אותו לאפיקומן [ובאופן זה אוכל את ה'שולחן עורך' בלי נט"י ומצה, ויברך על כל דבר שיאכל, ובסוף הסעודה יטול ידיו ויברך 'על אכילת מצה'].

שתיית ד' כוסות – לא ישתה, ויצא ידי חובה מדין שומע כעונה, ע"י שישמע את הברכות ממשהו אחר שמברך ויתכוון לצאת יד"ח בברכות. [לפעמים כדאי להתייעץ עם רופא, אם יכול לשתות 45 cc אפשר לקחת כוס של 86 cc ולשתות מתוך זה 45 cc שהוא רוב כוס לצאת בזה יד"ח]. **חרוסת** – מספיק שיטבול מעט מן המעט. **וראה עוד עמ' יז-יח שיעור אכילת מצה ומרור לחולה.**

מקור: סי' תעב סע' י, תוס' פסחים צט; או"ח סי' תפו, סי' תעה וסי' תפב

מח.שאלה: מי שקשה לו לאכול חזרת [חריין] בשיעור 50 גרם כיצד ינהג.

תשובה: יצא בשמיעת הברכה מאחר, ואז די לו באכילת 17 גרם. מקור: סי' תפו

מט.שאלה: באיזה אופן יש לאכול את המצה בליל הסדר.

תשובה: בשו"ע מבואר שלכתחילה יש להכניס את שני הכזיתים לפיו בבת אחת ולרסקם ואז לבלוע

לפחות כזית בבת אחת, אמנם קשה לעשות כן והמנהג לאכול כדרכו, ויש להקפיד לאכול 30 גרם מצה [דהיינו ב' כזיתים] תוך 2 דקות, ולפחות תוך 4 דקות מקור: סי' תעה

נ. שאלה: האם יוצאים יד"ח מרור בחסה שאינה מרה.

תשובה: אף שיש שיטות שלא יוצאים יד"ח בחסה שאינה מרה, מנהג העולם כהפוסקים הסוברים שאין צריך חסה מרה, ויש שאוכלים את הקלחים שהם מרים יותר, או אוכלים עולשין שהם מרים יותר מחסה, ומי שיש לו חסה מרה היא עדיפה מעולשין.

מקור: סי' תעג סע' ה

נא. שאלה: האם אפשר לשתות ולאכול [כרפס ודברים אחרים] באמצע אמירת ההגדה

תשובה: אין לאכול ולשתות מתחילת ההגדה (מ"ב סי' תעג ס"ק ד ובה"ל שם ד"ה הרשות, וסימן תעד ס"ק ד), וגם אין לאכול תוך כדי ההגדה משום שצריכים להיות באימה וביראה. אך מי שמרגיש חלש וקשה לו, וכן לילדים, אפשר להקל בשאר מאכלים ומשקין אבל לא יין. מקור: מ"ב סי' תעג ס"ק עא

נב. שאלה: באלו דברים יש חובה להסב בליל הסדר.

תשובה: בשתיית ד' כוסות, באכילת כזית מצה הראשון בכורך, ובאפיקומן. מקור: סי' תעב

נג. שאלה: האם ילדים עד גיל בר מצוה חייבים בהסיבה.

תשובה: מגיל חינוך חייבים בהסיבה. מקור: סי' תעב, שמג

נד. שאלה: האם תלמיד אצל רבו מיסב בליל הסדר. ומה דין בן אצל אביו.

תשובה: תלמיד אצל רבו- אף שאינו מובהק אינו מיסב (שו"ע ומשנ"ב סי' תעב ס"ה), וכן האוכל אצל גדול הדור אף אם לא למד ממנו תורה, אינו מיסב (מקור חיים שם סק"ה). ובאופן שנתנו לו רשות, מיסב. **בן אצל אביו- מיסב אף אם אביו הוא רבו המובהק, שמסתמא מוחל (כל בו סימן מח, אבודרהם ולבוש שם ס"ה).**

נה. שאלה: מצה שבורה, האם מועיל לחרוך את הקצוות באש כדי שתחשב שלימה.

תשובה: אין מקור לכך שיועיל. מקור: עי' סי' ערד ובשע"ת שם

נו. שאלה: אדם שאמר בטעות 'בשר זה לפסח'. מה דין הבשר.

תשובה: בדיעבד לא נאסר באכילה, אך לכתחילה לא יאמר דהוי כעין הקדש. מקור: משנ"ב סי' תסט ס"ק א

נז. שאלה: קנו חזרת שהראש שלה חתוך, האם יש בעיה להשתמש בה מטעם שעבר עליה לילה.

תשובה: יש שמקפידים על כך, אבל אין לזה מקור.

מקור: בגמרא (נדה יז) מוזכר איסור גילוי רק לגבי שום בצל וביצה קלופים

נח. שאלה: מה המנהג לגבי אכילת שום בפסח.

תשובה: יש הנוהגים שלא לאכול שום כלל, ויש הנוהגים שלא לאכול שום יבש, רק שום טרי לח. אמנם מעיקר הדין אין בעיה בכל סוגי השום. מקור:

רמ"א סי' תסז סע' ח, פמ"ג סי' תמז

נט. שאלה: בשלו קומפוט בערב פסח ולאחר הבישול הבחינו שהסיר היה של חמץ, וסיר זה היה אינו בן יומו. האם מותר לאכול בפסח.

תשובה: מותר, וצריך להעביר את הקומפוט לכלי של פסח. מקור: רמ"א סי' תמז סע' ב, ומשנ"ב ס"ק יז, וס"ק לט, ושעה"צ ס"ק קנב, וסי' תנב

ס. שאלה: בישל כמה ימים לפני החג אוכל לפסח בכלי פסח, וטעה ועירבב את האוכל בשעת הבישול בכף חמץ. מה דין האוכל והכלים.

תשובה: אם הכף אינה בת יומה - בליעת החמץ בטלה ומותרים הכלים והאוכל. ואם היא בת יומה - אם יש שישים כנגד הכף, התבשיל והכלי מותרים אפילו בפסח [ודווקא שהערבוב בכף חמץ היה לפני פסח]. ולספרדים מותר אפי' אם זה בן יומו מקור: סי' תמז סעיפים ב-ד, ברמ"א ובמשנ"ב ס"ק יז וס"ק לט, ושעה"צ ס"ק קנב.

סא. שאלה: האם מים מינרלים צריכים כשרות לפסח.

תשובה: אם יכול לקנות עם כשרות, יקנה עם כשרות שמקפידה שלא ייכנס חמץ למים בשלבי המילוי (עי' סי' תמ"ז ס"ה). ואם אין עם כשרות, אפשר להשתמש בכל מים מינרלים, כיון שמן הדין אין חשש חמץ [אם יש במים טעמים נוספים, חייב כשרות מהודרת מיוחדת לפסח].

סב. שאלה: האם מותר להשתמש במי ברז או שצריך לשים בד לסינון.

תשובה: מותר להשתמש במי ברז, ויש המקפידים לשים בד לסינון [ואין בכך חשש בורר בשבת], אולם ישנם מקומות רבים שהמים מגיעים אליהם ממי תהום ולא מהמוביל הארצי, ובהם אין כל חשש.

סג. האם צריך כשרות לסודה לפסח.

תשובה: צריך כשרות מהודרת לפסח, מפני שלפעמים הפחמן הדו חמצני מופק בתהליך תסיסת חמץ.

סד. האם פטריות טריות או בשימורים צריכים גידול מיוחד לפסח.

תשובה: המהדרים משתמשים בגידול מיוחד לפסח, שלא גדל על מצע חמץ.

סה. האם אפשר לקנות עופות ובשר ללא כשרות לפסח.

תשובה: לכתחילה אם יכול יקנה עם כשרות לפסח, ואם לא מוצא - יכול לקנות ללא כשרות לפסח, וישטוף היטב את הבשר והעוף.

סו. שאלה: אגוזים וצימוקים ארוזים הנמכרים בחנויות טבע ללא השגחה לפסח, האם אפשר לקנותם לפסח.

תשובה: יש לקנות עם כשרות לפסח. מקור: או"ח תמז סעיף ה

סז. שאלה: האם אפשר לאכול כמון בפסח.

תשובה: אין לאכול כמון בפסח [אף לאוכלי קטניות], מפני שלפעמים מעורב בו שיבולת שועל הדומה לכמון.

סח. שאלה: חבילת בשר שבושלה לפסח בפפריקה שאין לה כשרות לפסח. מה דין הבשר.

תשובה: בדיעבד מותר באכילה. מקור: סי' תמז סע' ה

סט. שאלה: האם צריך להקפיד שהדיו של החותמת שעל הביצים יהיה כשר לפסח.

תשובה: הנהגה יפה היא, אבל מן הדין אין בכך חשש [וראה במקור בעניין רחיצת הביצים, תבניות הביצים וייחוד סיר מיוחד לבישולם].

מקור: מן הדין אין חשש בחותמת של תאריך השיווק ומידת הביצה, כיון שהוא רק חשש רחוק של חמץ [ובארץ לא מצוי כלל דיו חמץ], וגם אם יש בדיו חמץ, הרי הוא נפסל מאכילת כלב, ואין בזה אחשביה כיוון שהוא תערובת (עי' סי' תמב ס"ק מג), והוא דומה למבואר בשו"ע (סי' תמב ס"י, ובמשנ"ב שם ס"ק מה), ולכן אין חשש בכל הדיו שעל הביצים.

יש הנוהגים לרחוץ את הביצים במי ברז לפני השימוש (עי' כה"ח סי' תעג ס"ק סד) ויש הנוהגים לרחצם לפני פסח, ואף כשהחותמת כשרה לפסח נוהגים כן, משום שהכשרות רק בודקת שאין חשש בדיו, אך עדיין יתכן שנדבקו על הקליפה פירורי חמץ ממזון התרנגולים.

אך מן הדין אין בכך שום חשש [וכן המנהג הנפוץ], כיוון ש"ריעותא דלא חזינן לא מחזקין", ואין לחוש שדבוק בהם פירורי חמץ, ובפרט בארץ שמקפידים בימים שלפני פסח להאכיל את התרנגולים מזון שאינו חמץ.

תבניות הביצים - יש המקפידים לזורקן לפני פסח, אך מן הדין אין בזה חשש, כאמור.

לא צריך להקפיד על סיר מיוחד לבישול ביצים, אא"כ יש לו מנהג אחר (עי' א"א לגאון מבוטשאטש סי' תמז ס"ד).

ע. שאלה: בצל ועגבניות שרי שהתגלגלו על מדרגות שאינן נקיות לפסח, האם יש בעיה להשתמש בהם בפסח.

תשובה: צריך רק לנקות אותם היטב, ואת הבצל לקלף.

עא. שאלה: האם מותר לאכול אוכל שנפל על הרצפה בפסח.

תשובה: מותר לאכול, ואם אפשר ישטפנו. ויש הנוהגים להקפיד שכל אוכל שנפל על הרצפה בפסח זורקים או משאירים לאחר הפסח. אך מי שאין מנהג בידו מותר לאכול.

עב. שאלה: סיר [אפי' חם] שנפל על הרצפה בפסח, האם מותר להשתמש בו בלי הגעלה.

תשובה: די בשטיפה בלבד, אא"כ יש לו מנהג אחר.

עג. שאלה: האם מותרים לתת לילדים מבני אשכנז קטניות.

תשובה: מטרנה קטניות מותר לתת לכתחילה. ובמבה, מותר לתת לקטנים עד גיל חינוך [גיל 5-6], אם נזקקים לכך (וראה עוד בשו"ת שאלה קא). מקור: סי' תנג

עד. שאלה: האם סויה היא קטנית.

תשובה: הסויה עצמה היא קטנית. קציצות ושניצל סויה הם חמץ ממש, כי מעורב בהם חמץ מלבד הסויה. מקור: סי' תנג

עה. שאלה: עוגיות של מצה עשירה שנאפו עם יין. האם לבני ספרד מותר לאוכלם בפסח.

תשובה: יש החוששים בזה אף אם יש להם כשרות, משום שאם התערב בעוגיות במהלך הייצור אפילו מעט מים - הן נאסרות באכילה. וגם יש החוששים שכיון שמערבים בהם חומרי התפחה אז הן מחמיצות אף אם נילושו רק במי פירות. מקור: סי' תסב, ובאה"ל (שם ד"ה ללוש), תוס' פסחים כח:

עו. שאלה: האם צריך להכשיר מיחם חשמלי חדש.

תשובה: אם מיוצר בישראל לא צריך הכשרה וטבילה. אם מיוצר בחו"ל - צריך טבילה ורבים מחמירים להגעילו ע"י שירתיח בו מים וישפכם.

מקור: יו"ד סי' קכ, חזו"א יו"ד סי' מד

עז. שאלה: האם אפשר לשטוף מדפים של מקרר לצורך פסח, בתוך כיור ריק שעדיין לא הוכשר לפסח.

תשובה: אם הכיור נקי אפשר במים קרים.

עח. שאלה: צלחות זכוכית של חמץ, האם יש אפשרות להשתמש בהם בפסח.

תשובה: לבני אשכנז - לא מועילה הגעלה לכלי זכוכית ואסור. לבני ספרד - לפי דעת השולחן ערוך מספיק לשוטפם היטב ומותר, אמנם יש אומרים שבזכוכית של זמננו לא מועיל הגעלה אף לדעת השו"ע, ואסור בשימוש. מקור: סי' תנא סכ"ו, וראה לעיל הערה 2

עט. שאלה: כוסות זכוכית של חמץ, האם יש אפשרות להשתמש בהם בפסח.

תשובה: לבני אשכנז - הדין כנ"ל, ולבני ספרד - כיוון שרוב תשמישו בצונן, די בשטיפה. מקור: סי' תנא סע' כו

פ. שאלה: גביע ותחתית של ימות השנה, האם צריך להגעילם לפסח.

תשובה: כיון שבדר"כ אין משתמשים בו לחמץ, לדעת השו"ע כיון שרוב תשמישו בצונן די בשטיפה, ואף לבני אשכנז אם יודעים בוודאות שלא נגע בחמץ חם [ולא בכבוש] כלל - די בשטיפה. תחתית הגביע אינה צריכה הגעלה. מקור: סי' תנא סע' כה

פא. שאלה: האם אפשר להכשיר כלי חרסינה לפסח.

תשובה: אי אפשר. מקור: סי' תנא ס"ק קסג

פב. שאלה: האם אפשר להכשיר חצובה על ידי הגעלה.

תשובה: אי אפשר, חצובה צריכה ליבון ולא מספיק לה הגעלה מכיוון שבלעה על ידי אש ולא על ידי נוזל, וכולעו כך פולטו. מקור: עבודה זרה עו, יו"ד סי' קכא

פג. שאלה: מדיח כלים שמשתמשים בו בכל השנה, האם ניתן להכשירו לשימוש בפסח.

תשובה: יש המקלים שניתן להכשירו ע"י שינקו היטב בכל החריצים, וימתין 24 שעות, ויפעיל תכנית ניקוי [ללא סבון] מקסימלית על החום הכי גבוה. כמו כן, ישתמש ברשתות מיוחדות לפסח (שמא בפלסטיק לא מועיל הגעלה), ויש המקלים להגעיל גם את הרשתות ע"י שמשאירים אותן בשעת הפעלת תכנית הניקוי בתוך המדיח (והוי כעירוי מכלי ראשון). אך לכתחילה אין להשתמש בו ואין להכשירו.

במקרה שמתארח בפסח אצל אחרים, והוגש לפניו אוכל שבושל בכלים שהודחו במדיח שהוכשר לפסח, מותר לאוכלו.

מקור: סי' תנא, יו"ד סי' צה סע' ד, אינו מגיע ל-100 מעלות, ויש לדון האם זה נחשב כלי ראשון, ואז לא מועילה הגעלה בפחות מ-100 מעלות, ולא אומרים "כולעו כך פולטו", כמבואר בב"י (יו"ד סי' צד) ובט"ז (שם ס"ק א), או שזה נחשב עירוי מכלי ראשון ואז מועילה הגעלה גם בפחות מ-100

מעלות, ודי במים בחום שהיד סולדת בהם (ולחומרא הוא למעלה מ-70 מעלות). כמו כן קשה לנקותו היטב בכל החריצים, וחמץ בפסח אסור במשהו. וגם מפני שיש בו חלקים שלא מועיל להם הגעלה. ולא פשוט להקל מצד שהחומר ניקוי פוגם (עי' יו"ד שם, וחזו"א או"ח סי' כג), כיוון שהחמץ נבלע לפני שהחומר הפוגם נכנס.

פד. שאלה: האם אפשר להגעיל בבית כלים לפסח.

תשובה: אפשר באופן הבא - ייקח סיר גדול, ויכשיר אותו קודם כל על ידי שירתיו בו מים שיעלו ויישפכו על גדותיו, ואחר כך ימלא בו מים פעם שניה, וכשהמים ירתחו ויעלו בועות ישים בפנים את הכלים, ויכניס את הכלים באופן שלא יהיו צמודים האחד לשני בתוך המים, ואפשר להגעיל לחצאין ע"י שיכניס חצי כלי מצדו האחד ואז יהפוך ויכניס את הצד האחר, וכל זה יעשה כשהסיר עדיין על האש רותח ומבעבע [וראה בהרחבה בתחילת הגיליון].

מקור: סי' תנב

פה. שאלה: האם יש אפשרות להגעיל כלים לפסח במדיח כלים.

תשובה: כיון שאינו מגיע ל-100 מעלות אין אפשרות להגעיל בו, וגם יש לומר שזה נחשב רק עירוי מכלי ראשון ולא כלי ראשון ממש ואינו מועיל. מקור: סי' תנא

פו. שאלה: האם יש להגעיל את השיש מקומקום של פסח או מקומקום של חמץ.

תשובה: עדיף מקומקום חמץ, ואפשר גם משל פסח. מקור: סי' תנא

פז. שאלה: אם מכסים את השיש ב'פי.וי.סי'/טפט/נייר כסף עבה, למה צריך להכשירו לפני כן.

תשובה: כדי שאם תהיה רטיבות בין הפי.וי.סי'/טפט/נייר כסף עבה לשיש, לא יעבור האיסור הבלוע בשיש אל הכיסוי והדברים המונחים עליו.

מקור: סי' תנא סע' כ, ובמשנ"ב (ס"ק קיד וס"ק קטו), וסעיף ד ובמשנ"ב (ס"ק לד), יו"ד סי' צב סע' ת, ויש בזה עוד אריכות דברים שהרי כיוון שהתחתון קר אינו אוסר אלא כדי קליפה והכיסוי הוא הקליפה, וגם דעת החוות דעת (סי' צב ס"ק כ) שרטיבות מועטת לא מעבירה, אך אכמ"ל

פח. שאלה: האם אפשר להגעיל סיר חדש בסיר חמץ, ולהשתמש בסיר החדש בפסח.

תשובה: לא, צריך קודם להגעיל את הסיר חמץ, ולאחר מכן אפשר להגעיל בתוכו כלים לפסח. מקור:

סי' תנב

פט. שאלה: האם אפשר להשתמש בבלעך של כל השנה בפסח, כשהוא מכוסה בנייר כסף.

תשובה: אם הוא נקי לגמרי די לכסותו בנייר כסף עבה, אבל כיוון שבדר"כ קשה לנקותו היטב, יש לקנות 'בלעך' חדש לפסח. מקור: סי' תנא סע' ד ובמשנ"ב ס"ק לד, ובסע' ג משנ"ב ס"ק יט

צ. שאלה: מסחטה ידנית של מיצי פירות ממתכת המשמשת לכל השנה. האם ניתן להכשירה לפסח.

תשובה: אפשר להשתמש בה אחרי הגעלה. מקור: סי' תנא

צא. שאלה: אישה שאלה משכנתה קמח מצה בפסח, ולאחר כחודש גילתה שהיה זה קמח מצה שהוא חמץ. מה עליה לעשות.

תשובה: יצטרכו בשנה הבאה בערב פסח להגעיל את כל כלי הפסח שמועיל להם הגעלה, ולכפרה יקבלו להיזהר מאד בכל מוצר שלוקחים או קונים לראות שהוא באמת כשר לפסח כראוי, וילמדו לכפרה הלכות פסח.

צב. שאלה: עובדת זרה המטפלת באשה מבוגרת ומתגוררת עמה, מה יעשו עם החמץ שברשותה

תשובה: מן הראוי להוציא כל החמץ מהבית, אמנם אם יש לה חדר נפרד והחמץ שלה מונח רק שם – מותר מקור: סי' תמ וסי' תנ

צג. שאלה: האם ניתן לסמוך על הנקיון העצמי של תנור פירוליטי כדי להכשירו לשימוש בפסח.

תשובה: ראה מה שנתבאר לעיל עמ' ב סע' יט. המהודר שלא לסמוך אפי' על הכשרת תנורי פירוליטי לפסח. ישנם כמה דגמים שנבדקו שמגיעים לדרגת ליבון חמור [470 מעלות] בכל פינות התנור. אך שאר תנורי הפירוליטי, אף שמופיע עליהם שמגיעים ל-500 מעלות, בהרבה מן המקרים הטמפרטורה לא מגיעה ל-500 מעלות בכל מקום בתנור, ויש מקומות שמגיעה רק ל-450 מעלות בלבד, ולכן יש להשתמש בתנורים המאושרים בלבד [ניתן לברר בבית ההוראה מהם הדגמים המאושרים].

אופן השימוש בדגמים המאושרים: יש להחליף את התבניות, הרשתות והמסילות כיון שיש חשש שהם יינזקו [אלא אם כן לפי הוראות היצרן, ניתן להשאירן בתוך התנור בזמן תכנית הניקוי, ואז ניתן להכשירן

גם כן]. **מסילה** שאינה מתפרקת יש לכסותה בנייר כסף. יעטוף את **דלת** התנור בנייר כסף עבה.

צד. שאלה: מעיל שיש חור בכיסו, ואולי נפל לתוכו חמץ, מה הדין.

תשובה: אם קשה להגיע אליו אין בזה איסור, ואפשר אף ללבשו בפסח. מקור: סי' תלג סע' ח

צה. שאלה: האם צריך לבדוק לפסח כיסים בבגדים שלא הולכים איתם בחג.

תשובה: כן, אלא אם כן מוכרים את הבגדים לגוי או שמכבסים אותם כשהכיסים בחוץ. מקור: סי' תלג

צו. שאלה: פירורי חמץ שחדרו מעבר לרשת שעל מנוע האיוורור של המקפיא, וכל אופן הדומה לזה, וניתן לראותם בעין. האם צריך לפרק את תחתית המקפיא כדי לבערם.

תשובה: כיון שקשה להגיע לשם הוי כחמץ שנפלה עליו מפולת ואין בו חובת ביעור ומספיק לבטלו, ואם יכול לפסול הפירורים מאכילה ע"י שפיכה של חומר ניקוי – עדיף לעשות כן. מקור: סי' תלג

צז. שאלה: מצא חמץ בפסח, מה יעשה.

תשובה: המוצא חמץ שלו בביתו בפסח - כיון שבשטר מכירת החמץ כתוב שמוכרים את החמץ הנמצא בכל מקום שהוא, ממילא החמץ הוא של הגוי, והדין הוא שאם מצא ביו"ט כופה עליו כלי, ואם מצא בחוה"מ צריך לעשות מחיצה בגובה מטר בפני החמץ, לכן יכניסו לארון סגור, וידביק את דלת הארון.

אך הרוצה להחמיר ולא לסמוך על מכירה של חמץ בעין, ישרפנו או יפוררנו בבית הכסא.

המוצא חמץ ברחוב - אסור לגעת בו וישאירנו במקומו. אם לקחו, אף שלקח ע"ד שלא לזכות בזה, הרי הוא מתחייב בביעורו, ויש לשרפו או לפוררו בבית הכסא.

המוצא חמץ שאינו שלו ברשותו [כגון שמצא בשטח הבניין חמץ של שכנים שאינם שומרי תומ"צ] - יש בזה פרטים רבים.

מקור: סי' תמח, סי' תמו סע' א, משנ"ב ס"ק ה, ותוס' פסחים כט

צח. שאלה: סידורים שהשתמשו בהם במהלך השנה, האם אפשר להשתמש בהם בפסח.

תשובה: יש הידור להשתמש בסידור מיוחד לפסח, אבל אינו חובה. מקור: או"ח סי' תמב סעיף ו

צט. שאלה: הניחו מחבת חמה של פסח במהלך חג הפסח בתוך כיור שלא הוכשר לפסח והיו מים בכיור, מה דין המחבת.

תשובה: לדעת השולחן ערוך יש להקל בדיעבד כיון שאין הכיור בן יומו, ולדעת הרמ"א יש להחמיר גם באינו בן יומו, ולכן אם הייתה שם רטיבות היה מקום לומר שצריך להגעיל את המחבת [אמנם לחות מועטת ולא רטיבות ממש אינה אוסרת], אולם נראה שכיון שרוב תשמישו בצונן, המחבת אינה נאסרת.

מקור: או"ח סי' תמז סעיף י', משנ"ב שם ס"ק מז

ק. שאלה: מצנע וטוסטר שיש בהם הרבה פרורים וקשה לנקותם לגמרי, מה יעשה בהם בפסח.

תשובה: ינקה מה שיוכל עם סמרטוט וחומר ניקוי וימכור לגוי. מקור: סי' תמב סע' לג, סי' תמח

קא. שאלה: האם צריך לקנות בקבוק חדש לתינוק לפסח.

תשובה: עדיף להחליף אף אם השתמשו רק במטרנה, ובפרט אם השתמש בדייסה [וכששתמשים במטרנה קטניות, מן הדין מותר לשפוך ישירות מהקומקום על המטרנה (עי' בשו"ת שאלה קח), אך רבים נוהגים שלא לערות ישירות, אלא ישפוך לתוך כוס חד פעמית, וממנה לבקבוק, או שישפוך לתוך הבקבוק לפני ששם את המטרנה (אע"פ שבלוע בו קטניות)].

מקור: סי' תנא

קב. שאלה: האם אפשר [או צריך] להכשיר מוצץ של תינוק לפסח

תשובה: מעיקר הדין די לנקותו היטב – אבל המהדרין קונים חדש לפסח מקור: סי' תנא

קג. שאלה: האם אפשר להשתמש בפסח בכיסא אוכל של התינוקות של כל השנה.

תשובה: אפשר ע"י שינקהו היטב עם חומר ניקוי [יש המהדרין להדביק על המגש ניילון נצמד וכדו', וראה במקור לעניין הגעלה].

מקור: אין צורך להגעילו, כיון שתשמישו הוא בכלי שני. ואף אם מניחים עליו דבר גוש חם, הוא רק מיעוט תשמיש, שאף לדעת הרמ"א שחושש למיעוט תשמיש, בדיעבד מותר (סי' תנא ס"ק מז), ולכן לגבי קטנים די בניקוי. אמנם יש החוששים ומגעילים ע"י עירוי מכלי ראשון [ואף שאם נפל גוש לא מועיל עירוי מכלי ראשון, אלא צריך הגעלה בתוך כלי ראשון, ועוד שהרי ספק אם מועילה הגעלה בפלסטיק, לכן יש מהדרין להדביק ניילון נצמד וכדו', אך מן הדין די לנקותו וכנ"ל].

קד. האם צריך מטאטא חדש לפסח.

תשובה: מן הדין די לנער היטב שייפלו הפירורים [ואף אם יישארו פירורים, אין בכך חשש כי הם

מטונפים], ורבים נוהגים לייחד מטאטא לפסח, ואת המטאטא של כל השנה מוכרים לגוי.

קה. שאלה: האם מותר להשתמש בפסח במגבות שמניחים אותן במהלך השנה על גבי סירים של חמץ.

תשובה: מותר להשתמש ע"י כיבוס של ארבעים מעלות חום ומעלה [ועי' במקור לעניין מפות].

מקור: עי' שו"ע (סי' תנא סי"ח) ומשנ"ב (שם ס"ק קו, ובסי' תנא ס"ק ל), ועי' עוד בשו"ע (יו"ד סי' קלח ס"ח) ובש"ך (שם ס"ק י), וברא"ש (ע"ז פ"ה סי' לג) ועי' פמ"ג (סי' תנא משב"ז ס"ק לא), שמועיל כיבוס בחמים ואפר וחביטה.

ובכביסה בארבעים מעלות חום ומעלה – המים נחשבים "חמים", וחומרי הכביסה נחשבים "אפר", וסיבוב המכונה נחשב "חביטה".

וכן יש לנהוג לכתחילה במפות של כל השנה, אולם במפות שמתקלקלות במים חמים, די לכבסן במים קרים וחומרי ניקוי, ולכתחילה יש לשים מעליהן בפסח מפת ניילון, ורבים נוהגים לייחד מפות מיוחדות לפסח.

קו. שאלה: תבניות תנור של פסח שנתערבו ולא ידוע מה חלבי ומה בשרי. כיצד ניתן להשתמש בהם

תשובה: יכניס אותם לתנור ויפעיל בטמפרטורה הגבוהה ביותר למשך שעה, ואחר כך יוכל להשתמש בהם, ומה שירצה יעשה – חלבי/בשרי מקור: סי' תנא, יו"ד סי' קכא

קז. שאלה: מכשיר מיני בר להכנת משקה חם, שמשתמשים בו בכל ימות השנה האם ניתן להכשירו לשימוש בפסח

תשובה: יש מחמירים שלא להכשירו לשימוש בפסח, כיון שבולע אדי חמץ במהלך ימות השנה וקשה להגיע לכל החלקים שבאו במגע עם האדים להכשירם, וכן הגעלה אינה מועילה משום חלקי הפלסטיק שאין הגעלה מועילה להם, לכן אין להשתמש בו בפסח. אך מי שמקל בזה – יש לו על מה לסמוך, כיון שמן הדין האדים אינם אוסרים (ראה אצמרה לשמך גיליון 100), ולכתחילה יכשיר את המכשיר ע"י פתיחת הברז, ואם אפשר – ישפוך מים רותחים על הברז מבחוץ.

במים הקרים – מותר להשתמש [ונראה שאף שיש המחמירים שבולע חמץ בפיית הברז החם, למעשה יש להקל שלא צריך לכסות את פיית ברז המים החמים ע"י נייר כסף].

קח. שאלה: האם כלי שבישלו בו קטניות, נאסר

תשובה: אם אינו בן יומו – מעיקר הדין מותר לבשל בו אוכל כשל"פ, אך רבים נהגו להחמיר להגעילו

[ודברים שבלעו קטניות רק בכלי שני, מותרים בשימוש לאחר 24 שעות], ואפשר להגעילו גם בפסח. אם הוא בן יומו – אין לבשל בו, ובדיעבד אם בישלו, האוכל מותר מקור: כה"ח סי' תנג ס"ק כז בשם שו"ת זרע אמת (ח"ג סי' מח) ומהרל"ח, שו"ת מהר"ם שיק סי' רמא.

קט. שאלה: הנוהגים שלא לאכול שרויה, האם מקפידים גם על בליעות הכלים.

תשובה: לא מקפידים על הבליעות, אך יש שמנהגם להקפיד אף בכך.

מקור: עי' בשו"ת שבסוף שו"ע הרב (סוף סי' ו) **שהקילו בשריה ביו"ט אחרון בחו"ל** (ועי' פמ"ג משב"ז סי' תסג סק"ג). ורבים נוהגים להשתמש בכלים אלו בפסח בשנה שאחריה, אף שהשתמשו בהם לשרויה בחם (ועי' מעדני שמואל על הקיצור שו"ע סי' קיז ס"ק כו). **אמנם יש שמחמירים בבליעות**, והקילו בזה בשנה שאחריה משום שעבר י"ב חודש, ואף שלא עבר י"ב חודש שלמים (עי' סמא דחיי סי' יג ס"ח). ויש שהקפידו להשתמש ביו"ט אחרון של פסח בכלים מיוחדים (עי' דרכי חיים ושלום אות תקעב).

קי. שאלה: מקומות שמנקים אותם ע"י חומר ניקוי הפוטר מבדיקה. האם צריך דווקא חומר ניקוי חריף שיפסול מאכילת כלב

תשובה: די בכל חומר ניקוי שהוא שיטנף קצת את הפירורים [הפחותים מכזית], אף שעדיין ראויים הם לאכילת אדם.

קיא. שאלה: האם צריך הכשר לתרופות בפסח תשובה: סירופים וטבליות העומדים למציצה וללעיסה, צריכים הכשר לפסח, ובאופן שאין חשש סכנה אין ליטלם אם אין עליהם כשרות לפסח ויש לבערם. טבליות וכמוסות שאין בהם טעם, מותר למי שצריך להם ליטלן אף כשאין עליהן כשרות לפסח, ויש הנזהרים להשתמש רק בתרופות שאין בהם חמץ. משחות הבאות בשימוש חיצוני אין צריכות הכשר לפסח [ראה בהרחבה בתחילת הגיליון, ובאזמרה לשמך פסח ב]. מקור: סי' תמב סע' ד, וסע' ט, י

קיב. שאלה: האם ויטמינים צריכים כשרות לפסח תשובה: צריכים כשרות. רוב הויטמינים אינם כשרים לפסח [בפרט כשיש בהם טעם] וצריך לברר היטב, ואם אין בהם טעם אין להשתמש אא"כ יש צורך מיוחד וישאל חכם. מקור: סי' תמב ס"ד

קיג. שאלה: מוצרים חד פעמיים, האם צריכים הכשר מיוחד לפסח.

תשובה: באופן כללי עדיף שיהיה להם הכשר לפסח, מוצרי נייר צריכים הכשר מיוחד לפסח כשהם באים

במגע עם אוכל חם או רטוב. כלי פלסטיק אינם צריכים הכשר מעיקר הדין מקור: או"ח סי' תמז סעיף ה

קיד. שאלה: האם אפשר להשתמש בפסח במפיות ללא הכשר

תשובה: אם המפיות באות במגע עם האוכל, צריכות כשרות. מקור: סי' תמב ס"ג

קטו. שאלה: דפי 'ממו' שיש בהם דבק, האם אפשר להשתמש בהם בפסח

תשובה: אם לא נוגעים באוכל – אין בעיה מקור: סי' תמב סע' ג

קטז. שאלה: סבון רחצה, תמרוקי נשים, מוצרי קוסמטיקה, וכיוצא בהם, האם צריכים כשרות לפסח.

תשובה: יש המחמירים שלא להשתמש אלא באלו שיש עליהם כשרות לפסח, ויש לחומרא זו מקור בהלכה, אך מעיקר הדין לא צריך להחמיר כן ואפשר להשתמש אף ללא כשרות לפסח [בין אם מכילים אלוהות ובין אם לא]. לעניין **בושם נשים ואודם הניתן בשפתיים** [אף אם משתמשים בו במהלך השנה, אם הוא נקי], יש יותר מקום להחמיר להצריך להם כשרות, אך גם בהם מותר להשתמש מעיקר הדין ללא כשרות [יש לדעת שיש מההכשרים שאינם בודקים את הרכיבים שאין בהם חמץ מפני שסוברים שאין איסור הלכתי במוצרי קוסמטיקה אף אם מכילים חמץ, ולכן פעמים רבות אין רווח בכך שיש להם הכשר, ועל כן ניתן להשתמש אף ללא כשרות].

קיז. שאלה: חומרי ניקוי, מגבונים, משחת נעלים, תמיסה לעדשות מגע וכיוצא בהם, האם צריכים הכשר לפסח

תשובה: מעיקר הדין אינם צריכים הכשר כלל לפסח, שאף אם מעורב בהם חמץ נפסל הוא מאכילת כלב, ואין בהם חשש חמץ כלל, ואינם צריכים הכשר לפסח. מקור: סי' תמב סע' ט וסע' י

קיח. שאלה: שפתון אודם שהוא כשר לפסח בהכשר רבנות האם אפשר להשתמש בו בפסח.

תשובה: מעיקר הדין לא צריך לאודם הכשר כלל ויש המהדרין שיהיה כשל"פ אבל יש כשרויות שסוברים שלא צריך שיהיה כשל"פ ולכן נותנים הכשר אף בלי לבדוק את הרכיבים, לכן המהדרין שיהיה כשר לפסח, צריכים לברר שהכשרות בדקה את הרכיבים מקור: סי' תמב סעי' ט

ק"ט. שאלה: משחה ליושב בשפתיים האם צריכה הכשר לפסח

תשובה: אם אין לה טעם אפשר גם בלי הכשר, אם יש לה טעם – לכתחילה צריך כשרות, וכשאינן להשיג אפשר להקל בזה. מקור: יו"ד סי' קח סעי' ה, פתחי תשובה סי' צח, סי' תמב סעי' י ומשנ"ב ס"ק מה

קכ. שאלה: תינוק שנולד בפסח האם אפשר להשתמש באלכוהול לניקוי הטבור

תשובה: באלכוהול רפואי אין בעיה

קכא. שאלה: האם משחת שיניים צריכה הכשר לפסח

תשובה: לכתחילה צריך כשרות. אם לא משיגים עם כשרות, אפשר להקל בזה כשלא ידוע שיש שם חמץ [ומ"מ עדיף בלא טעם] מקור: יו"ד סי' קח סעי' ה, פתחי תשובה סי' צח, סי' תמב סעי' י ומשנ"ב ס"ק מה

קכב. שאלה: האם מותר ללכת לבית קברות בחודש ניסן

תשובה: אם אין חשש שיבואו לידי בכי – יכולים לעלות לקבר גם בחודש ניסן [ויש נוהגים שלא לעלות], אבל מי שהדבר מביא אותו לבכי – אסור לעלות.

ביארצייט של אדם שנפטר בימי חודש ניסן – מעיקר הדין אפשר לעלות [מפני שרק בראש חודש לא עולים אבל בשאר ימים אפי' שאין אומרים תחנון – עולים], ויש נוהגים שלא לעלות כלל בכל הימים שאין אומרים בהם תחנון. מקור: סי' תכט, באר הגולה יו"ד סי' שדמ, קב הישר (פרק פח) כתב שלא לעלות בחודש ניסן

קכג. שאלה: כיצד יוצאים יד"ח קמחא דפסחא בזמנו

תשובה: [א] יתן כסף או אוכל למשפחה נזקקת, או שיתן לארגוני הצדקה המוכרים. [ב] שיעור הנתינה הוא כל אחד לפי ממנו, וצריך לתת לעני כפי צרכו לכל ימי הפסח. [ג] כיון שבזמננו לא נותנים לעני כפי צרכו לכל הפסח, שהרי גובין מאנשים רבים אחרים, לכן די שיתן 10 ש' שלא מכספי מעשר, והשאר יכול לתת מכספי מעשר. מקור: סי' תכט סק"ד וסק"ו

קכד. שאלה: האם מותר לגזור ציפורניים ביום חמישי בבוקר לצורך התעסקות באפיית מצות.

תשובה: מותר. מקור: שערי תשובה (סי' רנא) שבמקום הצורך מותר לטול ציפורניים ביום חמישי

קכה. שאלה: האם אומרים 'יזכור' ביחידות, וכן האם מוסיפים 'ותערב' במקום שאין כהנים, וברכת 'שהחיינו' בשביעי של פסח

תשובה: המתפלל ביחידות אומר 'יזכור' (סי' תרכא). אין אומרים 'ותערב' בתפילת מוסף של החג במקום שאין כהנים (סי' קכח ס"ק קעג).

לא מברכים 'שהחיינו' לא בהדלקת נרות ולא בקידוש בשביעי של פסח (סי' תצ).

קכו. שאלה: מה מברכים על עוגיות בוטנים/קוקוס/קמח תפוחי אדמה/קקאו של פסח

תשובה: 'שהכל' ו'בורא נפשות' מקור: סי' רח

קכז. שאלה: מה מברכים על מצה מטוגנת – 'מצה ברייט' כשאוכלה בפסח

תשובה: אם טגנה בחתיכות גדולות שיש כזית בכל חתיכה – מברך 'המוציא', וחתיכות קטנות מכזית – אם טגן בשמן עמוק מברך 'מזונות' [כדין מצה מבושלת], ובמעט שמן [רק כדי שלא תישרף המצה] – מברך 'המוציא', ובכמות בינונית של שמן שנותנת טעם במצה, יש ספק מה לברך, ועדיף לאוכלה בתוך סעודה. ואם לא אוכל בתוך סעודה, יברך 'מזונות'.

אם מטגן חתיכות פחותות מכזית באופן שהמצה שוקעת בביצה בשעת הטיגון – מברך 'מזונות' [כדין מצה מבושלת]. מקור: או"ח סי' קסח סעיף י

קכח. שאלה: אדם האוכל מצה במשקל 30 גרם [והוא בערך מצה מכונה אחת מרובעת, או חצי מצת יד עגולה]. האם מברך 'על נטילת ידיים', או שאין בשיעור זה כביצה ואינו מברך אא"כ אוכל 2 מצות מכונה או מצת יד שלימה.

תשובה: אפשר לברך על משקל 30 גרם.

מקור: כתב המשנ"ב (סי' תפו) להחמיר לגבי ברכה שכזית הוא כחצי ביצה, אולם לענין נדון 'האם משערים בכזית ובכביצה של זמננו', לא נתבאר להדיא מה דינו לגבי ברכה. וראה מה שנתבאר לעיל סעי' צג לענין שיעור אכילת מרור. ויש לצרף את דעת הגר"א שדי בכזית לחייב ברכת על נטילת ידיים.

קכט. שאלה: שיניים תותבות, סתימה זמנית בשיניים, ברזלים ליישור שיניים [קוביות], גומיות שבשיניים וכיוצא בהם, האם צריכים הכשרה לפסח מבליעות חמץ שבהם.

תשובה: מעיקר הדין אין צריך להגעילם, שכיון שרוב הבליעות מדבר לח בכלי שני הן, הולכים בזה אחר רוב תשמישו ואין לחוש למיעוט בליעות בדבר גוש, וגם שההבל שבתוך הפה פוגם את הבליעות, ועוד טעמים לכך שאין לחוש לבליעות אלו. אולם יש לנקות היטב ממשות חמץ שנדבקה בהן [יש מקפידים להימנע מאכילת חמץ חם עשרים וארבע שעות קודם סוף זמן אכילת חמץ בערב פסח].

קל.שאלה: האם יש חשש חמץ בסיגריה אלקטרונית בפסח.

תשובה: אסור לעשן סיגריה אלקטרונית [בין רגילה ובין חד פעמית] כשאין כשרות מוסמכת לפסח על המילוי שבתוכה, והחשש חמור יותר מאשר בסיגריה רגילה כיון שבולע טעם האדים, ואם הופקו מחמץ הרי עובר בזה ממש באיסור טעימת חמץ בפסח.

קלא. שאלה: האם יש חשש חמץ בעישון סיגריות בפסח.

תשובה: אף שהמקלים אין למחות בידם ויש להם על מה לסמוך מכל מקום לכתחילה אין להקל בעישון סיגריות בפסח [מלבד כל השנה]. ואין הבדל בין סיגריות מוכנות לסיגריות שמגלגלים ביד או לנרגילה [כיון שיש חשש חמץ בתמציות הטעם].

קלב. שאלה: האם ישנן סיגריות שאין בהן חשש חמץ.

תשובה: לא ידוע על סיגריות [מחברות העישון המוכרות, למעט קו יצור מיוחד שיש בה רק עלי טבק עם כשרות מהודרת. ניתן לקבל פרטים בקו בית ההוראה, שלוחה 380] המותרות לעישון בפסח. גם סיגריות שיש להן הכשר צריך לברר עם נותן הכשרות האם דאגו לכך שלא יהיה בסיגריות חשש חמץ או שההכשר ניתן כי נותן הכשרות סובר שאין בזה איסור חמץ, ואז דינם כסיגריות רגילות (ראה בשאלה הקודמת).

קלג.שאלה: יוצאים מהבית לכל הפסח האם צריך לנקותו לפני שמוכרו לגוי

תשובה: אין צורך לנקות, רק יוציא מהבית מאכלים שהם חמץ ממש כמו אטריות ופסטה וכדומה, ואז אפשר למכור את כל הבית כמו שהוא וידאג לקיים מצוות בדיקת חמץ. וראה דינו בהרחבה לעיל ב'הלכות מכירת חמץ'. מקור: סי' תלו משנ"ב ס"ק לב, סי' תמח

קלד. שאלה: גר בחדר בתוך דירת הוריו/חמיו בהשאלה האם מחויב לבדוק שם חמץ

תשובה: יעשה בדיקת חמץ כשוכר [ויעשה קנין שאילה במקום ע"י שיאמר לו בעה"ב 'לך חזק וקני', וינעל ויחזור ויפתח], וימכור לנכרי את החמץ שיש לו שם ובכל מקום. ולעניין הברכה, עדיף שישמע מבעל הבית. מקור: סי' תלו ס"ק לב, סי' תלז, חו"מ סי' קצב, קנין סודר לא מהני בשאילת ושכירות קרקע

קלה. שאלה: גדול הסמוך על שולחן אביו כיצד ינהג לגבי מכירת חמץ

תשובה: אם אין לו חמץ שאביו נתן לו לעצמו א"צ למכור חמץ דהכל שייך לאביו והוא נכלל במכירת החמץ של אביו, אבל אם האב נתן לבנו חמץ הרי הוא של הבן, ואם הוא מונח בחדר בפנימיה וכדו' על הבן לבדוק אחריו ולבערו או למכורו במכירת חמץ מקור: או"ח סי' תמח, חו"מ סי' רע, והגהות רעק"א שם בשם תשובות רבי בצלאל אשכנזי

קלו. שאלה: האם בחור ישיבה צריך לעשות בדיקת חמץ בחדרו

תשובה: אם נמצא קרוב לישיבה, יבדוק בישיבה בליל בדיקת חמץ.

אם נוסע מהישיבה לביתו, יבדוק עם נר בלי ברכה **בלילה שלפני היציאה מהישיבה** [כשיוצא לבין הזמנים] ויבטל אז את החמץ ונוסח הביטול שונה מהרגיל ויאמר "כל חמירא וחמיעא דאיכא בביתיה הדין ולא חמתיה וכו'". **ובאותו לילה אסור לאכול וללמוד ולעשות מלאכה עד שיבדוק את החמץ** (פמ"ג סי' תלו).

ואם אינו רוצה לעשות בדיקת חמץ בחדרו, יהיה בדעתו למכור את החמץ **לרב** ויכתוב בשטר המכירה שהוא משכיר את חדרו שבישיבה לגוי [ומהני, אף שהחדר אינו שלו, כיוון שהישיבה לא מקפידה על כך], ואז אין צריך לבדוק לפני שיוצא מהישיבה.

ולא די בכך שהישיבה משכירה את החדרים לגוי כדי להיפטר מבדיקה. אא"כ הבחורים גם מוכרים את חמצם.

מכירת חמץ
בבית מורנו הרב שליט"א
[רחוב דניאל 28 בני ברק]
וכן בבית המדרש אהל שמשון, רח' בן פתחיה 4 ב"ב
בירורים נוספים - ניתן לברר בשלוחה 360 בקו בית ההוראה
כמו כן ניתן למכור חמץ במייל
6191265@gmail.com
[וכן בעמדות נדרים פלוס - שם הקופה 'מכירת חמץ- הרב פריד']
לקבלת העלון בקביעות למייל, ולהעברת שאלות
למורנו הרב שליט"א, ניתן לפנות למייל זה בכל ימות השנה
קו בית ההוראה
0733-260-800

הגיליון הודפס לרפואת
יצחק בן לורה
חיה בת מזל
בתוך שאר חולי ישראל